

ČASOPIS

PRO

KATOLICKÉ

DUCHOVENSTVO,

KTERÝŽ

VYDÁVÁ

PŘÍSPĚNÍM

MNOHA DUCHOVNÍCH A UČENÝCH MUŽŮ

JAN VALERIAN JIRSÍK;

DOKTOR V BOHOSLOVÍ, KANOVNÍK VŽDY VĚRNÉ KAPITOLY A
METROPOLITNÍHO CHRÁMU U SV. VÍTA NA HRADĚ PRAZSKÉM,
KNÍŽECÍ ARCIBISKUPSKÝ KONSISTORNÍ RADA A VEŘEJNÝ PŘÍ-
SEŽNÝ NOTÁR, SPOLUZAKLADATEL DĚDICTVÍ SVATÉHO JANA
NEP., SPOLUOUD NÁRODNÍHO MUSEUM

atd.

TŘETÍ ROČNÍ BĚH DRUHÉHO DVACÍTILETÍ.

Svazek čtvrtý.

V Praze.

Tiskem c. k. dvorní knihtiskárny, synů Bohumila Haase.

1 8 5 0.

In omnibus charitas.

S. Augustinus.

BEDŘICH, *)

**z Božího milosrdenství a z milosti apo-
štolské stolice** kardinal kněz svaté Římské Církve, kníže
arcibiskup Prazský, rozený legat svaté stolice v Čechách
a v Bamberské, Mišeňské a Řezenské diécesi, Primas
království Českého, kníže na Šwarzenberku, vévoda
Krumlovský, doktor v bohosloví, neustálý kancelář a Pro-
tektor studií na Karlo-Ferdinandské universitě Prazské
a t. d. a t. d.

*Ctihodnému duchovenstvu Prazské arcidiécese po-
zdravení a požehnání ode Pána!*

„Srdce člověka přemýšlí o cestě své: ale Ho-
spodín spravuje kroky jeho!“ 1) Aj, kdož jest, jenž
by s to byl, aby vyzpytoval úmysl moudrosti Boží,
kteráž moci svou dosáhá od konce až do konce silně,
a v dobrotě své všecko líbezně řídí? 2) Samať nám
oznamuje spravedlivé cesty své, anať se zjevuje v
běhu a změnách věcí tohoto světa; dalaf pak nám i
jiné prostředky a znamení, z kterýchž bychom při dů-
ležitých událostech, v pochybách a v zdánlivém od-
poru rozličných povinností zkusiti mohli, která jest vůle
Boží dobrá, a dobrolíbezná, a dokonalá? 3) K tako-
výmto pohnutkám, kteráž pochybnou mysl k rozhodě
přivádějí, náležejí přede vším nařízeni a výpovědi těch,
kteráž, buď si v církevní, buď si v občanské společ-

*) Viz Zprávy na konci postavené.

1) I. Přísl. 16. 19. 2) Moudr. 8, 1. 3) Řim. 12, 2.

nosti, nejvyšším důstojenstvím povýšení jsou: anof není mocnosti, kteráž by od Boha neměla počátek. 1)

Co toto proslovo znamená, a že v bezprostředním spojení stojí s obratem na dráze mého vlastního života, není Vám, ctihodní Bratří, nic záhadného. Byl to zajisté tuhý boj, kterýž jsem podstoupil s myšlenkami odpornými; byla to pracná zkouška, a dlouhé rozvažování, kterýmž jsem se zanášel, bylo to nemalé sklíčení, kteréž se zmocnilo ducha mého; když slavný císař náš, vhod učiniti chtěje mnohohlasným žádostem Vaším, za dobré uznal, na arcibiskupskou stolicí Pražskou mne povolati. Neboť což mi jakožto vůle mého císaře ctihodno, a jakožto výjev důvěry Vaší na nejvyšším významno býti muselo: nemohloť přece překonati zkormoučení, jímž mne naplňovala ta myšlénka, že se rozloučiti mám se svou diécesí; aniž bylo s to, aby mne přesvědčilo o tom, žeť rozloučení toto nevyhnutelnou a nutnou mi povinností jest.

Trudné tyto rozpaky jsem tím méně mohl pustiti mimo sebe, čím více se zdálo, že rozhodnutí v té věci mé vlastní vůli zůstaveno jest: an mne s žádné strany dojití nemohl rozkaz, kterýž by mne i v způsobu i v celé platnosti zákona k bezvýminečnému poslušenství zavazoval. Neboť což se nejvyšší státní mocnosti dotýká, zůstáváť zajisté věrna svému, neméně moudrému, jakož i velikomyslnému vyjádření: že uznává samostatnost Církve, a žeť tedy nechce zákonům jejího vnitřního života žádného násilí činiti. Avšak ani nejvyššímu církevnímu důstojenství nepřistálo, přímý v té věci učiniti rozkaz: poněvadž dle původních svatých církevních zákonů tak úzký jest svazek, kterýž spojuje biskupa s diécesí jeho, žeť jinak rozloučen býti nemá, jediné leč za příčinou obzvláštních, předáložítých událostí a pohnútek.

1) Řím. 13, 1.

Byl-li jsem pamětliv mimo to zvláštních poměrův svých k tomu okresu, jehož ctihodné duchovenstvo mi vždy prokazovalo tolik lásky, jehož zbožný a čacký lid po vsí krajíně, — nedávaje sluchu žádnému svědci, s pohnutlivou věrností a láskou mně byl oddán; bylo mně zajisté, ač v jiném smyslu, dovoleno, slovy svatého apoštola se vyjádřiti: „Dvoji žádosti stisněn, nevím, co bych vyvolil.“¹⁾ Nepozůstávalo mně tedy jiného nic, než se synovskou důvěrností obrátiti se na nástupce svatého Petra, na Kristova náměstka, a v obšírném spisu vyložiti mu i dotčené tyto i jiné stejně důležité pochybnosti, kterýžto spis jsem hned s počátkem tohoto léta k nohám Jeho položil. Nejistota politických okoličností, kteráž svatého Otce držela mimo Řím, prodloužila také nejistotu postavení mého; až mi konečně svatý Otec brzo po svém návratu do Říma v právě otcovském listu, nedada váhu na mé výmluvy, výslovnou a snažnou žádost vyjevil, abych biskupskou stolicí svatého Ruperta a Virgilia proměnil s biskupskou stolicí svatého Vojtěcha v slavné Praze, kteráž se mimo to stkví jmenem svatého Václava a jmenem svatého Jana.

Když jsem ale tuto žádost, kteráž pronesená z takového místa, téměř tolik platí co rozkaz, když jsem ji srovnával se žádostí našeho císaře, obnovitele církevní svobody, jakož i s přáním vzdělanosti a věrou proslulého občanstva, a když jsem se v modlitbě před obličejem Božím svědomitě radil s sebou sám: nesměl jsem déle pochybovati, na čem bych se ustanoviti měl, a nemohl jsem nepoznati za povinnost, rozhodnouti se k tomu, což se mi tak patrně co výslovná vůle Boží ukázalo.

Pravi-li učedník, jehož miloval Pán Ježíš, pravi-li ve jmenu věřícího lidu: „Důvěrnost máme v Boha,“

1) Filip. 1, 22.

neapomijí udati příčinu důvěry této, říká: „Nehof ty věci, kteréž jsou libezné před ním, činíme.“¹⁾ V této důvěře k Bohu, jehož svatá prozřetelnost má vedu k Vám, a zpoléhaje se na Vaši náklonnost, kterouž jste mi na jevo dali ještě vzdálenému, přicházím nyní mezi Vás. Poněvadž jsem ale co vrchní pastýř mnohonásobně na Vás poukázán a na Vaši horlivou činnost, jakož i Vy opět v každém ohledu kněžského povolání poukázáni jste na svého vrchního pastýře: uznal jsem to za svou povinnost, vyjeviti Vám v prostotě a upřímnosti srdce svého: předně, což vůbec od Vás slušného žádám i očekávám; a potom což já Vám, v spravedlivém očekávání Vašem, upřímným srdcem sčbuji a obětují.

Co jest nejbližšího a nejdůležitějšího, k čemuž byste se v tomto tak velmi rozjitřeném čase snažiti měli? Jak mám začíti, abych Vám své prosby a žádosti na srdce vložil? Mám za to, že důtklivěji a účinněji toho nedovedu, než poukáži-li Vás na hlubokomyslné napomenutí svatého apoštola, jenž dí: „*Bděteš, stůjte u víře, zmušile sobě počínejte, a posilašte se; všecky věci Vaše ať se dějí v lásce.*“²⁾

Ne nadarmo napominá přede vším: *Bděteš!* Ay vždyť řekl již Pán svým učedníkům: „Vítež, bděte a modlete se,“ a doložil: „Což vám pravím, všechněm pravím: bděte.“³⁾ Jen kdož bdí, ví a vidí, co se děje; a jenom ten bdí v křesťanském smyslu, kterýž sobě zůstává povědom, k čemu ho Bůh povolal, a co od něho žádá, aby byl hlídačem sebe samého a svou duchovní svobodu aby zachoval. A poněvadž se na jasném vědomí tomto celý pořádek života zakládá, protož napominá svatý apoštol na jiném místě: abychom co synové světla povolání jsouce k poznání a plnění vůle Boží a k následování Ježíše Krista, abychom nespali

1) I. Jan 3, 22. 2) I. Kor. 16, 13. 14. 3) Mar. 13, 33, 37.

v stínu smrti, abychom nemysleli na marné věci tohoto světa, a netoužili po nich, kteréž mijejí jako sen; nébrž že přísluší nám, abychom bděli a strážliví byli, a potřebné moudrosti a síly k tomu hledali tam, kdež jediné k nalezení jest. Bez pomyslení na Boha, a následovně bez modlitby není žádné bdělosti. Jediné ten jest tedy právě povážlivým a prozřetelným, kterýž se pilně modlí v duchu a v pravdě.¹⁾

Požaduje-li se ale tato caost od každého, kterýž vůli Boží radost učiniti, a lidského důstojenství svého hodným se prokázati chce; bylo-li již v Zákoně starém všechněm nařizeno, aby bděli sami nad sebou, aby pečovali o zachování svých duší:²⁾ tím více jsou tedy k bdělosti zavázáni ti, kteréž Hospodin na zděch Jerusalema ustanovil za strážné,³⁾ jejichž dohlídce a péči svěřil své osení, a jejichž ospalost a nedbalost tím více bývá, kdykoli se nepříteli zvede, aby našli koukole mezi pšenici! Právemf podotknul svatý Jan Zlatoustý: že důstojno jest kněze, aby ve všech věcech byl moudrým a bystrým, anebo jak se říká, aby byl tisíc-okým, an není živ toliko pro sebe, nébrž i pro svou osadu.⁴⁾

Věrný a moudrý služebník tedy, kteréhož ustanovil Pán nad čeledí svou, zkušuje se bdělostí.⁵⁾ Uvádí-li svatý Pavel věřícím na pamět, že povinni jsou tak smejšletí o kněžích, jako o služebnících Kristových a jako o rozdavačích tajemství Božích, hned dokládá k tomu: že se vyhledává mezi rozdavači, aby kdo věrný nalezen byl.⁶⁾ „Praví-li ale kdo, že zná Boha, a neostřihá jeho přikázání, lhář jest, a pravdy není v něm.“⁷⁾ Jak ale může ten býti způsobným, aby s prospěchem hlásal slovo života, a aby bděl nad věrou a

1) Efez. 6, 18. 2) Mejš. 4, 9, 15. 3) Isai. 62, 6. 4) De Dignit. Sacerd. lib. 2. 5) Luk. 12, 42. 6) I. Kor. 4; 1. 2. 7) I. Jan 2, 4.

a nad mravy, jemuž každý říci může: „Ty, kterýž jiného učíš, proč neučíš sebe samého?“¹⁾

Čím více v nenávisti jest za našich časů zjevená víra, následovněž tedy i povolání a působení kněze, proto že svět ani jednoho ani druhého poznati nechce: tím více jest potřebí kněžím, k srdci sobě vzíti naučení slavného církevního Otce, jenž dí: „Dříve musí býti očištěn sám, kdož jiného očistiti chce, dříve musí sám býti světlem, kdož jiné osvěcovati má; dříve musí sám po svatosti toužiti, prvé než zamýšlí posvětití jiných: aby svaté Evanjelium stejně zdárného docházelo průchodu, jak bezouhonným obcováním, tak výmluvnosti svého zvěstovatele.“²⁾ Protož jest bedlivost, kteráž se služebníku Církve učící ukládá, dvojnásobnou, ano trojnásobnou povinností, poněvadž se vztahovati má netoliko ná drahé dědictví Kristovo, něbrž i na spasení svěřených jemu duší a na jeho vlastní obcování. Protož napominaje svatý Pavel milého učedníka svého, nedí jenom: „Ty pak bdi, ve všech věcech pracuj, dílo kazatele dělej, službu svou vykonej, dobrého skladu ostříhej skrze Ducha svatého;“³⁾ něbrž i také: „příkladem buď v čistotě.“⁴⁾ Závisití zajisté jedno od druhého. „Rtové kněze mají ostříhati umění, jakž dí prorok Malachiáš, nebo jest anjelem Hospodina zástupů.“⁵⁾ Buď si, že toto jméno znamená vůbec posla Páně, naznačujet se jím přece zvláštní duchovní život, kterýž přísluší knězi nového Zákona, chce-li zůstatí strážcem a zvěstovatelem pravdy. Řídí-li se ale kněz v smýšlení a žádostech svých dle tohoto světa, což se nazývá opatrnost těla,⁶⁾ kteráž není schopna, poznati toho, což duchovního jest, aniž schopna, se podrobiti Zákonu Božímu:⁷⁾ ten bude lehkou bludem nemoudrých

1) Řím. 2, 21. 2) Řehoř Nazian. 2. apol. 3) II. Tim. 4, 5. II. Tim. 1. 14. 4) I. Tim. 5, 22. 5) Malach. 2, 7. 6) Řím. 8, 5, 8. 7) II. Pet. 2, 17.

sveden, a zmítán každým větrem učení, skrze nešlechtnost lidskou, skrze chytrost k oklamání bludu. ¹⁾

Z této příčiny nepřestává na tom svatý apoštol, ku bdění vůbec povzbuzovati; nebřz užívaje podobenství o strážném, kterýž trvale zůstávati má na místě sobě vykázaném, napomíná dále: *stůjteš u víře*. Žádáť tedy cnost stálosti, při čemž spolu vykazuje základ, na kterémž osvědčiti máme nepohnutelnou onu stálost a vytrvalost ve smýšlení, v slovích i skutcích. Žeť se ale nikdo takovouto stálostí honositi nemůže, kdož duchu a učení kátolické Círky není věren, svědčí nám již svatý Otec Ambrož, ²⁾ an dí: „Svatý apoštol nás naučil, co to znamená státi. Již Mojžiš slyšel slovo: Místo, na němž stojíš, země jest svatá. Neboť nikdo nestojí zrovna, jediné leč věrou. Církev jest to svaté místo, ourodná půda posvěcení; v ní jest pevné postavení tvému duchu. Jenom ti velebí Hospodina, kteříž stojí v domě Božím, v předsíních svatyně jeho. ³⁾ Postojíš pak jen opatrný strážce, bedlivý hlídač, oděný bojovník, kterýž úmysly protivníka zničiti chce.“

V podobenství tomto spatruje zajisté křesťanský učitel přede vším spravedlnost a mravní svobodu přímého a bedlivého ducha. A jakož jediné kátolická Církev od počátku i uznávala i učila, že duše lidská svobodna jest: takť jediné ona jest mocna, věřící své ze služebnosti hříchu skrze zásluhy Ježíše Krista povznéstí k pravé svobodě; ježto naproti tomu lichá svoboda není nic, leč rozpásanost sobectví a nezřízených žádostí, poroba ducha, a následovně úplná převrácenost. Čím půvabněji se vyličuje lichá svoboda tato lehkomyšlným a nerozumným lidem, čím prudčeji všecko zachvacuje kalná tato povodeň, kterouž nazývá svět duchovním hnutím a horlivostí pro neobmezený prospěch: tím pevněji musí každý, jemuž věc Boží svě-

1) Efés. 4, 14. 2) S. Ambros. ep. 6. n. 41. 3) Zalm 133.

řena, a tím nepohybněji státi na nevyvratitelné skále učení církevního. „Neboť (abychom se vyjádřili se svatým Ireneem) když apoštolové vysláni byli, aby vyhledali pobloudilé, a slepým aby pomohli k poznání pravdy: nemluvili k nim dle způsobu obecného smýšlení, nýbrž dle zjevení pravdy této. Aniž by to bylo spravedlivé počínání, kdyby někdo slepého, kterýž se k propasti již přiblížil, kdyby ho povzbuzoval, o několik kroků ještě postoupiti, jako by byl na pravé cestě, vedoucí k žádanému cíli.

A právě takový jest onen prospěch, k němuž slepi od vůdců slepých povzbuzeni bývají. Žeť nevyhnutelně potřebí jest, abychom se rozmáhali v poznání Boha a v konání dobrého; svědčí svaté Evanjelium, kteréž všude napomíná, abychom rostli v Kristu, pravdu činíce v lásce.¹⁾ Dokonalý prospěch ve vědách přírody a dějepisu vede mnohem víc k bázni Boží, než k hrdému domnění; aniž se báti co jest, že skrze ně ztenčena bude víra v Krista Ježíše, v němž všickni pokladové moudrosti a umění skryti jsou.²⁾ Naproti tomu ale potřebí jest, abychom se onomu prospěchu, kterýž na cestě nevěry a nemravů na poušť Nihilismu zavádí, abychom se mu výstrahou a poučením hned tam postavili na odpor, a zbraňovali jemu, kdež nebezpečné bezcestí toto počíná. Na cestě bludu ale kráčí ten, kterýž se vzdahuje od učení Církve, kteráž jest domem živého Boha, sloupem a utvrzením pravdy.³⁾

Napomenutí apoštolovo: *stáňte se u víře*, obsahuje v sobě i to napomenutí, abychom se drželi vážnosti a učení Církve. A když na jiném místě tento svatý apoštol víru ve vzkříšení Páně vyloživ, těmito slovy zavírá: „stáli buďte a nepohybnelní, rozhovňující se v díle Páně vždycky;“ dokládá hned k tomu: *zmužte se, věduouce, že práce vaše není daremná v Pánu.*⁴⁾ Pa-

1) Efes. 4, 15. 2) Kol. 2, 3. 3) I. Tim. 3, 15. 4) I. Kor. 15, 57.

trněč rozumí svatý Pavel tímto vyjádřením totéž, což miláčku svému nařídil, řka: „Bojuj dobrý boj víry, pracuj (a trpěliv buď) jako statečný oděnc Krista Ježíše.“¹⁾

Kdož se stal oudem Církve učící, a tudíž náčelním bojovatelem pro spasení a vůdcem věřícího lidu, tomu přísluší, aby si mužně a statečně počínal, jakožto duchem dospělý, maje neohroženou a stálou mravní vůli. Kdož přijal na sebe kazatelský úřad, nesmí býti choulostivým a malomyslným;²⁾ a má-li jeho řeč býti pravdivá, musí se dříve naučiti, aby sám opravdově a spravedlivě jednal;³⁾ potřebuje také smělosti, kteráž jest účinkem vnitřního přesvědčení a dobrého svědomí, aby kázal Ukřižovaného bez bázně lidu, a nestydě se za Evanjelium, aby každého vystríhal před úhonem klamu a lži: To vše má na mysli svatý apoštol, an volá k věřícím vůbec a k vůdcům jejich zvlášť: „Posilňte se v Pánu a v moci síly jeho. Vezměte oděni Boží, abyste odolati mohli v den zlý a ve všem dokonali stáli.“⁴⁾

Zlí dnové a nebezpeční časové, na kteráž zde naráží svatý apoštol, jsou ti, v kterýchž převládá blud a nevěra; a na tyto neduhy stůně i náš věk, jehožto hlavní povahu jistý slovutný katolický státník⁵⁾ těmito dvěma slovy naznačuje: „rozkošnictví a nenávisť.“ Neboť čím více touží člověk po zboží tohoto světa a po tělesných rozkoších, tím více bývá nakloněn, aby měl v nenávisti svatý Zákon i věčného Zákonodárce, poněvadž mu překáží v počínání jeho, a posléz se kloní i k té domněnce, že není žádné skutečnosti, jediné leč ve věcech tohoto světa. Čím víc se ale rozšiřuje takovéto smýšlení, tím víc se zmocňují

1) I. Tim. 6, 12. II. Tim: 2, 3. 2) Sv. Jan Zlat. de laude Pauli hom. 6. 3) Sv. Řehoř hom. 11. na Ezech. 4) Efes. 6, 16. 13. 5) Montalembert.

oniho vysokomyslní, závistiví, eizho statku chtiví, utrahační, necitelní a ukrutní svůdcové; o nichž svatý apoštol předpověděl: že mají sice tvárnost pebožnosti, ale že moc její zapírají. ¹⁾ Neboť brzo předstírají nadšenost pro svobodu a bláho lidu, jejichžto leskem nezkušené zaslepují, brzo se opět přetvařují, jako by se klaněli Duchu Božímu, kterýž jim ale není jiného nic, leč duch lidský; a horlivost jejich pro obnovení původního křesťanstva neznamená z jejich úst nic jiného, než odstranění Církev a celého zjevení Božího.

Vysvitá-li ale z těchto úskoků, jak i nepřítel království Božího umí na se bráti podobu anjela světel; nemůžeme se tomu diviti, že v dobách velikého pohnutí povstávají podvodní dělníci, přísaholomní kněží, kteříž berou na se podobu apoštolů Kristových, a sami se vtírají co vyvolení vyslancové k oblažení světa. ²⁾ Když starozákonní kněz Alcimus, co vyslanec krále Demetria, Machabejskému vojsku poselství pokoje přinesl, dali se starší lidu oklamati od téhož zrádce a vraha; neboť takto myslili sami u sebe: „jestiž kněz, z semene Aronova, tenf nás neoklame.“ ³⁾ Čím hroznější jest teprva, když kněz novozákonní, kterýž by jiné na cestě života předcházeti měl, když ten odstupuje od práporu kříže a zrádcem se stává, a při tom se tváří, jako by zachovával Božskému mistru věrnost, ježto přece jeho Církev hubí? Tím světější tedy nastává povinnost pravým sluhám Kristovým, aby přičkou byli takové zkáze, ustavičně oděni jsouce těmi zbraněmi, kteréž svatý apoštol oděním Božím nazývá. Mějtež tedy bedra svá podpásaná pravdou, jejižto nezměnitelná dogmatická podstata žádných lichých domněnek nepřipouští; spravedlnost budiž jim pancířem; poněvadž ochrany a bezpečností poskytuje toliko

1) II. Tim. 3, 5. 2) II. Kor. 11, 13. 15. 3) I. Machab. 7; 14. Sv. Řehoř. hom. 17. na Evang.

dobré svědomí; víra buď jim štítem, od něhož se odrážeti budou i záhuby klamu i šípy pokušitele; poznání a žádost věčného spasení v Kristu chraň jako lebka hlavu jejich, a jediná jejich braň budiž slovo Boží, kteréž se mečem Ducha nazývá.¹⁾

Totož jest odění silných; však kdo je unese, a kdo dovede máchatí mečem tímto, není-li silen? Protož jest dáno knězi, denně jísti pokrm, jenž sluje chlebem silných, aby v něm byla moc života Kristova. Protož jest také přísně zavázán k modlení církevních hodinek, aby jeho duch byl živen, k Bohu povznášen a v lásce utvrzován.²⁾ Právem dí svatý Otec Augustin, že cnost síly není jiného nic, než svatá láska sama, kteráž pro Boha všecko lehce koná i snáší, a bez kteréž víra jest mrtva, a všeliká práce i řeč jalová a ničemná. Protož zavírá svatý apoštol napominání svá těmito slovy: *všecko*, cožkoli náleží k povolání vašemu, *děj se v lásce*. Žel láska jest jako duše pravého kněžského života i působení, nepotřebuje zajisté žádného důkazu. Jen o těch učednících praví Pán, že ho milují, jenom ty nazývá přáteli svými, kteříž zachovávají příkázání jeho. Co jest ale kněz, zbavuje-li se milosti a přátelství nebeského mistra svého, v jehožto jmenu a jehožto moci mluvíti a jednati má, a jehožto obět slítování nekrvavým způsobem obnovuje na každý den? Knězi se ukládá přede vším, aby se posvěcoval, a poslušen jsa pravdy, aby *očisťoval* duši svou; protož jedná moudře jen tenkrát, když sám nepronedbává svátosti, kterýchž uděluje jiným, zvláště svátost pokání. Neboť jak by mohl jiné mířiti s Bohem, kdyby tou mocí, kterouž jiným zvěstuje, sám nebyl v duchovním životě zachován? „Jak bychom mohli něco dobrého učiniti, kdybychom Boha nemilovali? A jak jest možná, něco dobrého neučiniti, když jej právě milu-

1) Efes. 6, 13—17. 2) Sv. Aug. de mor. Ecclie. c. 16.

jeme.“¹⁾ Všecko, což samo o sobě pravou čností jest, u př. trpělivost, tichost, účinná útrpnost, horlivost a pečlivost, to všecko vyplývá z jednoho pramene, jenž jest plností Zákona. Poněvadž ale každý čas něco s sebou nese, což zvláštní zřetel na sebe obrací: radno se mi vidělo, abych Vás pozorný učinil na některé povinnosti, kteréž přítomně zvlášť důležité jsou. —

Přede vším Vám na srdce kladu, cůhodai Bratři, abyste žádnému nedávali pohoršení, by nebyla poháněna služba naše; nébrž abyste se osvědčovali jako služebníci Boží, v čistotě, v trpělivosti, v dobrotivosti, v slovu pravdy, v lásce neošemetné, opatrujíce dobře netoliko před Bohem, ale také přede všemi lidmi.²⁾ Nikdá nebyla výstraha pastýřům potřebnější, než právě nyní, aby nekalili nohama svýma vodu, z kteréž mají píti ovce.³⁾ Tato voda z pramene života věčného jest naučení víry a mravů; zkalena pak bývá od pastýřů, když jejich vlastní život naukám jejich stojí na odpor. Nastal-li ale čas, v kterémž všecko vítáno jest, což k zlehčení víry a Círky napomáhá: nikdo nemůže býti horším zrádcem toho, což lidem nejdůležitějšího jest, než právě služebník oltáře, kterýž následuje příklad bezectných synů kněze Heli.

Druhé, což Vám na pamět uvádím, jest, abyste horlii o přesnou víru, a abyste v celém smyslu k srdci sobě vzali to důležité slovo: „O Timothée! (o kněze, o blahověste!) ostříhej svědomité, což ti svěřeno, varuje se nepobožných nových slov, a odporá falešně nazvaného umění, kteréž někteří slibující, od víry odpadli.“⁴⁾ K čemuž dokládá jistý ostrovtipný církevní učitel, řka: „Neporušenou zachovej hřivnu katolické víry, kteráž jest tobě svěřena, nikoliv ale od

¹⁾ St. August. de grat. Chr. cap. 26. ²⁾ II. Kor. 6, 3—7. Řím. 12, 17. ³⁾ Ezech. 34, 26. ⁴⁾ I. Tim. 6, 20. 21.

tebe nalezena; ryzí zlato jsi přijal, nedávej ho za sprostou měď; a jsi-li schopen, maje dar Boží, maje náhled a evičení: připrav' a učiň toto zlato užitečným; chraň se ale, abysi v nově formě neučil ničemu novému.“ Což se ale dotýče světských novot, kteréž nie svatého do sebe nemají, ano kteréž zcela odporují křesťanské víře: rozmáhají a vychvalují se co pravá věda tak, že mi netřeba o nich šířiti slov, ani o jejich hlasatelích, kteréž zmíněný církevní učitel již tak trefně napačil, an je v způsobu jejich mluvící uvádí: „Pojďte k nám, vy nerozumní a ubozí, jenž obyčejně slujete katolíci, a učte se od nás pravé víře, kteréž mimo nás nikdo nerozumí, kteráž byla mnoho set let skryta, před nedávnem se ale nám známou a jasnou stala!“

Cím nebezpečnější se ale stávají útoky tyto, k jejichž vyvedení se každého, sebe podlejšího prostředku užívá, klamu totiž, přetváření a pošklebků: tím přísněji ukládá se Vám, abyste se v bohatých vědách svaté víry vzdělávali a zdokonalovali. Neboť domnívá-li se kdo, že všecko umí, což potřebného jest: nepoznal ještě, jak by měl uměti.¹⁾ Neboť právě tím vyrazuje se, že si nevšimá, aniž miluje boheslovních pokladů a přehojného bohatství poznání Kristova, a že stejnou měrou nedbalý jest v poučení a vadění jiných. Neboť jedině ten bude vždy lépe a platněji vyučovati, kterýž sám vlastním evičením denně jasnější vědomosti nabývá.²⁾ Cím větší jasnosti a jistoty ale nabývati bude Vaše víra, tím věrněji se držeti budete jednoty a samozákonnosti svaté Církve. Jak dlouho bude mezi primatem stolice apoštolské, kterýž ustanovil sám Kristus co střed života duchovního, a mezi biskupstvím, rovněž od Krista zřízeným okřeseš, jak dlouho bude mezi nimi úzké spojení: ničehož nevyřídí proti Církvi všickni její nepřátelé. Cím více toho

1) I. Kor. 8, 2. 2) S. Cypr. epist. 74. ad Pompej.

ale nahlížejí tito nepřátelé sami, a čím snažněji z te příčiny usilují o to, aby kněží a duchovní pastýře rozdvojili s biskupy jejich, a k tomu aby je zavedli, by něco k své ujmě brali před sebe: tím jasněji vysvítá Vám, jak velmi toho třeba, abyste takovým pokušitelům zkrátka dali na vždy výhost.

Třetí, což pečlivému pováženi Vašemu poroučím, týká se nehod socialního života, jakož i politických rozmíšek, kteréž na půdě občanské společnosti strašlivých průlin nadělaly, a posléze nelibého napnutí mezi národnostmi a jazyky, kteréž nesličnými pohnůtkami způsobeno, v nenávistiplnou příkrost vzrostlo. Nad mutnými těmito zemskými živly vznáší se ale co čistý vánek svatá láska nebeského Pastýře, kterýž od východu až na západ všecky národy volá do království svého. A poněvadž dochází v duchovním království tomto každá národní obzvláštnost vyššího vzdělání svého, a svaté Evanjelium v každém jazyku svůj význam: 1) nebuď mezi Hellenem a Skytou před Bohem žádného rozdílu, ale všecky spoj v Kristu jedna víra, jedna naděje. Spravedlivo jest i slušno, aby každý svůj mateřský jazyk miloval a zdokonaloval, a poněvadž jazyk český i vzhledem na sílu a plnost významů, i vzhledem na dokonalé provedení s jazykem německým v závod se pustiti může: jsouť si dojistá netoliko rovny, nébrž i tomu náleží bez odporu přednost, jehož duchovní pastýř v osadě své hlavně anebo výhradně užívati musí. Ačkoli tedy téhož chvalitebného jinak horlení obou jazyků nehaním, kojím se přece spravedlivou nadějí, žeť ho duchovenstvo mé diocese nebude ani přepínati, a tím méně užívati za plášť národního zášti, kteréž se naskrze přiči ducha křesťanskému, a kteréž vlastně není jiného nic, leč prostředkem k stranickým účelům.

1) Kol. 3, 11.

Takovýchto úmyslů a snah máte se ale, ctihodní Bratři, tím svědomitěji zdržovati, čím více toho žádá Váš stav, abyste vůbec dalecí byli takových záležitosti občanského a politického života, jimž byste co nepovolanci nebyli s žádným pozeňmáním. Žádný, kdož rytěřuje Bohu, neplete se v světské obchody, aby se líbil tomu, od kohož jest zvolen.“¹⁾ Takové obchody jsou církevnímu služebníkovi v té míře nebezpečné, ano i záhubné, v kteréž mu kladou osidla lakomství, marnosti a jiných náruživostí, v kteréž naplňují ducha jeho světáctvím, a překážejí, aby své povinnosti plnil. Tím jsem nechtěl říci, jako by kněz o poměrech měšťanského života a o řízení obcí žádné vědomosti nepotřeboval. Tato vědomost jest kněžím vůbec, a duchovním pastýřům zvlášť nevyhnutelná: jedno již nejen proto, že jakožto spoluobčané měšťanským zákonům poddáni býti mají, alebrž i že mají poučovati osadníky své o těch povinnostech, kteréž se týkají svědomí, následovně tedy praktického náboženství, mimo to že jim přísluší, aby osadníkům svým statečně dávali výstrahu před každým odbojníctvím a svědením; obzvláštně pak i proto, že na své osadě do rady voleni býti mohou, kdež vedle obstarávání časných záležitostí obce především státi mají za pořádek služeb Božích, za prospěch školy, za dobré vychování a ušlechťení svých osadníků. Čím méně by ale slušelo na zvěstovatele svatého Evangelium, aby na místě svornosti a pořádku k nesvárům a rozbrojům pomáhali, tím pečlivěji se chrániti budou, aby se nesmísili do politických rejdu, a do pútek rozličných stran. Má-li se Vám ale podařiti, abyste vůkol rozšířili pokoj, ale ne zdánlivý a nestálý, jakovýž slibuje svět, nýbrž pokoj milosti a pravdy Kristovy, velmi mnoho na tom záležitosti bude, abyste zachovali též mezi sebou bratrskou lásku a svornost.

1) II. Tim. 2, 4.

Nebot jedno ustanovil sám Kristus tuto společnou lásku jakožto znamení, po kterémž se poznají učeďníci jeho;¹⁾ a nic nepůsobí zajisté požehnaněji na věřící lid, než laskavá jednomyslnost jeho pastýřů. Druhý důvod obsahuje se již v starém přísloví: „Bratr, kterýž má pomoc bratra, jest jako město pevné.“²⁾ Má-li kněz těžké úlohy poslání svého statečně a horlivě vykonávati, potřebuje společnosti, rady, podpory a povzbuzujícího příkladu svých bratrů a spoludělníků na vinici Páně, jakož i dohlídky a vedení svých vrchních. Stojí-li ale opuštěn a sám, v zdánlivé neodvislosti u prostřed nevěřících a polokřesťanů, kteříž jej hned pochlebavstvím, hned žertem, hned úšklebkem a rozličnými bludnými domněnkami znepokojují a matou: stává se jako oboživelníkem, kterýž, napolo kněz a napolo laik, náleží tu svatyni tu světu; i jak jest možná, aby ušel propasti, kolem nichž vede cesta jeho?³⁾

Rozumíť se ale samo sebou, žeť ona bratrská družebnost, buď malou buď žádnou cenu do sebe nemá, kteráž by směřovala buď k pouhému vyrazení, anebo kteráž by slučovala holou netečnost, neb osěmetnou dvornost, aneb opatrnost duší bojácnych a přetvářenců. Svazek pravého pokoje může slučovati a sjednocovati toliko ty, kteříž zachovávají jednotu ducha, a nemůže obsahovati takových oudů, kteříž nevěrní Církvi a povolání svému, a nepřijímající přátelského napomenutí, sami se z Církve vylučují. Udělujeť tedy sice svatý apoštol věřícím požehnání svého těmito významnými slovy: „Pán (svatý Duch) zpravuj srdce vaše v lásce Boží, a v trpělivosti Kristově;“⁴⁾ aby pak se nezdálo, žeť tato trpělivost není ospalou netečností, nařizuje zároveň ve jmenu Pána našeho Ježíše Krista, aby se oddělovali od každého bratra, chodícího neřádě, a na

1) Jan 13, 35. 2) Přisl. 18, 19. 3) L'Univers. Unión catholique 3. Avril 1850. 4) II. Thes. 3, 5, 6.

dle přijatého učení apoštolského. Nepokojných a bouřlivých duchů, kteříž nenávidějí svaté kázně, a co nepřátelé církevního pořádku modlám tohoto věku se klanějí, — aby na své straně měli slabochy u víře a lidi navyklé hříchům: takových duchů srdečně politujte, nedávejte jim ale bratrského práva. To jsou ti pošestilí proroci, kteříž jednají dle smyslu svého, a o kterýchž dí Hospodin řka: „Zlehčují mne u lida mého pro hrstku ječmene a pro kus chleba, aby (živým omlouvením) obživovali duše, kteréž živý nejsou.“¹⁾ Jak bychom se ale k takovýmto rušitelům pokoje zachovati měli, naznačuje se dost jasně těmito slovy: „Nešlušič na služebníka Páně, vaditi se: ale aby byl tichý ke všem, způsobilý k učení, trpělivý, kterýž by s mírností trestal ty, kteříž se protivi pravdě.“²⁾

Toť jsou žádosti a prosby, kteréž vůbec pováženi Vašemu, etihodní Bratři poručím. Čím víc se na Vaši přímouť zpořádám, žeť potřebu toho všeho uznáte, tím méně smím mlčením pomínouti, čeho se i Vy do mého úřadování slušně nadíti můžete. Ačkoliv jsem v biskupském úřadu, k němuž jsem byl záhy povolán, ne-jedné zkušenosti nabyt: nic méně jsou mi okolichnosti této arcidičese, jejíž zprávu na se nyní přijímám, tolik co nepovédomy. Což Vám tedy upřímným srdcem, zpořádaje zároveň na pomoc Boží, slibiti mohu, dá se lehko nemnohými slovy vyjádřiti.

Výslovněť nařizuje biskupům kniže apoštolské, aby nepanovali nad dědictvím Páně, ale aby učiněněť byli příkladem upřímné lásky stádu svému.³⁾ Pamětliv jsa téhož napomenutí, jsemť sobě toho před Bohem vědom, že se chci svědomitě, věrně a pečlivě propůjčovati službám Vaším, spravedlivě spolu doufaje, žeť i Vy ochotni budete, abyste zření měli na mé žádosti, a v tísneplném čase tomto abyste mi ve všem pomocni

1) Ezech. 13, 19. 2) II. Tim. 2, 24. 25. 3) I. Pet. 5, 3.

byli. Neboť od tohoto vzájemného srozumění závisí požehnutí našeho díla. A psal-li svatý Augustin jednomu knězi: „Proč hledáš neustále obecnství se mnou, ježto jsi napomenutí mého slyšeti nechtěl?“¹⁾ měl zajištěné právo, aby se tak přísně tázal, poněvadž sám ničeho neopominul, aby účinnou láskou duchovenstvu osvědčil, že s nim obecnství míti chce.

Propůjčím se tedy každému z Vás vždy bez okolka a bez formalností, abych pozorně slyšel a pilně uvažoval žádosti a prosby, návrhy a nálezy Vaše. Cítě s Vámi blaho i bolest, nikdá nebudu váhavým, abych Vám v stížnostech, pokud mi lze bude, ku pomoci přispěl. Hotov jsa, hájiti svatého práva Církve, jakož i navrácené samostatnosti a svobody, všecko budu míti pilně na zřeteli, což se dotýká církevního učení a života: protož se nebudu vyhýbati žádnému namáhání, abych spravedlivým žádostem kněží a duchovních pastýřů slušné právo zjednával. I to budu na péči míti, aby netoliko ve vikariátech, alebrž i při větších shromážděních a u mé přítomnosti pastýřké porady konány byly, při čemž jednomu každému z Vás dáno bude, aby své mínění svobodně pronesl. Duch Církve jest ale duch lásky; tato myšlénka má i Vás i mne společně vésti. Ostatně pak víte, že nezáleží království Boží v řeči, ale v moci skutku.²⁾ Jak dí svatý Ambrož, mají se u nás křesťanů družiti slova k skutkům a skutky k slovům.³⁾ O byť to dal nebeský Otec, abych k Vám přišel v hojnosti požehnutí Evanjelium Kristova! Protož prosím Vás, Bratři, skrze téhož Pána našeho Ježíše Krista a skrze lásku Ducha svatého, abyste mi pomáhali na svých modlitbách za mne k Bohu.⁴⁾ Ostatně pak jednostejně smýšlejte, pokoj mějte, a Báh

1) Epistol. 85. a. 216. 2) I. Kor. 4, 20. Epist. 37. ad Simpl.

3) Nobis res sociae verbis et verba rebus. 4) Řim. 15, 29. 30.

pokoje a mřlování budiř s vámi. Milost Pána našeho Ježiše Krista, a láska Boří, a účastenství svatého Ducha budiř se všemi Vámi. 1) Amen.

Dáno v Praze dne 15. srpna 1850.

Bedřich,
kardinál a arcibiskup.

BEDŘICH,

z Bořího milosrdenství a z milosti apoštolské stolice kardinál kněz svaté Římské Církvě, kníže arcibiskup Prazký, svaté stolice rozený legat. v Čechách a v Bamberšské, Mišensšské a Řezensšké dišcesi, Primas království Českého, kníže na Švarzenberku, vévoda Krumlovský, doktor v bohosloví, ustavičný kanclér a Protektor studií na Karlo-Ferdinandšské universitě Prazské
a t. d. a t. d.

Všem věřicím Prazské arcidišcese blaho a pořehnání,

Konec přikázání jest láska, z čistého srdce, z dobrého svědomí a víry neořemetně. 2) Těmito nebeskými slovy velikého apoštola pozdravuji Vás na počátku pastýřského ouřadu svého a přináším Vám naučení v Kristu.

Když jsem se rozhodnul přijmouti na se tento ouřad, poslechl jsem výslovné a snažné žádosti toho, jež Pastýř pastýřů za viditelnou hlavu své Církvě ustanovil. Douřám tedy, že se nemýlím, pravím-li, že mne přivedla sem vůle Boří, do téhož velikého hlavního města království Českého a do prostřed vážného obyvatelstva, kteréž mi z daleka již dalo důkazy náklonnosti své na jevo. Však ale každý začátek jest těžký; a jakož já sám se musím okres nových povinností svých

1) II. Kor. 13, 11—13. 2) I. Tim. 1, 5.

teprva znáti naučit, takť ani Vy nemáte bližší povědomosti smýšlení mého, kteréž se neosvědčuje slovy, než brž skutky. Nezbyvá mně tedy jiného nic, než abych Vám vyložil vůbec, co za nejpodstatnější a za nejdůležitější věc ve své úloze uznávám, a po čem i Vy, Rozmlí v Kristu! s milostí Boží přede vším toužití máte. Tento nejvznešenější a věčný oučel nábožného a mravného živobytí jest *svatá láska z čistého srdce, dobrého svědomí a víry neošemetné.*

V čem záležeji ale těžké a mnohonásobné nehody přítomného času, o nichž se všude vede tak bolestný nárek? Bídy a bolestí se nikde nenedostávalo; nebo jako pták k létání, tak se rodí člověk k obtížnostem a úsilným pracem;¹⁾ mocnost smrti panovala vždycky na zemi, a i pobožní cítili na sobě, že se jejich život podobá pomíjejícímu květu, kterýž se rozvíjuje z rána, a večer ale vadne a hyne.²⁾ A přeceť volali vděčně k Bohu: „Známénáno jest nad námi světlo obléčeje tvého, Hospodine, tvoje milosrdenství spůsobilo radost v srdci našem;“³⁾ a budiž blesk Hospodina Boha našeho nad námi, a zpravuj díla rukou našich.⁴⁾ To byla zajiště jasnost lásky Boží, kteráž všecko, což pozemského jest, osvitila a oslavila. Když pak se rozmnožila nepravost, ustydla láska mnohých.⁵⁾ Čím víc se vzdalují lidé od Boha a od věčného ustanovení svého, tím víc se oddávají svými náruživostem, a tím více hledá každý jenom svého vlastního prospěchu k ujmě jiných, což obecnstvu záhubou brozí. Na věky tedy zůstane pravdou, že jenom spravedlnost činí národ velikým a slavným, hřích ale že činí národy bídné.⁶⁾ A proti tomuto zlému nezmůže nic ani zevnější toliko uhlazenost, ani zvelebení průmyslu a řemesel; neboť jenom láska vzdělává,⁷⁾ a jenom láska jest, kteráž

1) Job 5, 7. 2) Žalm 89, 6. 3) Žalm 4, 7. 4) Žalm 89, 17.
5) Mat. 24, 12. 6) Pŕial. 14, 34. 7) I. Kor. 8, 1.

pojišťaje života i jednotlivým i celým společností, kteráž všecko pořádá a k pravé slávě povznáší; láska spojuje, což rozděleno jest, smiřuje odpory, a zjednává všude i vysvětlení i pomoc. Láska se nazývá svazkem dokonalosti, poněvadž se bez ní všecko rozlučuje a rozpadává.¹⁾ Tato láska, kterouž nám dal věčný Otec, abychem synové Boží i slouli i byli, odkázána jest přede vším péči a pěstování církevních vrchních pastýřů. Neboť „my na místě Kristově poselství konáme, jakoby Bůh napomínal skrze nás. Prosíme tedy na místě Kristově: smiřte se s Bohem.“²⁾ Tato oddanost Bohu, tato žádost oblažující milostí jeho jest zásluhou lásky, jelikož pochází z čistého srdce, dobrého svědomí a virg neošemetné.

Co pak jest ale tato svatá láska, kteréz svět tak málo rozumí, a tím méně jí žádostiv jest? S strany Boha jest neskončená svatost jeho vůle, kteráž nás k plnosti života povolala, a nesmírné poklady milosti své nám v Ježíši Kristu sdělila.³⁾ V nás ale působí, posloucháme-li jí dobrovolně, jako nebeská mocnost, kteráž osvětčuje náš rozum, rozněcuje, oživuje a vzbuzuje naše srdce k synovské vzájemné lásce, a posiluje nás k vykonávání povinností našich, na kterémž se naše spasení zakládá. Tato láska jest tedy také duchovním svazkem, kterýmž se lidé vízí sebou; ano tato láska k bližnímu jest také, jakž dí svatý Vavřinec Justinian, váhou, na kteréž se váží naše láska k Bohu.⁴⁾ Jediné láska může pravě oblažovati, jediné láska umí darů Božích dobře užívati. Chybí-li komu láska, tomu neprospívá nic jiného; kdež ale láska, tamť jest hojnost pravého zboží. Škoda jenom, že se tato láska, dle výpovědi svatého Otce Jarolíma, zřídka kde nachází.⁵⁾

1) Kolos. 3, 15. Sv. Jan Zlat. Hom. 8. I. Jan 3, 1. 2) II. Kor. 5, 20. 3) Efes. 1, 6. 4) S. August. enarr. in Psl. 90. 5) Comment. ad Gal. 5.

Neboť jenom ta láska jest dokonalá, kteráž se osvědčuje, že v trojí zkoušce obstála; že nabyla totiž sprostnosti čistého srdce, jistoty dobrého svědomí, a životní síly víry neošemetné. Kdež ale jedna z těchto výminek chybí, tam není pravé lásky, tam není ani bo-hulibého zdaru ani šťastného života.

Čistotou srdce směřuje člověk přímo k Bohu, a snaží se, aby se mu zalíbil, a v snažení tomto nedá se ničím, jako sluneční papršek, od přímé cesty své odvrátiti, ani soběctvím, ani hnusnou vášní. „Kdo vstoupí na horu Hospodinovou? anebo kdo stane na místě svatém jeho? Nevinný rukama a čistého srdce, kterýž nevzal nadarmo duše své, aniž přísáhl ve lsti bližnímu svému. Tenť přijme požehnání od Hospodina, a milosrdenství od Boha Spasitele svého.“¹⁾ Takť učí také jiný Žalm: „Blahoslavení neposkvřnění na cestě, kteříž chodí v Zákone Hospodinově.“²⁾ Víť ale věrná duše, že tato čistota nepochází z nás, nébrž že jest ovocem zásluh Kristových, kterýž nám od Boha dán jest k moudrosti, i k spravedlnosti, i k posvěcení, i k vykoupení;³⁾ skrze něhož toliko budeme osvobozeni (pokud jemu náležeti chceme) od služebnosti hříchu, a povýšeni blahým důstojenstvím synů Božích, a to sice udělením Ducha svatého. Následovně jest pravá svoboda nerozdílná od čistoty srdce; a jediné ten jest svoboden, kterýž poslouchá Božího Zákona, a kterýž náležitě užívá milosti udělené. Žeť ničeho jiného voliti nelze, velmi patrně ukázal učitel národů, svatý Pavel, řka: „Když jste byli služebníci hříchu, zbaveni jste byli spravedlnosti; vysvobození pak jsouce od hříchu, učení jste služebníci spravedlnosti; a jakož jste vydávali před tím oudy své (tělesné i duchovní síly) v službu nečistotě: tak nyní vydávejte oudy své v službu spravedlnosti ku posvěcení.“⁴⁾

1) Žalm 23, 3—5. 2) Žalm 118, 1. 3) I. Kor. 1, 30. 4) Řím, 6, 18—20.

Však po všechny časy bylo převrácené pokolení, kteréž se domnívalo býti čisté a přeceť nebylo umyto ode své špiny.¹⁾ K tomuto pokolení náležejí po dnes falešní proroci mezi lidem, lživí učitelové, kteříž zapírají Pána, jenž je koupil krví svou, a kteříž se rouhají cestě pravdy, kteříž po těle v žádosti nečistoty chodí, a vrchnosti pohrdají, smějí, sobě se libící, kteříž se nehojí sekty a sváry uvoditi, za rozkoš majíce denní kochání, nejsouce jiného nic, než poskvrny a mrzkosti, rozkošemi oplývající, kteříž slibují svobodu jiným, sami pak jsou služebníci porušení.²⁾ V čem pak ale může domnělá tato svoboda záležeti, než v bezuzdném přepychu a mravní nevázanosti? Ale Bůh nás nepovolal k nečistotě, nébrž k posvěcení,³⁾ ne abychom si hleděli vlastního zisku, a hověli žádostem hujného těla, nébrž abychom v upřímné lásce sobě vespolek sloužili. Neboť všecken zákon a všechny povinnosti obsaženy jsou v jednom přikázání: aby totiž jedenkaždý miloval bližního svého, jako sebe samého. Zákon svobody jest tedy zákon lásky.⁴⁾

Jak pak se ale chce křesťanský lid honositi pravou svobodou, nechce-li uznávati svobodu a právo jiného? A jak ob stojí ona láska před obličejem Kristovým, kteráž jenom vlastence a soukmenovce přijímá, všechny pak ostatní lidi vylučuje? Jakož mezi těmi není žádné pravé lásky, kteříž se proto jenom snášejí, že jeden pomocí druhého potřebuje, buď si to k dobrému anebo k zlému: právě tak nemůže přirozený svazek společného původu a jednoho jazyka nejhlavnějším anebo jediným základem lásky slouiti, jakž sloul někdy pohan-ským národům. Dojista to není tedy šlechtné aniž křesťanské počínání, jímž se národnosti užívá k uštip-

1) Přísl. 30, 11. 2) II. Pet. 2, 1—10. 3) I. Tes. 4, 7. 4) Sy. Aug. o městě Božím kn. 3. kap. 3.

kům a k stranictví, aby křesťanství národové nenávisli na sebe vespolek věli.

Národnost má ovšem své dobré a důkladné právo, pokud ale jenom zákona lásky neobmezuje. Svě rodině a potom svému národu jest ovšem každý nejbližší; však tato užší spojenost nesmí trhati onoho svazku, kterýmž spojil Syn Boží všechny lidi a všechny národy, když je vykoupil za velikou mzdu:¹⁾ protož nás také svatý Bonaventura napomíná, abychom rozšířili své srdce pro krev Spasitelovu, t. j. pro všechny lidi, poněvadž Pán Ježíš oběť věčného smíření pro všechny vykonal.²⁾ Všickni, kteříž milují nebeského Otce, a plní jeho vůli, všickni jsou vespolek blízcí příbuzní, a milostí téhož jediného Otce k stejnému dědictví povoláni.

Přičiní-li se tedy každý národ, aby se ve svém vlastním způsobu zachoval, aby osvědčil lásku k vlasti a k svým předkům, aby svůj jazyk v počestnosti měl, a vždy ho zdokonaloval: přičinuj se o to, ale vždycky jenom v duchu křesťanské víry, kteráž jediné sama ušlechťuje, cožkoli pouze lidského jest. Každému národu musí drahý býti zvláště mateřský jazyk jeho; neboť ten mu působí pravou duchovní vlast, a nese na sobě význam a ráz jeho vyššího života; mimo to má do sebe jazyk vzdělaného národu znamenité přednosti, jimiž nabývá před jinými jazyky nemalé slávy. Ale Duch Boží mluví všemi jazyky, jakž poznáváme již ze slov žalmových: Chvalte Pána všickni národové, a zvelebujte ho všickni lidé;³⁾ totéž označila svým proroctvím Rodička Boží, říká: „Od této chvíle blahoslavenou mne nazývati budou všickni národové.“⁴⁾ Zanášili se tedy kdo tím, aby rozněcoval plamen jaké nesvornosti, pamětliv buď slavné výpovědi: Kdybych jazyky lidskými mluvil i anjelskými, lásky pak neměl: učiněn

1) I. Kor. 6, 20. 2) S. August. de vera relig. c. 46. 3) Žalm 116, 1. 4) Luk. 1, 48.

jsem jako měď zvučící a zvonek znějící.“¹⁾ Krásné a chvalitebné jest zajisté snažení toho, kterýž přispívá k zvelebení svého národu; nezapomínej toliko při tom takovýto vlastním na největší a trvalou slávu, kteréž dle Kristova učení jediné v Bohu hledati máme.²⁾ Protož nás také svatý Pavel napomíná, řka: „Nebuďte marné chvály žádestivi, vespolek sebe popouzejíce, sobě vespolek závidíce.“³⁾ A ukazuje nám, v čem by pravá sláva záležela, po kteréž toužiti máme; nebo dí: „Sláva naše tato jest, svědectví svědomí našeho, že v sprostnosti srdce a v upřímnosti Boží, a ne v moudrosti tělesné, ale v milosti Boží obcovali jsme na tomto světě.“⁴⁾ Neboť konec a plnost Zákona jest milování z čistého srdce a dobrého svědomí.

Mámeť tedy před Bohem zpytovati své svědomí. „Díla pak svého zkus jedenkaždý, a tak sám v sobě toliko chválu míti bude, a ne v jiném;“⁵⁾ a nebude mu třeba, aby svou slávu zakládal jediné na tom, že jest větví slovanského anebo německého anebo kteréhokoli jiného kmene. Bez rozdílu národnosti napomíná první apoštolský vrchní pastýř všecky věřící, řka: „Posvěcujte Pána Krista v srdcích svých, hotovi jsouce vždycky k dostiučině každému žádajícímu od vás počít z té naděje, kteráž jest ve vás; ale s tichostí a s bázní, majíce svědomí dobré.“⁶⁾ Většího a vzácnějšího pokladu nemůže míti žádný, než vědomí blahé, že se jeho vůle a obcování srovnává s vůlí Boží. Neboť což platno jest člověku, kdyby celý svět získal; při tom ale zapřením Boží pravdy duše své nesmrtelné škodu trpěl.⁷⁾ Zevnější zmatky, jenž záhubou hrozí společenskému a občanskému životu, vyplývají toliko z vnitřního nepokoje, kterýž se lidských srdcí zmocnil. Chtivost rozkoše a chtivost zbohatnutí zaplité mnohé

1) I. Kor. 13, 1. 2) Jan 5, 44. 3) Gal. 5, 26. 4) II. Kor. 1, 12.

5) Gal. 6, 4. 6) I. Pet. 3, 15. 16. 7) Mat. 16, 26.

v osidla záhruby, a záviat nuzných proti zámožným přichází velmi vhod přetvářeným lhářům, jenž odpadli od víry, a přidržují se učení ďábelských, jenž mají poškrvnené svědomí své. 1) Neboť ono zlomyslné učení, kteréž v pochybnost běře, zdali vlastnictví má pro sebe jaké právo, a zdali manželský sňatek skutečně jest svatým, anebo kteréž vlastnické právo a svatost sňatku manželského zhořla zavrhuje: ono učení nemohlo od žádného jiného vymyšleno, aniž s pochvalou přijato býti, jediné leč od lidí takových, kteříž všelikeho osobního práva, i hlasu svědomí, a následovně i věčného Zákonnodárce nenávidí a zapírají. Naproti tomu učí svatý apoštol, řka: „Jestliž pak zisk veliký pobožnost s dostatečností.“ 2) Tak též jedno starší krásné učení: „Život sobě dostatečného dělníka oslazen bude, a v něm nalezněš poklad;“ 3) poklad totiž pokojě Božího. Onen veliký apoštol, kterýž sám v potu tváří dobýval chleba svého, prosil spolu věřících, aby pilně pracovali rukama svýma, aby pokojně a poctivě chodili před lidmi, kteříž jsou vně, a cizího slatku aby nežádali. 4) Neboť oddává-li se kdo lenosti, jest nazvíce drzím, a k způsobení bouře a rozbroje hotovým. Avšak již v starém zákoně přikazuje Hospodin řka: „Nepostoupíš po (divém) zástupu k učinění zlého.“ 5)

Moudrý křesťan, kterýž se omámiti nedává hlukem surových lidí, přestává i v nedostatku na této vznešené a potěšitelné pravdě: „Všelike věci vaše jsou: buď svět, buď život, buď smrt, buď přítomnost, buďto budoucnost; to všechno vaše jest: vyť pak jstě Kristovi, Kristus pak Boží.“ 6) Ne snad jako by všecky statky všechněm společně byly, něbrž v tom smyslu: že moudrost a dobrotá Boží vše ku prospěchu jednoho

1) I. Tim. 4, 1. 2. 2) I. Tim. 6, 6. 3) Sirach 40, 18. 4) I. Tes. 4, 10. 11. Sv. Jan Zlat. hom. 6. 5) II. Mojž. 23, 2. 6) I. Kor. 3, 23. 23.

každého zřídila, kterýž se jejím řízení podrobí chce. Právě a jediné vyrovnání, kteréž zde možno, zůstaveno jest účinné lásce k bližnímu, aby jeden druhého břemena snášel, a tak naplnil Zákon Kristův.¹⁾ Horlete, volá svatý Augustin, horlete o svatou lásku, bez kteréž i ten nejbohatší nuzákem zůstává, a kterouž i ten nejchudší pravým jest boháčem.²⁾

Avšak i pramenem i oučelem této lásky jest trojediný Bůh, nesmrtelný a neviditelný král věčnosti, kteréhož v přítomném životě okem víry poznáváme a jemu se klaníme. Nikdo pak nemůže neviditelného milovati, nevěří-li v něho; naproti tomu ale také nemožné jest, bez víry líbiti se Bohu.³⁾ Víra pak jest počátkem, základem a kořenem pravého duchovního života, a spravedlivý živ jest z víry, kteráž svým světlem jeho rozum osvěcuje, a svou pravdou řídí jeho vůli.⁴⁾ Vírať jest, kteráž srdce člověka očišťuje, anaf je odvrací od sebeckví a od nezřízených žádostí bujného těla, a vede je k Bohu; na druhé straně pak závisí jasnost a síla víry od mravního poslušnosti; neboť kdež Zákonem Božím pohrdá, a následovně dobré svědomí zapuzuje, hýne zároveň u víře.⁵⁾

Má-li tedy čistota srdce u víře svůj počátek, a spojena-li jest co nejoužeji dobrota svědomí se zákonem víry: samo sebou jde každému na rozum, že pravá a dokonalá láska nepochází toliko z čistého srdce a z dobrého svědomí, nýbrž zároveň z víry neošetně.

Osvědčit pak se víra co neporušená a neošetná, drží-li se celého zjevení Božího, přijímajíc učení svaté Cirkve, kteráž od Boha samého přijala i právo i povinnost, aby lidem hlásala ono zjevení; dále: když ji člověk ochotně a bez lidské bázně ústy vyznává; a

1) Gal. 6. 2. 2) S. August. de doctrin. Christ. 1. 2. c. 40. 3)

Žid. 11, 6. 4) Řím. 1, 17. 5) I. Tim. 19.

posléze: když se i skutkové úbožná srovnávají i celé obcování jeho s tímto významem. Právěť pak to jest ta největší rána věku našeho, že se rozmnožil počet těch, kteříž zdravého učení nesházejí, a od pravdy odvracují slach, k básním pak ho obracují, k básním jenž lahodí nezřízeným žádostem jejich. ¹⁾ Projevují také tu soukromí, tu veřejně zvláštní oblibu onoho žalostného stavu; v němž byli první křesťané před svým na věru obrácením, a kterýž svatý Pavel takto vypisuje: „Byli jste mrtvi ve vinách a hříších svých, v nichž jste někdy chodili dle obyčeje tohoto světa, dle knížete meci povětří tohoto, dle ducha, kterýž nyní dílo své působí v synech nedověry; byli jste synové hněvu, byli jste bez Krista, nemajíce naděje zaslíbení, a byli jste bez Boha na tomto světě.“ ²⁾ A právě toto odpadnutí od Boha a od svého vlastního duchovního ustanovení, a toto odřeknutí se Krista a Zákona jeho vyobvalují ve lži prohnání místrově za dokonalou svobodu, poněvadž nepovažují víry a pokory za jiného nic, leč za umeření ducha a za potlačení vnitřní svobody. Vynasnažují se tedy přede všem znáti duchovní mocnost Církve, by nábyli napotom zevnější svobody dle smyslu svého.

Vítěz tedy, Rozmíl v Kristu! kterak byste opatrně chodili, ne jako nemoudří, ale jako moudří, vykupující čas: nebo dnové zlí jsou! ³⁾ Šeřte se těch, kteříž různice a pohoršení činí proti učení, ⁴⁾ a kteříž skrze lahodné řeči a pochlebování svodí srdce sprostých. Vykupujeme ale čas, a činíme ho svým vlastním, když ho k dobrým skutkům užíváme. ⁵⁾ Všecko tedy vykonávejte bez reptání a pochybování, abyste byli bez ouhomy a upřímní synové Boží. ⁶⁾ Neboť jenom

¹⁾ II. Tim. 4, 3. 4. ²⁾ Efes. 2, 1—3. 12. ³⁾ Efes. 5, 15. 16.

⁴⁾ Řim. 16, 17. 18. ⁵⁾ S. Hierosym. comm. in ep. ad Eph.

⁶⁾ Filip. 2, 14. 15.

dobrovolná, následovně tedy i s veselím spojená poslušnost hodna jest milosti Páně; ať nikdo zajisté nebude mrzutým a smutným, když právě nabývá znamenitého nisku. 1) Po tom ale poznáváme pravého křesťana, když veškeré povinnosti i občanského i duchovního života stejnou pilností vykonává, když jedno činí, a nepronebává druhého. Kdo jest věren Bohu a Církvi, nebude ani státu ani králi nevěren; a nebude ani na to čekati, aby k povinnostem svým přinucen byl těmi prostředky, kteréž má v rukou státní mocnost, nebrž bude je plniti puzen jsa svědomím, v uctivosti maje pořádek, kterýž ustanovil Bůh sám, bude je plniti z lásky k spravedlnosti. Takť napomíná i svatý apoštol, řka: Dávejte všem, což jste povinni: komu daň, tomu daň; komu clo, tomu clo; komu bázeň, tomu bázeň; komu čest, tomu čest. A žádnému nebyvejte nic dlužni, než abyste se vespolek mílevali. 2) Každý dlub, každá povinnost a každý závazek má svůj čas, v kterémž vyrovnány a zařízeny bývají; jediná toliko závazalost jest tak sporádána, že o ní nemůžeme nikdy říci, že bychom jí zcela byli odbyli a ukončili; a právě tať jest *koncem a plností Zákona: Láska z čistého srdce, z dobrého svědomí, a víry neošemetné.*

Ačkoli v této lásce k Bohu a k bližním všecko obsaženo jest, tak že jiného nepozůstává, jediné slovo Spasitele říkajícího: „To čin, a budeš živ.“ přeceť Vám míním některé povinnosti zvlášť uvést na paměť, od jejichž plnění anebo pronebávání blaho anebo záhuba národů a států závisí. Předně; abyste se nevzdalovali od poslouchání Božího slova, od společných služeb Božích, od účastenství nejsvětější oběti nového a věčného Zákona, od přijímání svátostí, a abyste nepronebávali svěcení neděl a svátků. Bez toho jest zlych příležitostí a scestností dost, kteréž člověka od

1) Theodoret. comm. in ep. ad Phil. 2) Řím. 13, 6. 8.

Boha odvádějí : kam se tedy podějí teprva ti, jenž ná Boha zapominají? Ti, jenž domnělý užitek a zisk nade všechno jiné kladou, osobují si právo, dělníky své poháněti k práci i v těch dnech, kteréž duchovnímu životu a klidnému odpočívání zasvěceny jsou. Jak se ale velice klamou v snažení svém, nejlépe ukazaje zkušenost, kteráž jejich moudrost z bludu tréscí ; a všude, kdež se děje podle hlavy jejich, strašným způsobem se rozmáhá chudoba, nouze a spustěnost mravů na místě výdělku a zámožnosti.

Druhé, což Vam stejnou usilovností na srdce kladu, jest péče o křesťanské cvičení a vychování mládeže. Má-li zničena býti víra a s ní svatá kázeň v lidu, a má-li v úplnou záhubu uvedena býti lid ; není tu dojistá jiného prostředku, kterýž by rychleji napomáhal k dokonání téhož pekelného díla, než pronedbání mládeže, totiž : když se jí neuděluje nábožné a mravní naučení ; když se jí na místě chleba štírově podávají za pokrm, když se vytrhuje z náruči Božského přítele svému, aby jí žehnati nemohl. ¹⁾ Zdivočilost postupuje napotom obrovským krokem, a s ní se vdírá do všech domů, do všech chaloupek bída, jako se živým nepřátelským vojskem. Chcete-li tedy rodičové pojistiti spasení svých dětí, a svou vlastní duši zachovati : poznejte zároveň, že veliké vyučování ve škole buď málo anebo docela nič neprospívá, nepanuje-li v rodinách svatá bázeň Boží a neuhonná mravopověstnost, nepanuje-li v nich ani kázeň ani pořádek. Buďtež tedy otcové a matky živi tak, aby se osvědčovala ve vše-
likém obcování Vašem poctivost a svatost Vašeho manželstva, tak abyste i příkladem i dobrotou i přisností k dobrému vedli jak dítky, tak i svou čeleď. ²⁾ Vyř ale přednostové a otcové obcí, bdětež, aby neplechami a zlým rozmlouváním porušeny nebyly mravy dobré. ³⁾

1) Luk. 11, 11. 2) Žid. 13, 4. 3) I. Kor. 15, 33.

Mimo to Vám uvodím na paměť krásné naučení: „Náboženství čisté a neposkrvněné u Boha a Otce toto jest: navštěvovati sirotky a vdovy v souzeních jejich, a neposkrvněného se oštrihati od tohoto světa.“¹⁾ Víra pak bez skutků jest mrtvá; a láska, kteráž dle možnosti všeliké bídě ku pomoci nepřispívá, jest holým pokrytstvím. Nevěra popudila nuzných proti zámožným, a jenom láska může jí má je opět smířiti. Takové skutky oúčinnivé lásky, kteráž trpícím pomocnou podává ruku, a kteráž velmi důvtipná jest, aby chatrnými prostředky, pokud jim žehná Bůh, veliké věci vyvodila, buďtež úlohou obcí a dobročinných ústavů.

Tať jsou naučení, žádosti a prosby, kteréž. Vám na povázení dávám, a na srdce kladu. Snažte se přede vším, aby srdce Vaše bylo čisté; neboť jenom ti budou Boha viděti, kteříž jsou čistého srdce. Zachovejte pokoj dobrého svědomí: neboť kohož svědomí netresce, má doufání k Bohu, a začkoli bude prositi, vezme od něho.²⁾ Pečlivě opatrujte drahý poklad neporušené víry katolické:³⁾ neboť skrze viru oštrihání budete mocí Boží k spasení. Zachovejte věrnost Církvi, kteráž jest naše pravá matka; neboť skrze ni jste znova zrozeni k duchovnímu životu, a skrze ni jste nabyli naděje dědictví vyvolených synův Božích. Stáli buďtež v šetrné lásce a důvěře k nejblahosladenější Panně Marii; neboť ona jest královna pokoje, matka milosrdenství, moudrá a dobrotivá pomocnice pobožných křesťanů. O nic nebuďte pečliví, ale ve všeliké modlitbě a prosbě s díkůčiněním prosby Vaše známy buďte Bohu.⁴⁾ Modlete se i za mne, aby mne Bůh svou svrchovanou mocí opatroval, svou věčnou moudrostí osvěcoval a řídil. Vás pak naplniž Bůh, dárce naděje, všelkou radostí a pokojem u věření, abyste se rozhojnili v naději

1) Jak. 1, 27. 2) I. Jan 3, 21. 3) I. Pet. 1, 5. 4) Filip. 4, 6.

k života věčnému, v moci Ducha svatého. 1) Milost Boží budiž se všemi, kteříž milují Pána našeho Ježíše Krista v neporušenosti. 2) Amen.

Dáno v Praze dne 15. srpna 1850.

Bedřich, vl. r.
Kardinal a Arcibiskup.

Dogma katolické Církve o vykoupení člověka.

Pascha nostram immolatus est Christus; ut unde mors oriebatur, inde vita resurgeret.

(Praef. paschalis.)

Prvním hřichem rozžehnut byl na zemi této, v říši duchové, zhoubný požár. Ohně, neuhási-li se hned, a nověli nabývá potravu: tím více se zmáhá, tím strašněji zúří moci neodolatelnou. Tak se stalo i s hřichem. Čím více se lidé množili, tím více množil se i hřich. Zlý příklad, špatné vychování, hojnější příležitost, schytralejší rozum a delší zvyk roznášelyť vždy hustěji mezi lidmi pekelnou šíji, kterou nasil nepřítel člověka.

Že se pak lidstvo rozplozovati smělo, toť zajisté milostným bylo zřízením lásky Otce nebeského, který ujav se semene Abrahamova, lsti pekelnou svedeného, uzavřel v nezpytatelné radě své, vydati Syna svého za smírce své spravedlnosti, která jest jako věčné hory, kteréž se dají síce obejít, nikoli pak odstraniti. — Darma se tuto pokouší obmezený rozum náš, a byť měl ostrovtipu sv. Augustina, neb Tomáše Aquinského, vyzpytovati toto tajemství věčné lásky tak, aby nevěrec proti němu neměl čehos namítati. Vždyť i anjelové nestačí ku pojmutí ho, a nám jedině stačí jednak

1) Řím. 15, 13. 2) Efes. 6, 24.

to uznání, že člověk hříšný nikdy sám o své síle, nemohl usmířiti vinu svou, aniž obnoviti akaženě ústrojí ducha svého, jež byl hříchem porouchal a pomátl, jednak ale námi musí stačiti vyřknutí sv. Církve, která to učení zřetelně vyslovila a ku věření předkládá, že Kristus Ježíš, přijav na se tělo lidské, životem a smrtí svou nás vykoupil a obnovil.

Avšak nám ponecháno, a velikou slastí naplňuje to ducha našeho, pak-li přesvědčení jsouce o pravdě této zpytujeme, kterak výborně se srovnává s povahou duše naší, kterak s díky vroucími na sobě ji zkusili nejvýtečnější duchové pokolení našeho, a kterak jen ve světle pravdy této nahlížíme pravou důstojnost povahy člověcké, a nejmocněji podněcování býváme k uslechtnění-jí dle obrazu pravzoru svého Krista. Budiž nám tedy milou zábavou, zpytovatí tuto, zda-li člověk Kristem tak vykoupen jest a napraven, že může jediné jim všech strastí, ježto sklíčuji jej v pozemsku i na věčnosti, zbaven a do stavu rájské ideálnosti nazpět uveden býti.

* * *

První a úhlavní zlo, které tížilo veškeré plémě naše, jest *hřích*, pramen všech ostatních nehod a béd, pod nimiž všickni sténáme. Že jsme hříšní, to uznali i pohané. Kterak ale má hříšník odvrátit od sebe trest časný, zvláště pak věčný, který stihá vinu, jako stín tělo? Rozum v té důležité věci udává trojí prostředek: *litost, náhradu učiněné škody, a polepšení*. Kdyby Bůh pro pouhou litost odpouštěl, kterak by byl moudrým? A jak by to na světě vyhlíželo, kdyby soudce na pouhé slovo: lituji! prominul vinníkům tresty? Konečně pouhá litost nemění ničeho na *zpáchaných* již zločinech; vše zůstane, jak bylo. *Škoda, hříchem způsobená, litostí se nesmyje.* — Tedy budiž *škoda nahraděna!* — Ovšem

3*

to již jest více, než pouhá lltost. Avšak kterak možno nahraditi zpouřu proti zákonům Božím učiněnou? A zda-li možno, ve všech případnostech učiněnou škodu nahraditi? Kterak nahradiš k. p. tomu, kohos zabil, život, anebo svedené děvě nevinność? a t. d. Náhrada nestačí; často jest i nemožna! — Tedy *polepšení* snad stačí? — Dobré jest, potřebno jest k odpuštění; avšak přestanu-li dnes dluh činiti, dobré to pro budoucnost, než zda-li tím zaplaceny předešlé dluhy? Kterak jich má Bůh prominouti? —

Tu nás opouští rozum, nemaje bezpečného prostředku, jak by se odpuštění hříchů dosáhlo. Dále nesluší, leč Bohu, udati, kterak nám odpustiti chce. Švatost a spravedlnost jeho nutně žádá *zadostčinění*. Ježto pak člověku jediné za přítomné a budoucné zadost činiti lze, polepšením totiž; a pomínlé hřichy zapsány zůstanou v knize spravedlnosti: nemožno Bohu odpustiti, lečby vinníky ztrestal. On trestal skutečně; však jen *Jediného*; nebo kdyby všecky byl potrestal, ztraceni bychom byli všickni, veta po nás! — Ukázaltě tedy Bůh spravedlnost svou na Jediném, a sice takovém, jenž převyšuje vznešeností svou všecky lidi, a jenž svým neouhonným životem hoden jest, představovati celé lidské plémě. Tak si musíme představití vykopení naše.

Hlubokomyslný apoštol odvírá nám to tajemství těmito slovy: „*Nebo jako skrze neposlušenství jednoho člověka učiněno jest mnoho křisných: tak i skrze poslušenství Jednoho učinění budou mnozi spravedliví.* (Řím V, 19.) Vina hřichu jest neposlušenství. Náhrada za neposlušenství prvního Adama jest úplné poslušenství Kristovo. I kdyby tedy Bůh byl osvobodil Syna svého, jako druhdý Isáka, od skutečné smrti na kříži: aneb by ho Pilat byl za nevinného prohlásil: přece by byl Kristus Pán přinesl oběť nejdokonalejšího

poslušnosti; neboť se byl již odevzdal do vůle otcovy a smrti srdnatě v ústřety šel.

A proč to nestačilo? Proč musel umřít na kříži?— Hřích obsahuje nejen vinu, nýbrž i trest dle zákona spravedlnosti. Tento trest jest *smrt*, kterou Bůh vyřknul, co pokutu, následek a obraz hříchu.*) Že právě *dřevo* muselo býti nástrojem smrti K., stalo se z mnohých příčin. Předně sice, aby ten, který na dřevě svedl člověka, opět na dřevě přemožen byl; potom i, aby se naplnila proroctví, jako k. p. že *Messiáš ze dřeva pánovati bude.* (Zal. 95, 10.)**) A zda-li nemusel Kristus ve všem připodobněn býti bratřím kromě hříchu? Zda-li sám nepředpověděl, že jako had na poušti musí povýšen býti? — Chtěje býti dárce nově umluvy zda-li nemusel ji stvrditi krví svou? (Žid. X.) Zda-li nemusel zůstaviti nám oběť N. Z., tělo své, a krev svou, o kterých sám vyřknul, že jsou výplatou za hříchy lidstva? — Byloť sice každé okamžení v životě Páně drahocenným kroužkem onoho pouta, kterým nás opět spojil s otcem nebeským: avšak vrchol a doplněk lásky a samovolné obětivosti byla smrt na kříži.***) Že člo-

*) Viz hluboké toho příčiny k Žid. II. 9—17. IV, 15.

**) „Řekněte masi národy, že Hospodin kraluje.“ Tak nyní se otec; ale Tertullian a sv. Justin oetli jsou „že Pán kraluje s kříže“ a druhý otec vytýká v dialogu s Tryfonem Židům, že slova: *απο τειχων* vymazali.

***) Wenn wir uns recht genau ausdrücken wollen, so wird das Opfer Christi am Kreuze nur *als Theil* für ein organisches Ganze gesetzt; denn sein ganzes Leben auf Erden, sein Wirken und Leiden, so wie seine immerwährende Herablassung — bildet *einen grossen Opferakt*, eine grosse aus Liebe zu uns unternommene, für unsere Sünden genughuende Handlung, die zwar aus verschiedenen einzelnen Theilen besteht, aber so, dass keiner von denselben für sich allein, streng genommen, das Opfer ist; in jedem besondern Theile kehrt das Ganze wieder, so wie das Ganze hin wiederum ohne seine Theile nicht gedacht werden kann.

(Möhler's Symbolik p. 311. §. 34.)

věkem byl Kristus, proto snášeti mohl za nás trest ten; že Bůh byl a jest, proto jeho utrpení neskončené má ceny na váhách spravedlnosti; že z lásky a samovolně snášeti chtěl, odtud patrné, že ani myrrhového nápoje, odpravencům k omámení dávaného, přijmouti nechtěl. Vypítí chtěl Pán náš kalich ten utrpení až do krupěje poslední! (Mat. 20, 28) *) (v: Jan VI, 52; Gal. III, 13; 2 Cor. V, 21. 18. 19.; Jan I, 29.; Isai. 53, 4. 5.)

II. Avšak zde není ještě dokončeno dílo vykoupení našeho. Tím neškodným učiněno peklo a smrt věčná, nikoliv však časné následky hříchů; hřích vymytěn, nikoli *hříšnost* (zkušena povaha duše naší, neduživost, ehoroba její). Nebo hřích a hříšnost jesti dvojí věc, k. p. krádež ta a ta jest hřích; *hříšnost* jest ustavičná náchylnost ku hřešení; jako had jest jedovatým, i byť ještě nikoho neuštíknul: tak jsme hříšní, i byť jsme

*) Anders verhält es sich mit der Tiefe der Erniedrigung, und mit der grässlichen Form der Qualen und Misshandlungen, denen er sich unterzog, und die als Werk des empörendsten Frevels von Gott selber weder unmittelbar gewollt, noch angeordnet sein konnte, sondern lediglich von dem sittlichen Verderben bedingt war, worin sowohl die jüdische, als die griechisch-römische Welt im Zeitalter Christi versunken. Zu einer Zeit, wo selbst die Heiden (Plutarch, Tacitus, Juvenal etc.) über die Verruchtheit, die zügellose Unsitte, die trostlose Zweifelsucht und den wahnsinnigen Aberglauben seufzten, welche überall hin ihre Fäulniss verbreiteten, konnte es nicht ausbleiben, dass die finstere Macht der Sünde mit ihrem ganzen Kriegsheer gegen den Heiligen ankämpfte, der gekommen war, ihr Reich zu zerstören, bis ihr mittelst der Häupter und Gewalthaber, die in der alten Gottesstadt die religiöse und bürgerliche Herrschaft übten, das Gräuelfhafte und Ungeheure zu vollführen gelang, worin der menschliche Frevel sich selbst überbot und erschöpfte.

(Dr. Veite: *Eucharistia* p. 85.)

Vábec nebude bez nítku, celé přednášení, z něhož to místo vyňato: „Vollendetes Opfer“ tuto pozorně porovnáti.

ještě *skutečně* nezhřešili. Proto má-li člověk v rájský stav navrácen býti: musí nejen ospravedlněn, nýbrž i *posvěcen*, uzdraven, uléčen, spasen býti. — Tato chorobnost, jsoucí následkem hříchu prvního, zasáhla hluboce v ústrojí ducha lidského, zmátši tamto tři úhlavních mojí duchových: *rozum, vůli a cit* (srdce).

Trojí tudíž chorobou postonává duch lidský:

1) *chorobou rozumu;*

2) *chorobou vůle;*

3) *chorobou srdce* (citu).

(ad 1.) Rozum člověkův po pádu rájském sklíčenej trojí ranou, jenž jest: a) *neznámost Boha*, b) *nejistota*, c) *blud*.

a) *neznámost Boha*. Tuto chorobnost rozumu opisuje mudrc apoštolský v listu k Řím I. dokládaje, že rozum lidský, hříchem zhloupělý, místy tak veškerou známost pravého Boha potratil, že Stvořitele se tvory pomíchal. Odtud pošla modloslužba (Sabacism; fetišism, klanění se ohni, zvířatům a t. d.). Tak lákavo zkaženému člověku, sloužiti modlám, že ani lid vyvolený Boží této pošetilosti vezdy ubrániti se nemohl. Zda-li to není směšná pošetilost, patrná choroba rozumu, když se tomu klaní, co daleko nižší jest člověka? — —

b) *blud v poznání a ctění Boha*. Kde však ještě některé pravdy z onoho slunce práževení se udržely: tam alespoň rozum bloudil, bera prostředek za účel, nebo převráceně ho užívaje; k. p. Ind, když pro odpuštění hříchu do řeky Ganges skáče; Říman krví bovad se očistiti domníval, fakýr indický skrčen na baluzi prosedí život v kajicnosti a t. d.; kdož by v těch a podobných úkazech nepoznal zbytky pravd zjevených, bludem zpotvořené? —

c) *Nejistota*. Pravda jedna jest a nezměnná; blud a pověra mnohotvárná. Pohan, nemaje pravdy, věřil a věří dnes to, zejtra ono. Ano i kdy výtečným mudrcům

jejich k. p. Platonovi zableskla v mysli pravda (že jeden Bůh a t. d.), nechtěl a nemohl o tom druhý své zcela ujistiti. Jiní šibalové zase, sami v modly nevěřice, lid v bájkách těch udržeti se snažili, pro vlastní užitek, k. p. kněží modlářští pro oběti. A tak se klátil *uboký pohan každým větrem učení*. (Efes, 4, 14) *nemaje naděje života budoucího* (Efes 2, 12).

Že pak z té choroby rozumové smutné následky pojití musely, kdožby hned nepoznal? Člověk nemůž lepším býti, než jeho náhledy a přesvědčení o tomto životě jest. Jakých si navymyslí bohův, takový život sám vedl: a naopak, jakovým se člověk zponenáhla stával, takových si bohův nabájel. Zbytečno a hausno o tom vypravovati. Ježto pak i zvířata zbožnili, ovšem se pohané zvířaty stali, hůř nežli zvíře. těla hovíce. Strašně se naplnil slib ďáblův: *Budete jako bohové*, t. j. člověk se stal bez Boha *sabeem*, jediné dle požitků měřil cenu života; cnost byla mu širým nesmyslem. Důkazy toho čti k Řím I, 24, a posad mezi pohany, i mezi těmi, kdož zúmyslně zapírají pravdu k vůli nepravostem.

Kterak ulečil dobrotivý Spasitel tuto ránu ducha našeho? — *Zjevením nebeské pravdy*, a tudíž se proměnila nevědomost ve zprámost pravého Boha; nejistota ustoupila radostné jistotě a blud hluboké, nezvratné přesvědčenosti. Pán Ježíš nás naučil znáti pravého Boha, tak, že nyní i malé dítě více o Bohu ví, než nejvýtečnější mudrcové mezi pohany. Odtud Jan I, 9. nazývá jej *srětlem*. Pohan ku př. nevěděl, že Bůh jest nejvyšše svatým, jinak by nebyli ctili bohy své smilstvem. Žid ctíl Boha oběťmi a modlitbou, srdce pak bylo daleké od Boha; jediné křesťan ví: *že Boha má ctíti v duchu a v pravdě*. (Jan 4.) Jako oko nevidí bez světla, tak pohan ti nemůže pomoci bez zjevení křesťanského ku pravdě. Jen čím více učení Kristovo

poznáváme, tím více uzdravuje se rozum náš. A učení Kristovo snadno za pravé zjevení Boží mítí můžeme, poznáme-li divy a zázraky, jež Kristus Pán konal, jeho bezúhonný život, a učení samo. — Avšak to všechno ještě nestačí k uzdravení rozumu. Fariseové museli též uznati pravdu víry Kristovy a přece ji odpirali! Odkud to? Ze zlé vůle. Jak tu pomohl Kristus Pán? — Všim, čímkoli srdce lidské polepšil, a vůli oblomil. Kdo učení jeho zachovává, pozná výbornost jeho. Odtud nezkažení pohané tak dychtivě přijímají slovo Kristovo, jak nám vypravují missionáři.

(ad 2.) Druhý neduh, který tíží duši naši, jest *slabota vůle* t. j. vůle svobodná jest slabá, k dobrému nestatečná, nakloněna více k zlému. Kterak zmalátnělá jest vůle naše, se žalostí vyznává upřímný. Apoštol k Řím. VII, 14. Ach toho neblahého stavu člověka! Nečinímli dobré, jež chci, není statečná má vůle, by provedla předsévzetí dobré; a činím-li zlé, co nechci, musí, co mne ku zlému táhne, mocnější býti, nežli vůle má. Vůdce náš, který by vládnouti měl v nás, jest slabší, a ten, kdož by poslouchati měl (pud tělesný a vášně) jest silnější. Video meliora proboque, deteriora sequor, vyznal i pohan. Vida to člověk, trátí drubdy chuti k zápasu, a vzdá se, oddávaje se zcela tělu a žádostem jeho, a stává se otrokem hříchu.

I jakých tu léků přinesl Pán k uzdravení chorobné vůle naší? Co zde může pomoci? Apoštol svědčí s důvěrou: *Milost Pána našeho Ježíše Krista* (Řím 7), a sice:

a) *milost vlastně tak řečená* t. j. ona nadpřirozená síla, která se s nebeské výše buď sedmerym pramenem sv. svátostí v žíly duše naší proudí, nebo jížto i horlivou modlitbou na lásce otce nebeského vymoci lze. Bůh jest věrný, onť svých neopouští, nýbrž milostí svou jim pomáhá, by zvítězili nad světem a tělem.

To učil Kristus Pán; toho i příkladem dokázal. Zdali neučil, že vlasy naše sečteny jsou, že kdo proci, obdrží; že svátostmi duše naše nebeských posil dosáhá? — Zdali nemáme na něm příklad, kterak spravedlivý v žádném okamžení života svého od Boha opuštěn nebývá? — Odtud vítězně volá apoštol: „*Všecko mohu s tom, který mne posilňuje*“ (Fil. 4.) Kdo tedy ví: Nic se mi nestane bez vůle Boží, každé pokušení zřízeno dle sil mých; Bůh při mně stojí, a co se mi nedostává síly, doplní: kdo to a jiné představuje sobě, kterak by mohl srdce trátit, v zápásu proti zlému? V tom boji vůle tuhne, utuží se a setrvá v dobrém.

Aby se to — tím dříve a jistěji stalo:

β) Přidal Pán Ježíš, Spasitel náš *výhrůšek*. Hrozíť totiž pravdomluvný Pán *časnými i věčnými tresty* těm, kdož by bez boje statečného a neunaveného, vzdali se hnedle, na rozkazy Jeho nedbajíce. — Vímeť pak, že patrně nebezpečství a neštěstí dodává člověku síly nadobyčejné. Když ku př. člověka stihá dravá zvířet nebo nepřítel, bez unavení utíká více, než kdy jindy. Stalo se, že když vypukl oheň ku př. v nemocnici: i nemocní odtud utekli, sotva choditi mohoucí a t. d. Tak působí hrozící nebezpečství na člověka, dodávajíc mu síly nadobyčejné. I proč by totiž nepůsobilo hrozící nebezpečství časné i věčné záhuby, jakou Kristus Pán hříšníkům hrozí? Věřící křesťan zajisté proto všemožně se přičiní, by takové záhubě ušel bedlivým zachovávaním příkázání Božích. Tak i svatí mučedníci snášeli raději muky nejhroznější, jen aby zaiknouti mohli obně věčného, jemuž by propadli zapřením víry své. — Avšak jestliže již strach působí tolik na vrtkavou vůli člověckou: což teprv vymohou γ) *sliby přeskočlé od Pana Ježíše učiněné těm*, kdož přemohou vnuknutí těla, světa a ďábla, a povolají jsou vnuknutím Ducha svatého, bedlivě po stezkách

křesťanské spravedlnosti krácejíce? — Jeden hospodář slíbil sluhovi svému tvrdý dolar, jestli by od rána až do večera zdržel se obvyklého klení. A hle! celý den nevyšel z úst jeho proklínání. A spolučeledínové, divíce se tomu, zvěstovali hospodáři, jaká to proměna se stala s bratrem jejich. Tu dí Pán sluhovi u večera: Ejhle! za tvrdý dolar, ač tě spasiti nemůže, mohl jsi se zdržeti hříchu: proč ne pro onu odměnu, kterouž Pán Ježíš slíbil těm, kdož jsou tiši a trpěliví? — Již v Starém zákoně s radostí snášeli bratři Makabejští bolestnou smrt, ke koruně nebeské prohlédajíce. Čím více tedy na křesťana působiti má naděje oné hostiny nebeské, oné slávy věčné, kterou Kristus Pán svým věrným přislíbil? — K tomu považme, seč jest

d) *láska vděčná, odměnná, vzájemná, jakovou k někomu se vineme.* Pro milého nic těžkého. To vidíš na slepici, kteráž kuřátek svých ostříhá a před luňákem brání. Anebo zda-li matce za těžko přichází, něco učiniti pro dítě milé? Hle! Bůh nám k vůli učinil, seč jen byl, dav nám i Syna svého. Ó jaká to láska! Taková nestihlá láska zasluhuje ale zase lásky.

e) *Konečně: příklad Kristův jest vydatným lékem,* jímž se posilniti může slabá vůle člověková, by zamiloval cnost, a jí vezdy věrným zůstal. Nic zajisté nedodává bojácnému tolik zmužilosti, jako když vidí, že i rovni jemu tytéž přestáli obtíže a nesnáze. Jestli by nás, co Pán žádá od nás, činiti mělo málomyslnými, pomněme, že i Spasitel náš člověkem byl a s námi rovné cítil, že všemožně pokoušín byl, a přece vždycky vítězil. Tu máme již vůdce, předchůdce, náčelníka, který nám volá: *Příklad dal jsem vám, byste následovali šlépějí mých.* Tažme se tedy v každé případnosti jako sv. Vincencius z Paul: *Kterak se v tom zachoval Pán?* a nabudeme zmužilosti, a tou zmužilostí

napnou se žily vůle naší, žeť zvíťezí nad tím, co se nám dříve zdálo nemožným!

(ad 3) *Zkaženot posléz i naše srdce* (útrobnost, sídlo citů) *křičem*, a sice v ten způsob, že místo k ústřednímu slunci svému (Bohu), obráceno jest k sobě samému, čili žeť jest člověk *sobcem*, milujícím místo Boha a věci nebeských, nejvíce *sebe*, a věci viditelných, jemu lahodících.

Nikdo zajisté neznal lépe srdce lidské, než zpytatel srdci, Bůh-člověk Kristus Ježíš. A co dí, že ze srdce pochází? — Všecko možné zlo. (Mat. 15, 19.) Pramen, z kterého plyne jedovatá voda, strom, který zlých ovocí přináší, musí sám zkažen býti. Srdce člověkově stvořeno pro Boha, pokoje nemá, leč se ustanovilo v Bohu. Proč tedy miluje člověk svět, a rozkoš jeho více, než Boha? Proč vše, po čem srdce touží, jest žádost očí, žádost těla, a pýcha života? Proč miluje mnohé srdce více podobu člověčí, nežli Toho, který ji stvořil a vykoupil? — Proč mammonu a slávu staví mnohý v srdci svém nad Boha? — Proč se radujeme nepravostem a podářeným šejdům? Proč se rmoutíme, že se nepovedla pomsta, proč jsme truchliví, an bližnímu dobře se vede? Proč city srdce našeho: láska a hněv, radost a žalost, nenávisť a lítost a j. dílem jsou nezřízeny, dílem jen na pozemské věci obmezeny? — Poznejmež v tom zkaženost srdce lidského, jemuž slouží druhdy i rozum i vůle.

Kterak uzdravil obnovitel povahy naší tuto chorobu ducha našeho?

a) *Kořen pýchy vyvrátil pokorou svou*. Člověk se rád povyšuje, chtěje býti více, než v skutku jest; Kristus Pán dí: Učte se odemne, neboť jsem pokorný. On, Syn Nejvyššího, sebe samého zmařil, a stal se člověkem! — Člověk rád touží po ouřadech, srdce si libuje v moci nad jinými; Kristus Pán narodil se z

chudé panny, a opovržené krajiny; vyvolil sobě rybáře za apoštoly, na kříži hanebném skonati si ulíbil. Dále učil: Kdo z vás nejvyšším, buď sluhou všech! — Kdykoli si tedy libuje srdce naše příliš ve vyznamenání, ve přízni a cti lidské: zahanbuje nás slovo a příklad Pána našeho; člověk se zastydí, šije pýchou se vypínající se sklóní, a pýcha světská promění se ve svatou, zdravou pýchu, ve které dí Apoštol: Sláva má, svědomí mé (dobré); kdo se chlubí, chlub se v Pánu.

b) *Kořen rozkošné bašivosti uzdravil Pán svým zapřením, a nevinným pokáním.* Rozkošný, smyslavý člověk baží jen po jídle, pití, nechce se namáhati, aniž obtíží podniknouti: Pán náš žil v bolestech a obtížech od jesliček svých až na kříž. Pozemský člověk vyhledává jediné rozkoši pro mlsná ústa, všetečné oči, svrablavé uši a rozmazlené, měkké tělo: Pán náš nedbal o pokrm a nápoj, vyrazení a oddechu sobě nepřál, i noci na modlitbách strávil; pokrmem jeho bylo činití vůli otcovu, hlásati pravdu, kárati hříšníky, obracet i jich k Bohu, uzdraviti nemocné a t. d. Dobrodiními znamenal kroky; pro bratry své žil, nikoli pro vlastní pohodlí; síly své ke cti Otce svého a pro blaho bratří vyprázdnil. Srdce, zda-li se nehanbíš, že jsi tak soběckým?

c) *Kořen lakoty uzdravil Pán svou sv. chudobou.* Páně jest země a plnost její. Kristus Pán si mohl jediným slovem proměnití kámen ve chléb a ve statky pozemské. V Káni Galilejské přeměnil vodu ve víno: na poušti dvakráte zázračně rozmnožil chleby; Apoštolové nalovili k vůli jeho veliké množství ryb, až se jim trhaly sítě; na rozkaz Páně ulovil Petr rybu, mající v ústech peníz daně. A přece Pán Ježíš pro osobu svou od jeslí až na kříž chudobu zvolil za průvodkyni, choť a milenku. Když kdosi za ním jíti chtěl, té jsa naděje, že u něho dobře se míti bude,

vynlouval mu to Pán řka: lišky dompata mají, a ptá-
čata hnízda svá; ale Syn člověka nemá, kdeby položil
hlavy své. Proto ani máti své ničeho nepozůstavil,
nýbrž Janovi ji na starost dal. Až na kříži v nej-
větší chudobě a opuštěnosti odevzdal ducha svého
Otcí! —

Srdce lidové! rozjímej tuto chudobu Páně, a
poznáš, že každý z nás má více, než měl Pán a mistr
nás, a mizeti bude v tobě láska k mammoně, k blýska-
vému kovu, a láska tvá k Bohu a ke Kristu zmáhati
se bude. Tím pak se napraví a uléčí srdce naše, a
Kristus Pán stává se i taktó vykupitelem, uzdravitelem
naším a lékařem nebeským.

III. Třetí svízel, jímž hněteno jest plémě lidské
pro hřích, jsou mnohonásobní nesnáze a obtíže tohoto
života, jejichž koncem jest smrt těla. Eccl. II. 23, IV.

Jaké léky přinesl nám obnovitel nás, bychom i
těchto nesmírných béd sprostěni byli? —

(ad 1.) Co se týká béd a strastí života, Kristus
Pán nás od nich vykoupil,

a) *vykoupiv nás od hříchu*. Neboť nejmaozší
utrpení jsou jen následky hříchů. Káznice, blázince
a nemocnice mnohé toho obsahují důkazy. Kolik béd
pochází z obžerství, hněvu a t. d. — Jak mile se tedy
člověk zdržuje hříchu, vysvobozen jest i od nesčís-
ných béd, jenž jsou ovocem a následkem hříchu.
Proto Kristus Pán, který nás sprostuje hříchu, spro-
šťuje tím i trápení. Ač ještě naskrz lidé tomu porozu-
měti nechtí, přece veliký rozdíl mezi křesťanem pravým
a pohanem, mezi zemí křesťanskou a pohanskou, k. p.
mezi křesťany není obchodu s otroky, jsou nemocnice
a t. d. Kdyby nebylo hříšníků, bylo by málo béd a
astrastí na zemi této; kdo se nechce varovati hříchu,
toho K. P. nemůž vysvobodit od zla.

b) *útěchou, kterou podává trpěim svým příkla-*

dem a pomoci svou. I v utrpeních může býti člověk dobře myslí. Kdo k. p. v nemoci své uvnitř jest odevzdanejší a více útěchy má, necítí se nešťastným, a trápení jeho jest menší; i důvěra v brzkou pomoc lékařovu uleví mnoho nemocnému. Tohoto léku přinesl K. P. i trpícím. Nebo kdykoli trpíš, pohleď na Krista a viz, zdali i on totéž netrpěl? (Mat. X. 25.) A který trpící k Ježíši se utekl, a nebylo mu uleveno? — Ano někdy neprošen pomohl ztrudněným, k. p. 38 let chorobnému a t. d. Ten příklad a ta důvěra jsou mocným lékem a balsamem pro rány všech, jenž trpí.

c) *poučením, že trápení zde jest spasitelné, ano potřebné, na věčnosti pak odměněno bývá.* (Řím. V. 5. 6. Mat. V, 21. 22. Řím VIII, 17. 2. Tim. II, 11) Dítě se vzpírá proti léku a hojení; muž rozumný podvolí se i nejbolestnějšímu hojení, té jsa naděje, že tím nabude zdraví. Kdo má přesvědčení křesťanské, že a jakým způsobem útrpení člověku na pozemsku jsou užitečná, ba nevyhnutně potřebná, zdali nezvolá s apoštolem: „Honosíme se strastmi?“ — Čím se člověk honosí, to je dobro, to ho netíží. Odtud sv. Teresie: Pane, buď umřít, nebo frpět! — Který z těch dvou lotrů na kříži snášel medle lehčeji bolesti? — Myslím ten, jemuž K. P. nebeskou radost slíbil. Na celé pouti vezdejší koj se tou nadějí, že Pán nenechá trápení naše bez odměny, a budou ti obtíže cesty pozemské snesitelné. Pomněme na mučedníky svaté.

(ad 2.) Konec a dovršení všech pozemských béd a bolestí jest smrt, nejstrašnější zlo na zemi. Člověk se bojí smrti. Což divu? Neníť mu přirozena, jako zvířeti, ale přisouzena. Kterak se stal K. J. Spasitelem našim, kterak nás sprostil smrti?

a) *Tím, že sám smrt podstoupil.* To nejstrašnější při smrti časné, není umírání, nebo to se děje často snadně a bez vědomí člověka; to nejstrašnější

jest strach a tesklivost při nastávající smrti. Kterak ale nám to má prospěti, že K. P. cítil strachy smrtelné? — Ouzkost ta jestiž jednou z nejčelnejších částí trestu zavinilého. Když tedy Pán náš tento strach vytrpěl, proč bychom my se lekali? Proto pravý křesťan neleká se smrti, jemuž jest ona anjelem míru, který mu bránu do pravé vlasti odvírá. K tomu ještě K. P. chtěl připodobněn býti ve všem bratřím svým vyjma hřích. Zdali tedy sluha chce se lépe míti, než Pán jeho? Pohled na umírajícího Spasitele odjímá strachy smrtelné, a hrůza před shnilinou.

β) *Tim, še smrt přemohl, a vítězně z mrtvých vstal.* K. P. jak byl předpověděl vstal z mrtvých, dokázav tím, že má moc život položit, i zase ho si vzíti a obnoviti dle vlastní vůle, žeť jest pánem života a smrti. Slíbil pak nám všem, že nás z mrtvých vzkřísí. (Jan V, 25. 36.) I kdož by tou nadějí se nehonosil, nekojil? kdož by se ještě bál smrti? — Vidouce člověka usnouti, nenazýváme to umřítí, ač ve spánku jako mrtev leží, věduce, že opět procítne. Rovně tak pohlížejíce smrti u vyzáblou tvář, ptejme se vítězně: Smrti! kde jest osten tvůj? Peklo! kde vítězství tvé? (I. Kor. 15.)

γ) *Tim še viditelně na nebesa vstoupil, a tím nás svým vlastním příkladem ujistil, že naše oslavené tělo opět s duchem spojeno, a věčné slávy účastno bude.* Pohan nevěděl, co se s ním po smrti stane; proto mu byla smrt hrozná a příšerná. Kristus Pán jí však odňal té nepříjemné příšernosti, a ujistil nás, že kde on jest, i my budeme. Odtud Řím. V, 1, 2. Filip. III, 20, 21. — Co tedy smrt má do sebe strašného a hrozného, odňato jí Kristem Pánem. — Překrásně tyto pravdy svaté vyřknul sv. Augustin, an dí: *Veliký lékař s nebe přišel, an bylo schorobělo veškeré plémě lidské. Ó kéžbychom se jen všickni jím hojiti dali! Zajisté by*

potom každý z nás skvěl se před Bohem ve zdravotě oné, ve které se Adam, praotec náš v ráji před hříchem skvěl. Není v jiném spásy; oně cesta, pravda a život pravý; oně vinný kmen, my ratolesti jeho; oně lékař náš, my ztrudnění neduhem hříchův; oně vůdce a náčelník náš, my vojínové jeho! Prosme jen neunaveně, jako ten slepec na cestě: Ježíši, přikazateli, smiluj se nade mnou! — A uléčení budouce jím, nepřestávejmež diků vzdávati za to vykoupení, to radostnou vděčností celému světu zvěstujícíe, aby všickni ho poznali, k němu se utíkali, a jím uzdraveni byli! —

J. Bílý.

Různost jazyků — moudrost Boží.

Ačkoli výtečnost člověka ve všech jeho účincích se jeví, přece nejpatrněji se stkví v jazyku jeho. Činili člověk svou uměleckou rukou již podivuhodné věci, tedy jazykem tvoří divy; on jím myšlenky své, ani časem, ani prostranstvím neupoutané, vtěluje, a co dítky své ze říše ideí v hovorný svět vysílá, jím city a žádosti své uměle maluje, jím pravdu božskou v tělesné roucho obléčí, jím ku poznání Boha se běře, jím jiného k němu vede. Jazykem člověk světu panuje, jím k anjelům se druží, z něho čerpá blahé rozkoše, jím hojí své bolesti; — ovšem i pravda jest, že jím také člověk nemoudrý, jakožto pochodní bláznovstva, zapaluje všechno, co jest pošetilé.

Není však jazyk čili mluva, výrobek člověka tak vlastní, od něho tak vycházející, jako kterýkoliv jiný, jako na př. písmo, které člověk vědomím, úvahou a rozmyslem utvořil. Jak jsem se psátí naučil, vím; rovněž i vědomo národům, kterak ku písmu přišli, kteří mužové poprvé v této stránce pracovali, a kteří a jak

je zdokonalili: jak se ale národové jazyku svému naučili, to jim naprosto nepovědomo; jelikož každý hravě, bez úsilí rozumu, aniž vědomí pravidel máje, mluví se uci. Zdaž nebyl jeden každý jazyk, co do soustavy své, zcela utvořen a v národu zakořeněn dříve, nežli nejprvejší mluvnice z něho vyčerpána byla? Neučí se tedy národové z mluvnice jazyku svému; leč tyto vystríhají toliko mladších spisovatelů, aby se od mluvení způsobu, od starších do písma již jedneho přijatého, zbytečně neuchylovali, by ku všeobecnému vzdělání národa tak potřebná a žádoucí jednota a utkvělost, aspoň v písmu panovala, anto v živém jazyku naprosto jest nemožná.

Ze zákony jazyka *vyšší moudrostí*, nežli jest moudrost člověka, stanoveny a vyvynuty jsou, toho nám učeně hádky o změnách pravopisních neomylným jsou důvodem, ukazující, jak nesnadná to věc a hlubokého přemýšlování hodná, jen o jedné dvojím znamínkem psané hláске soudně určití, kdy které její znamínko důsledně psáti se má: kdežto naproti tomu u rozvíjení jazyku ani při určování tak rozličných a mnohonásobných proměn pádových, ani při rozmanitém ohýbání sloves ve všech formách, způsobech a časech; žádných naprosto hádek ani jakého namáhání rozumu mezi učenými, ba ani vědomí všeho toho v národu nebylo; anobrž národové uměli jsou již tak důsledně slova skláněti a ohýbati, prve než jen jediný mudrlec první úchylky se dozkoumal. Necht' nikoho nemate, že spisovní jazyk od jazyka živého v každém národu, někde dosti znamenitě, se liší; rozdíl ten se ne tak ve spisovním, jako spíše v jazyku živém nevědomky utvořil. První spisovatelé v každém národu psali arei bez mluvnice zcela dle tehdaž obecného mluvení způsobu; mluvnice téprva z jejich spisů vyčerpána a sestavena jest. My nyní, píšíce dle mluvnice, píšeme jen, k do-

cílení jednoty a utkvělosti, jak psali naši předkové, kteří jinak než dle obecné mluvy psátí nemohli. Zdaliž se kdo z prvních oněch i potomních učených, mluvnicki vyčerpavších, osmělil, o důslednosti nalezených těch pravidel jazyka v tom nejmenším pochybovati, aneb na nich dle svého rozumu něco měniti? Zdaž je každý nepovažuje, jako *vyšším rozumem* stanovené, a nepřijímá-li jich i se všemi nalezajícími se výminkami a uchýleními? *Či tedy moudrost stanovila tato pravidla jazyka?* Člověk o nich ničeho nevěděl, když již tady byla; namáháním rozumu svého se jich teprv dozkoumává, a naleznuv je, o důslednosti jich pochybovati se neopovází. Nemusí-liž tedy býti účinek *moudrosti vyšší*? moudrosti, která přepatrně prozírá rozum i srdce člověka, která vidí všecky jeho mohutnosti a síly, která zná jeho toužení a žádosti, která ví, jakým by způsobem jeho ve hloubi duše utajené krásoty se jéviti, rozvinovati a zdokonalovati mohly? A tato moudrost, která to vše nejen zná a umí, anobrž také činí, učíc mluvíti lidstvo, nemůže býti jiná, leč *moudrost Boha samého*, který stvořiv člověka, a tak mnohými schopnostmi jej nadav, také láskou a péčí otcovskou k němu lne. Kdyby pravdu tuto jinými slovy doličenou míti chtěl, ten věz, že jest jazykozpyt *věda*, to jest: *jistá říše zákonův pravdou věčnou stanovených*, kterých se člověk namáháním rozumu dozkoumává; co tedy předmětem vědy jest, nemůže býti dílo lidské; sicby i hvězdy nebeské dílo lidské býti musely. Nebo jakož nám hlásají nebesa moc a velikost Boží, kterážto slova nám hvězdoslaví vykládá; jakož nám příroda moudrost a dobrotu Stvořitele oznamuje, což nám opět silo- a přírodozpyt tlumočí: rovněž tak *odhaluje nám jazykozpyt umění Boží v každém jazyku skryté*. Ó že my teprv na první počátky tohoto umění tak neuměle se díváme! Kdybychom v jazykozpytu dále.

a patrněji byli pokročili, jistě žeby mysl naše té leposti a kráse diviti se nestačila. Saňme zatím o kráse a výtečnosti jazyka z *obrazu* jeho, totiž z *písma*!

Byloť zajisté rozumu lidskému, jako rodičce, namáhati se, aby prchavý hovor, kteréhož ani železo nezadrží, ani vichřice nedohoní, na lehounký list tenkými připevnil čárkami; a hle jakými divy naplailo svět již dítko to! Kam ani bouře na nebi mocnými ranami nedohučí, tam a neskončeně dále donáší *písmo* v zřetelném hovorů nejslabší šepť, ano i myšlení. Co kde po širokém světě se děje, co kde od počátku se dalo, co se smyslilo: vypravují listy poklikatěné. Zde duch Archimedův, tam Evklidův váží pravdu na papíře černidlem, a sestoupá jako po stupních k prvním jejím pramenům, aneb vystoupá ze hloubí její k světa osvitu. Jinde zase Mozartův duch kouzelnou hudbu, co vinné révy na pětiletové odry váže, a čas ten nezadržitelný v ni zaplétá. Tu Le Verrier učiní sobě z písma početního svítilnu, vyjde v noc, a hledaje, najde svět, oběžnici novou. Milující volají sobě přes široké moře touhu svou, ač je ani to němé rákosí na břehu neslyší. *Písmo* jest pokladnice umění, jest schránka věd, hlasatel přítomnosti, svědek minulosti, jest posel lásky, jest paměť světa; jest i také svědomí nesvědomych a rakojmě nedůvěrných. Písmem člověk jaksi nesmrtelným se stal na zemi; nebo poslouchá umrlého, a mluví po smrti. Aj, jak divný jest ten *obraz jazyka*, který člověk robí! čím divnější musí býti *živý* předmět jeho, *jazyk sam*, jenž jest opět *obrazem ducha*, a světlem *věčné pravdy* se maluje tím krásněji, čím více se duch dle zákonů světla toho čistí a hlatí, a čím blíže ku zdroji jeho dostoupá. Spokoj se, člověče s malováním očí těla: ale malování zraku ducha sobě nepřičítej!

Pátřejme medle, zdalí nám i *zjevené světlo* některé paprsky na předmět tento nevrhá.

V první knize Mojžíšově 1. 19. čteme: *Když byl učinil Hospodin Bůh ze země všelikou zvěř polní, i všecko ptactvo nebeské, přivedl je k Adamovi, aby pohleděl na ně, jakéby jméno kterému dáti chtěl: a jakbykoli nazval Adam kterou duši šívou, tak aby jménována byla.*“ Ó perlo vzácná, perlo drahá, v jak sprosté to tu ležíš škořápce! Mnohým pánům okolo jdoucím zdáš se zavíratí pohoršení, jiným bláznovství; nám pak uzavíráš *Boží moudrost a lásku*. Zdaž není zde patrně vytknuto, že tvoření jazyka nebylo člověku tak zúplna zanecháno, jako všeliký jiný úkon jeho, aby se časem svým za nahodilými pohnutkami úsilím ducha počal, rozvínoval a zdokonaloval; nébrž že to počalo z úmyslu od Boha vycházejícího, a že se to dalo při Boží ne všeobecné, nébrž zvláštní přítomnosti, za jeho přispěním a pomoci, a tedy bez namáhání velmi lehce a hravě? Sluší za to míti, že se tvoření jazyka nejen takto počalo, nébrž že se i *další* jeho vyvinování a zdokonalování tak dalo ano i *posud* ve všech národech tak děje: my arci v porušenosti své této zvláštní přítomnosti a pomoci Boží tak vědomi nejsme, jako byl praotec náš, který netížep smrtelným obalem, jak na přírodu, tak i na Boha jinýma očima se díval. Krásně nám tedy písmo svaté v onom na první pohled tak prostém vyjádření ukazuje, z čího úmyslu a s čím přispěním se jazyk v lidském pokolení počal, a s čí pomoci se *až posud* vyvinuje a zdokonaluje.

Již nyní budeme moci snáze poznati, jak to s *růzností jazyků* vypadá, kdo ji zamyslí, za *jakými příčinami*, a z jakého oumyslu, čili k jakému *čili a konci* ji v skutek uvedl a posud uvádí; budeme moci poznati, máme-li se na různost jazyků, co na pouhou překážku všeobecného duchovního rozvinu, zhoła *horšiti a proti ní bojovati*, či máme-li spíše jí *hájit* a z ní *se radovat*.

Každý ví, že stává nyní na světě převeliké množství jazyků, řečí, nářečí a podnářečí, více méně od sebe rozdílných, kterážto rozmanitost mnohým pohybům veškerenstva velice vadí. Každý také ví, že nebyli nynější jazykové, řeči a nářečí vzdycky před tím v té samé formě, v té rozsáhlosti, dokonalosti a nedokonalosti, jako jsou nyní. Mnozí jazykové, druhy květoucí a velmi rozšíření, utichli, a jiní na jejich místo nastoupili. Mnohá nářečí v toku času z původního jazyka svého, co mocné haluze z jednoho kměnu, se vyvinuly, které již nyní opět nové ratolesti vyhánějí. Přirovnáme-li zvuky nynějších jazyků k výrazům těchže jazykův a národů před několika stoletími zvucícím, shledáme ve všech znamenitý *rozdíl*: u vzdělaných, rozšířenou literaturou a národními školami zakotvených *rozdíl menší*; — u nevzdělaných, žádnou literaturu, žádné školy nemajících (na př. při národech Afrických) již v toku jednoho století *rozdíl velmi veliký*. Celá tedy minulost i přítomnost nám hlásá, že se jazyková proměna dala ve všech stoletích, při všech národech, a že posud se děje. Můželiž ale také jinak býti? Národové v tak rozlehlých světa končinách žijící mají též rozličné předměty před sebou: jiná a jiná zvířata, jiné byliny a stromy; zde žijí na vysokých horách a v pralesích, tam na planinách a pouštích; zde vzdělávají úrodnou půdu se vším příslušenstvím, tam lovením ryb u velikých řek, širokých jezer a moří se živi; zde před mrazem, sněhem a ledem, tam před vedrem slunečním jinak a jinak se chrániti musí; mají tedy všickni rozličné potřeby a zeneprázdnění, rozličné způsoby a obyčeje, stojí na rozličném stupni vzdělanosti, provozují jiná a jiná řemesla, pěstují rozličné vědy a umění: kteréžto jiné a jiné věci také jiných a jiných výrazů v jazyku potřebují. K tomu si představme, že člověk hmotným tělem svým jen pozvolna a s utmácením do

větší dálky se pohybuje, kterýmžto jeho pohybem hluboké lesy, vysoké hory, divé řeky, široká jezera a moře překážky veliké v cestu kladou; on tedy více méně uvázan jest na jedno určité bydlíště, a tedy na jistou zde se nacházející společnost, ku kteréž jej nadto svazkové návyku, pokrevenství, přátelství a lásky vztáh; on tedy s obyvateli jiných odlehlých a méně přístupných krajín buď v žádném, aneb velmi malém a řídkém spojení se nachází: za tou příčinou rozvin vědoucnosti lidského pokolení neděje se v celku a všeobecně, nébrž po částkách, v menších neb větších společnostech, vespólnou vzájemností proniklých. V každé takové společnosti přichází důvtipnost lidská, — jelikož se všude k jednomu a témuž cíli směřuje, k zachování totiž života a k opatření pohodlí a rozkoši, — na stejné potřeby a nástroje, ježto sobě hotoví z látek buď stejných, buď i nestejných, k témuž ale cíli se hodicích. Takž potřeby domácnosti, jakož i nástrojové rozliční, v každé společnosti dříve nebo později objeviti se musí; a protož lehko jest se domysleti, že vynálezy takovýchto věcí z jednoho zdroje, jako spad ručníční prach, aneb oběžnice La Verrierová, po veškerých společnostech se nerozšířily; nýbrž že na mnohých místech od sebe nesouvisně se zjevily, a tudíž i nevzájemně pojmenovány byly. To samé platí o názvích všelikých druhů přírodních plodin, jich částek, částecek a prvků. První zajisté praspolečnost o celé přírodě jen všeobecnou a velmi povrchní známost měla, a tedy názvy jen pro velké její odbory a pro hlavní některé částky jednotných předmětů tvořila, a jelikož bez písma a beze škol toliko na obyčejnou konversaci obmezena byla, musel i jazyk její velmi chudobný a v ouzkých mezích se pohybující býti. Teprva když již pokolení lidské po zemi ve společnostech roztroušeno bylo, když rostoucí lidnatost mořem a horami zaklíděna

lovectvím a dobytčářstvím více se ušíviti nemohla, a řemesly vydatnější opatření přírodě vynucovati dohá-
něna byla; tu teprva hloub a bedlivěji se do přírody pohlížeti počalo, a následovně nesčíslné množství mno-
hých potřeb a jich názvů i výrazů s jinými společ-
nostmi nesouvisně a nevzájemně se tvořiti muselo. Ko-
nečně když již i vědy byly se vypačely, a ve světle
poznání a rozumu se široko daleko rozkládati a roz-
větvoovati počaly, tu zpět za zevrubnějším pohlížením
v přírodu na části, částčky a prvky, na jich podrobné
zjevy a měny, jazyk zde toho, tam onoho národa ještě
více se rozšiřoval a zveleboval, o čemž se jinde ani
nevědělo ani netušilo, což se až posud děje.

Pozorujme nyní ještě jednotlivé národy zvlášť, a
nalezneme při každém dostatečnou příčinu změny jeho
vlastního jazyka, která se v prodleném čase skutečně
jeví. Každý zajisté národ, byť v stálém jednom již od
tisíců let přebýval bydlíšti, má co do stránky duchovní
svůj dítěcí věk, své ohnivě jinošství, svou mužnou do-
spělost a zralost, i své též churavé stáří. V každém
tom věku proudí v něm jiná duchovní krev, kolují jiné
myšlenky a žádosti, jiné touhy a snahy; má jinou roz-
sáhlejší vědomost, jiné city, jiné vzdělání, jiné též
mravy a vášně: i nevím, jakby možná bylo, aby, při
všech těchto rozmanitostech ducha, podržel přec národ
jednu nezměnitelnou formu jazyka. Zkušenost také do-
kazuje, že se každý jazyk za touž příčinou vždycky
měnil, a posud mění. Různost jazyků jest tedy přiro-
zený výsledek měnitelnosti jazyka vůbec, a měnitelnost
tato jest s duchovní i tělesnou stránkou člověka nedo-
konalého, leč *k dokonalosti dospívajícího*, souvislá a
nutná vlastnost.

Jazyk se mění:

1. růstem čili rozvíjením a zdokonalováním za

příčinou ducha, širší a důkladnější vědoucnost nabývajícího.

2. odchýlováním neb jinačením na příčinou vad, vášní a potřeb v těle původ svůj majících, kteréžto odchýlování částečná vzájemnost osamotňuje.

Jinak zajisté by ty věci stály, kdyby duch člověka na příčinou pádu v tělesný tento žalář zamknut a ukován nebyl: kdyby totiž tělo jeho, jako ono prvých rodičů našich, živlům světa ručně naň ooučinkujícími nepodléhalo: tu by arci člověk ani o hladu a žízní, ani o zimě a horku, ani o bolestech a nemocích ničehož nevěděl, a žádných také tělesných vad ani jakých překážek svých pohybů neznal. Činnost jeho nebyla by nikdy s potřeby co boj k uchránění jeho života proti rušícím jej živlům; nebřž pučelaby se vždy jen s rozkošé ducha, zákony a pravdy v přírodě skryté vždy více a důkladněji poznávajícího. Místo řemesel bylyby jen samé školy a přírodní laboratorria, místo klopotné orby bylo by jen šlechtění přírody pro lepotu a krásu, místo kupeckých skladů bylyby musea, přírodovny, fyzikální kabinety a jiné vzácniny, kterých ani jmenovati neumíme. Cestování a vzájemnost bylyby náramná, jelikož by se to za jedinou snahou, viděti nové krásy, a to sice bez utmácení bez potřeb a peněz, bez překážek přírody, a s mnohem větší čistoty než nyní dále. V takovémto stavu pekolení lidského arci by žádné různosti jazyků nebylo. Nyní ale kdežto člověk v tak opuštěném stavu se rodí, s tolika chybami mluvit se učí, tak pozvolna a pracně k rozvinutí ducha i těla přichází, tolika vadám a vášním, takové lopatě k obhájení života, takovému návalu nepříznivých živlů podléhá, a tolik překážek ve svých pohybech v těle i přírodě nachází; nyní by ne jinak než jen ustavičným zázrakem působícího božství dítí se muselo, aby návy bez vzájemnosti všady ty samé se

jevily, a vsady stejně ohýbaly; a měnily, aby tedy jediného stávalo jazyka. Mám však za to, že by se tak přece mocí rozlitého na nás praživota skutečně dalo, kdyby z toho pokolení lidskému vyplývala toliko užitečnost ne pak mnohem větší škodnost.

Zdáti se bude snad mnohemu výpověd ta divná a nová, žeby z jediného stávajícího jazyku na zemi pro pokolení lidské vyplývala jakási škoda, a to sice škoda ještě větší, nežli jest ona, jaká z různosti jazyků plyne; dlužno nám tedy povyjasniti věc tuto. Nejprve musíme připomenouti, že škoda, které stává a která nás skutečně tlačí toliko citelnější jest té, o které se teprv domýšleti musíme, žeby na místě prvnější nastoupila; z toho však nenásleduje, žeby nynější proto větší býti musela, nežli ona; spíše rozumné jest se domýšleti, že Bůh pěstěním mnoha jazyků větší škodě brání,

Kdyby jediného stávalo jazyka, podobalo by se pokolení lidské jednomu jen tělu, jediným oživenému duchem, celistost jeho by tedy věčným vytknuta byla zákonem, a protož by se také jediné vládě z jednoho střediska po celém tom ohromném těle se rozbihající, nikterak ubrániti nemohlo. Každé jiné kdekoli se tvořící středisko, s prvním a hlavním souvislost přetrhující a poddanost jemu vypovídající, by se od ostatního veskerenstva za vzpouru, za urážku, jich svrchovaností, za nepřirozenost, za hříšné roztržení celistosti Bohem vytknuté považovalo, a zajisté by potlačeno a kruté mstěno bylo. Byloť pokolení lidské růzností jazyků již na národy rozděleno, a tedy věčným zákonem spůsobena rozpojnost, čímž se každý národ samostatným a rovnoprávným býti cítil a samostatnost tuto také krví i životem hájil, jsa k tomu oprávněn v svědomí svém: a přece usilovali panovníci babylonští býti jedinými pány na zemi, jako jest jedno slunce na nebi, a miliónové mužů bojovných mečem a ohněm je v tom

podporovalo, stávy a kořisti nabytí doufajících. To pak nebyl v toku všech století jediný zjev takové panovnické vůle. Kam medle cílila bojovnost Alexandra Velikého? Oč usilovali Římané? Jaký směr měla říše Osmanův? O čem se snívalo a posud snad snívá obyvatelům „říše nebeské“? Zdali žádost, býti ustavičným množitelem a rozšiřovatelem říše nelechtává toho onoho panovníka a vojínů jeho? Když tedy ty věci za kréhlosti lidskou i při různosti jazyků takto stojí, i kterakby stály, kdyby celistost pokolení lidského *jedním jazykem* zasvěcena byla? Jistě, žeby taková celistost i ve *vládě, po veškerém oboru zemském se rozprostírající*, byla provedena. Nyní pozorujme blahobyť občanů takového ohromné říše.

Jistě jest, že člověk od přirozenosti z veliké částky k tomu se nese, aby spíše svého vlastního, nežli všeobecného zisku a blahobytu vyhledával; poněvadž dosti patrně nenahlíží, že snahou o *všeobecný* blahobyť nejprospěšněji o svůj *vlastní* pečuje. Opět jistě jest, že přemnozí blahobytu svého nevyhledávají v mezích spravedlnosti, nébrž často i na ujmu jiným. Kdyby nebylo tak, nebyloby žádné vlády třeba. Vláda proto jest, aby směřovala ku všeobecnému blahobytu, a aby mocí chránila každého jednotlivce v něm, proti přechmatům jiných. Jeli však lidem nevyhnutelně vlády třeba, následovně jest jí třeba i těm, kteří vládnou, jelikož i oni jsou lidé, aby nevyčerpávali mocí sobě svěřené k svému vlastnímu prospěchu na ujmu jiným. Máli ale býti jaká vláda nad těmi, kteří vládnou, musí nevyhnutelně býti *více vládarů samostatných*, rovnoprávných, aby tudy rostoucí zpučnost jednoho pod vyšším řízením mocí druhých se pokořovala; aby oni, majíce před očima tak mnohý příklad nešťastných králů, poznali, že nad osudy jejich Král nebes i vezdejší mocí vládně, jehožto tedy vůli a zákonůs podléhat býti

*maji. Mnohým vládaři nejlépe vytknuta jest vláda
 sebe nad pokolením lidským. Kdyby jen jediného
 vládáře stávalo na zemi, zdáloby se, že osudy všech
 lidí zákonem věčným složeny jsou v ruce jeho: jakby
 tu všechny věci docela jinak stály! Takový vládář,
 neznaje žádné moci, kteráby vůli jeho podrobena ne-
 byla, takéby se žádné k provedení zvala své nehál,
 i považoval by všechnu moc, ne jako z milosti mu
 propůjčenou a tedy odejmutelnou, nýbrž jako právem a
 výhradně jemu přísléžící k jeho vlastní slávě a veleb-
 nosti a taktoby smýšlel, netoliko z křehkosti své vlastní,
 kteráž vládne každým člověkem, nýbrž tisíců tisíců lidí
 by jej v tom potvrzovalo, ba jej tak smýšletí naučilo.
 Zdali každá prosba na krále vznešena, nemající obecné
 dobré neb zastání spravedlnosti za účel, nýbrž osobní
 jakýs prospěch, vyhledávající, nepředpokládá, že on s
 mocí sobě svěřenou může nakládati jak sám chce, byť
 se i se spravedlností pro všeobecnost nehrubě srovná-
 valo? Zdaž nepokouší ho prosba ta, aby i on tak
 smýšlel a jednal? Zdali každý pochlebník zřejmě ta-
 kové smýšlení jemu nevtírá? Slušno zajisté a sprave-
 dливо, vládaře v účtivosti míti; mnohoh jest ale těch,
 kteříby to činili pro svědomí? Zdali se svět spíše
 zbožniteli nehýbe, kteří jen zevnitřní úctou se koří a
 kořiti velí? a veliké množství následuje je v tom z
 házně. Konečně pak nenáliš dosti i těch, kteří práva
 své a práva lidu nadávají, časného zisku při tom hle-
 dající? Mnohýby sebe sám v odvislost, a tisíce lidí
 svobodných v porobu a otroctví uvedl, jen kdyby sám
 nad nimi jakés panství obdržel. Z toho všeho patrně
 plyne, žeby nejen křehkost jednoho člověka, nýbrž křis-
 nost pokolení lidského vůbec, na ten stupeň to přivedla,
 žeby jediný panovník na zemi za boha světa tohoto se
 držel, a za takového vůbec držán byl, a také světa
 bohoval: koření se jemu hyloby nepřemínutelnou robo-*

tou, a vůle jeho zákonem. Vasalové jeho, zdažby se mu docela nepodobali, ba podobati nemuseli? Jakým pravidlem by on panoval, takovým by panovali též oni: vůle člověka bylaby zákonem až i v nejspodnějších vrstvách lidské společnosti se prýstícím. Hledání výhradní slávy a moci, na ujmu jiným, byloby ode hůry všemi ústavy a obyčejí zasvěcenou snahou. Šťastnými byliby jen někteří, jen místodržitelé vládní moci; obecný lid ale bylby Jak by v *počátku* všechno věci stály, nelehko jest se domýšlet: Kdo ví, jestli byckom při pohledu na palác nějakého velmože nemuseli polibiti zemi k očistění takového zrakem poskvračená! Jest to sice jen domněnka, ta ale ještě snesitelná; když si ale připomeneme, že pouhé pohledění na mocnáře městem jedoucím smrti trestáno bylo; když povážíme, že všickni úředníci a představení ohromné říše sto sedm a dvaceti krajín se trmáceti museli, proč? — aby se sjeli ku posvěcování obrazu zlatého, kterýž byl postavil Nabuchodonozor král, a kdyby se neklaněl jemu, že uvržen bude v pec ohnivou rozpálenou; i stalo se tak třem mládencům judským, úředníkům znamenitým; když pomyslíme, že mohla vyjít na rada hejtmanská krále Daria záповěd: *Kdošbykoli vloží žádost na kterékoli Boha neb člověka do třiceti dnů, kromě na tebe králi, aby uvržen byl do jámy žové*; i stalo se tak Daniclovi prvnímu pö králi; když si vzpoméneme na ty hedbavné šířury od sultanů tureckých vasalům milost ztrativším zaslané, kterými oni, pohlivše je, se zaskrtiti museli; když tedy povážíme, že takové věci dály se právem, i při vytknutém skrze různé národnosti *království nebes*, a při neřídých příkladech nešťastných ku hranici vědných k vozu zapřažených Krösů a jiných panovníků; i jakoby medle práva bylo, kdyby při *jedném* nejvyšším panovníku na zemi *božství* v něm *zosobněně* býti

se zdálo? Mravný stav lidstva při takové vládě a správě podrobně doličovat se mi stýská; zahrnuji toliko vše u některé hlavní výsledky. Poněvadž by zákonové a celý způsob řízení, *ne tak ze spravedlnosti a svědomí*, jako spíše z vůle, z žádosti a pohodlnosti člověka vycházeli; následovně by také *cit svědomí čili zákon Boží*, velmi málo buzen, naspak žádosti a vášně by velmi pěstovány byly, z čehož úpad cnosti a rozmnožení nepravosti byloby nevyhnutelné. Ba jak by to vypadalo *s vírou v Boha, říditele a soudce světa*, kdyby soudové jeho krom vůle člověka nijak vytknutí nebyli? Zdalibž *Syn Boží* ve své uniženosti našel víru na zemi, an by o Bohu *Otcí* tak málo se vědělo a tušilo? Zdaliby učení jeho *v zapírání sebe samého* v lidech se ujmouti mohlo? Kde by našla místa ona víra, že jsou všickni lidé rovnoprávní před Bohem, *vespolek bratři a synové jediného otce* v nebesích, kdyby ani rovnoprávných národů pod řízením jeho na světě nestávalo? Možná-li tedy všecku tuto jak tělesnou tak i duchovní škodu úplně spočísti? možná-li ji náležitě oceniti? Blaze nám, že takovému zlého rozpovodnění *různými jazyky*, hráse položený jsou; a to sice následujícím způsobem: *Různí jazykové zakládají čili tvoří různé národy*. Každý národ cítí se právě pro ten svůj společný, od jiných pak národů rozdílný jazyk *býtí sám svůj, co zvláštní tělo vlastním osiřené duchem*; následovně má také každý národ svůj vlastní rozum a sílu, to jest: svou nejvyšší moc, a vládu, a jest mu úlohou, jako každému jednotlivíku, aby tento svůj vyšší společenský život ku *blahu bytu* přiváděl, a před *úpadem*, arci tedy i před *smrtí* hájil a bránil. Že pak není národ jeden, ale jest jich více; a že každý má své vady a chyby, své nedokonalosti a vášně, jako ti jednotlivci, z kterých sestává; následovně jest *národům, opět vyšší vlády rovně, tak*

třeba, jako jednotlivým osobám. Vláda v národě svě-
řená jest lidem; onu pak *nad národy* drží v rukou
Ten, který národům zvláštního ducha dává, čili který
různé jejich jazyky pěstuje. Majíť národové i vlády
jejich i panovníci jejich osudy své, čímž vláda nebes
vytknuta jest; *panovníci tedy národů vyššímu vládaři*
savázanu se býti cítí, a tedy v *svědomí* svém důraz-
něji upomináni bývají, aby ne dle vášně a nárazivosti,
leč dle hlasu *svědomí* a *spravedlnosti* panovali: tím
tedy pochodem řízení lidskému zákonové věční za zá-
klad a zdroj přicházejí, z nichžto se spravedlnost, rov-
noprávnost, svoboda i mravnost pryští, kdežto by jinak
vůle a vášně člověka zdrojem zákonů byly, odkud by
se nadvláda, útlak, otroctví a mravní zkáza valily.

Pohledněmež medle, jak náhledy tyto *zjevenou*
pravdou krásně se potvrzují. Při zakládání města Ba-
bylona a stavění ohromné věže a jiných nádherných
budov jeho měli synové lidští v úmyslu založiti slavné
středisko, z něhožto by veškerá moc a vláda na *všecky*
kmeny lidského pokolení se rozprostírala, i aby tudíž
také *středisko* toto za sídlo slávy „zemského boha“ se
mělo; na to vlastně směřují ona slova o věži co obraza
slávy této, „*aby vrch její dosahoval až k nebi.*“ *Zstou-
pěl pak Hospodin*, — jak vypravuje písmo svaté, —
aby viděl to město a věž, kterou stavěli synové
lidští. A řekl *Hospodin*: *Aj lid jeden, a jazyk je-*
den všemněch těchto, a totoť jest začátek díla je-
hich: nyní pak nedadí sobě v tom překaziti, což
umínili dělati; protož zstoupme, a zmaľme tam ja-
zyk jejich; aby jeden druhého jazyku nerozuměl. A
tak rozptýlil je *Hospodin* odtud po vši zemi; a
přestali stavěti města toho; protož nazváno jest jméno
jeho *Babel* (zmatek.) Zdaž ze všech slov těchto pa-
trně nevysvítá, že jest různost jazyků *od Boha* zamy-
šlený a vskutek uvedený prostředek k překazení plánů

lidských, a k docilení plánů jeho? následavně *prostředek dobrý k cíli svatému směřující*. Že úmysl Nejvyššího směřoval ku překážení *jediného* zde se zakládajícího středistě vši moci a vlády, patrně vysvítá z prostředku, který byl k tomu zvolil; nebo v tom všickni řízení a vůli Boží poznali, a dle zámyslu jeho se rozejdouce, se zachovali, nazvavše jméno města toho *zmatek*.

Zde snad někdo nahodí a řekne: Jak medle se ale tento zázrak tak pojednou s nebe spadlý shoduje s onim prv uvedeným udáním, že jest různost jazyků přirozený následek měnitelnosti jazykové vůbec, a že měnitelnost tato jest s tělesnou a duchovní stránkou člověka souvislá a nutná vlastnost? — Děje se nám tato, jako lidem po nějaký čas v temné jakés komnatě předměty ohlízejícím, an pojednou do zářícího světla vstoupí, kde poblesk zrak na chvílku oslepuje ale jen malé strpení, co se zřítelnice naše trochu zeuží a oko blesku uvykne, pak k radosti naší, co jsme jen v temnu poznávali, jasně patřiti budem. Pravili jsme, že tvoření jazyka vůbec, jeho rozvin a zdokonalování děje se a pohytky *od Boha* vycházející s obvalátní pomocí a přispěním jeho; a ačkoliv odchylování od původního jazyka jak v časové době, tak i v odlehlostech prostorních na tělesných vadách a duchovních nedokonalostech se zakládá: že však i v takovémto odchylování přece shoda a určitost po valných společnostech lidských panuje, a různost do pradávná se nerozprašuje, to arci ne těmto vadám, nébrž praživotu, čili *Batu*, přičísti lze. Jakož tedy on jest pěstitel jazyka vůbec, tak jest i také pěstitel různých jazyků zvlášť: jedno bez druhého se mysliti nedá. *Bůh* jest, který vdýchá v každý národ zvláštního ducha. Zajisté by se to hned v počátku bez zázraku dalo, jakož se to nyní nepezerovaně děje, kdyby potřeba různých

národností byla lidem jasná. Ze dvou však příčin bylo zázraků tehdež nevyhnutelně třeba, a sice: 1) že jest různost jazyků ku všeobecné tak žádoucí vzájemnosti nepřijemnou překážkou, a 2) poněvadž jest různost národů prostředek proti zlému, kteréby se jinak teprva v budoucnosti rozpovodnilo, následovně z potřeby lidem, ukláště tehdež, nedovtipitelné. Co cítím, že mne v přítomnosti tlačí, potřebu toho ale pro budoucnost k zamezení horšího zlého nenahlížím: nemusímliž to považovati za nehodu abytečnou, odstraniti se mající? Aby tedy žádný národ ani tehdež, ani kdy jindy po tom nepovažoval bratra svého, národ totiž jiným jazykem mluvící za horšího sebe, nutno bylo, aby Bůh, pozdráev různění jazyků až do času zřejmé potřeby, všem patrně vůli svou v tom býti prokázal, a tak různost jazyků zasvětil. Zjev to velikolepý, krásný, Boha dostojný i na nejvyš potřebný! Právě tehdež, když se střed světovlády na zemi tvořiti počínal, když střední kmenové budování k oslavě města svého byli se nabažili, a vzdálenější kmeny k lopotné práci této i bezděky přiváděli a nutili, a když takto nadvláda jedněch a poroba jiných k vůli marné choutce se tvořiti počínala: *tu vkročí Bůh, co otec rovnoprávných tvorů svých mocně v počínání takové, rozdělí veškeré pokolení lidské na společnosti rovnoprávné, i v těch, kteří se prv rovnodůstojnými byti cítili, ujme zezlo světovlády do ruky své, a prohlásí se takto za otce a říditele národů rovnoprávných.* Já věru nevím, aby se co rovnalo té velikoleposti a kráse, jaká se v tomto právě *otcovském hájení práv a svobody lidu jeho* jeví. Různost jazyků jest tedy moudrá vůle Boží, svatá zájisté a potřebná velmi, kterouž lidé tím více šetriti mají, anto se z ní rovnoprávnost a svoboda na věčky prýští. *Ó pravdo svatá, tak stará a tak nová! můželiž kdo nyní zapřiti božské urození své? Odpust,*

zpanilá, odpusť prosím smrtelníkům, kteří zklamání rouchem tvým dávnověkým, jakousi starochou tě býti pravili. Věkové, co sloupové mramorové nepohnutě stojí vůkol tebe, an ty u věčném dnes velebně kráčíš mezi nimi. Tys viděla vypínati se babylonského velikána, a kad by se poroba na nás byla vyvalila. Tys přítomná byla, když *Otec* tvůj vojsko své proti tomuto nepříteli byl pořádal, když jej růzností jazyků na pluky a kůry dělil, a každý zástup vlastní zbraní, *láskou totis k jazyku a národu* svému, opatřil. Osvědčuj tedy národům na sebe zárlivým, že jsou jen *plukové* jednoho velikého *Krále*, jedni druhým ku pomoci a k společně obraně. Osvědčuj spisovatelům všech národů a jazyků, jak oni svatého vojska jsou důstojníci. Osvědčuj to všem, že ne ten neb onen výhradně k nepříteli patří; leč přepych, ctižálost a vládychtivost s jedné, pňchlebenství a marné zbožňování s druhé strany, pak sobectví a hrubá nevzdělanost, která obecné povinnosti niknouti nechce, až když musí: to jsou ti nepřátelé bláha a svobody, proti kterým perem i jazykem bojováno býti má, avšak tak, aby jen nepravosti tyto padly, lidé pak získáni byli. Ty jsi šla též okolo věže, kterou sobě nedávno počali stavěti synové Arpadovi k oslavě své, roucho tvé zasumělo, a aj budova sesypala se: stráž tedy všechny stavitele, že se tak každé stavění na hlavy těch sesypati musí, kteříby se, buď z přepychu ku zvelebení jména svého, buď z choleslivosti k pňhodnějšímu bytování některých, buď i ze stašných zámyslů, avšak s nesatřením rysů a rozměrů od *Otce* tvého položených budovati pokoušeli. Osvědčuj jim, že byť sebe šlechtetnější zámysly měli lidé k slití různých oddělení, vždy zůstane *soštetjší zámysl ten, v kterém Otec řád je rozrůznil*, a že on zajisté v moudrosti své přelstěn a překonán nebude. Jen dílo to, které vychází z ústky k všeobecnému lidu, které-

blahobyť a právě vzdělání všech na zřeteli má, se šťastně dařiti a stavitele své chváliti bude.

V. B.

Něco o komunismu.

U prostřed ideí základy nynější lidské pospolitost býť sebe pevnějšími otřásajících přede všim tak řečeny komunism čili idea společenství statků odvážlivě hrdou hlavu svou vypíná, a vypínajíc v své nejvyšší důslednosti až na společenství křesťanstvím zakázaných věcí se vztahuje a dosáhá. Není to ovšem nic absolutně nového, ani nic, co by již jedenkrát na tomto světě bylo nebylo; neboť vědomo, že se rozdílné hlavy v rozličných časech o uvedení komunismu čili společenství statků a jiných věcí v nejobširnějším rozumu slova tohoto v lidskou pospolitost uvéstí pokoušeli. My tímto pojednáním přehled této kommunistické idey, totiž komunismu, jeho početi, vyvinutí a v smyslu scestném rozmnožení s ohledem na písmo svaté podáváme.

První příklad společenství statků nalzáme v krajinách východních, jestliže na tamnější nejprve se vyvinující klášterní společnosti, v nichžto všeliký oud soukromného jmění a nábytku (jmění pro sebe) se odřikal, vzhledneme, a jestliže tyto společnosti za nejprvnější takorka zrnko horčičné společenství statků čili komunismu ale nikoli v smyslu opovrženém považovati chceme. Než nehledíce na to, obrátíme oči svých na západ shlédáváme, že v krajinách západních půda oúrodnější a sadám kommunistickým průchodnější nežli na východě byla. Na západě i mudrcové příkladem společenství statků obecný lid předcházeli. Pythagorejší v spolku svém společenství statků uvedli, ale bez pochyby s obmezením na vyšší stupně jeho. Platon

sadu společenství statků mezi hlavní základy ideálního státu svého přijal, a jakou znamenitost a cenu této sadě přičítal, vysvitá z jeho odpovědi, kterou obyvatelům Arkadie a Cyrenejským dal, když ho žádali, aby jich zákonodárcem byl: „že totiž jejich žádosti dosti učiní, jestliže se všeho privátního či soukromného jmění a nabytku odřeknou, t. j. aby nikdo ničeho *jediné pro sebe* nepodnikal, nečinil ani neměl, nýbrž aby všechno vsudy jenom společně pro všeobecnost bylo. Od přívrženců Pythagorových běží dlouhá řada praktických příkladů společenství statků až ke dnům našim, ale nikoli v smyslu novějších ani bývalých fanatických komunistů. Všecky tyto příklady k náboženským ideám, ano mnohokrát také k jich pitvorám se připojují, co mezi tím také někteří filosofové hlasově sem tam zaznívají. Essenové, rád to jeden v Palestině dle zpráv Josefa Flavia*), na každém, kdokoli v jich společnost vstoupit chtěl požadovali, aby své jmění společnosti k společnému užívání odevzdal. U tohoto sboru Essenů co do společenství jmění a nabytků taková přísnost panovala, že každý oud, to co sobě svou prací za den dobyl, u večer do společné pokladnice složil a odevzdat musel. Neboť Essenové sebe vespolek za bratry považující svým řádem proti dvěma vadám se zasadit uměli, totiž proti sniženosti chudoby a proti přepychu bohatství. Nejznamenitější a nejdůslednější příklad společenství statků jest nejprvnější křesťanská církev v Jerusalemě. Touto, ať tak díme prací církevní společností, tímto křesťansko-brdinským skutkem stala se náboženská komunistická idea mocností světohistorickou; idea apoštolského života (*vitae apostolicae*) se od této doby co valný zdroj objevuje, z něhož nevypravitelný nesmírný proud křesťanských řeholních společností původ svůj vzal. Křesťanští mnichové odpovídvše se slibem sva-

*) Antiq. II. 8. §. 3.

tým všeho soukromného jmění i nabytku, na počátku společně práce konávali, společně v potu tváří chléb vezdejší dobývající a všechno dobyté za společný nábytek považující. Šetrností, sporotou a neunavenou pilností mnichů se velická částka nabytého jmění na stranu uložila, a takž jmění a bohatství společně pokladnice vůči hledě přibývalo, až konečně komunistická chudoba v komunistické bohatství se změnila, kteréžto, ač chudým hojně almužny udělováno bylo, žádnou aneb jenom nepatrnou ujmu utrpělo. Tuž za dob, když hojnost nashromážděného jmění mnohým trnem v oku býti začala, povstal *František z Assisi*, a řeholní svou ústavu na základě komunistické chudoby vystavěl. Mocný byl vplyv, jenž tímto skvělým nevidaným a neslýchaným příkladem odřeknutí a zapření sebe samého v společném národním životě za dob tehdejších se jevil a bohatým i chudým do svědomí mluvil. Než římsí papežové Řehoř IX. a Mikuláš III. měli za to, žeby tato původní řeholní přisnost příčinou tvrdosti mírnější učiněna býti musila, čímž v lůnu řádu nesvornost a rozdělení vypuklo: jedna část řeholníků přísná a tuhá pravidla řádu zachovávala, a s tou národ souhlasil, u prostřed něhož duch jmění mnichů a duchovenstva vesměs nepřiznivý a odporný se rozvil, ano pod vlajícími práporů davy fanatizujících náčelníků tím odvážlivěji vyrážel. Sem tam se strhlo divoce se kvásící obecného lidu sbouření a recení: začalo se bouřlivě mluvit a pak bouřlivě a krutě jednat. „Majetnost věcí a statků pozemských“ — rozumovaly jisté přepjaté hlavy — „jest vesměs hřích, zvlášť pak hříšné to duchovenstvu a mnichům, něco pro sebe mítí (!) — Veliké bohatství s ideou apoštolského života se nesrovnává, atd.“^{*)}

*) K. B. Hundeshagen: „Der Communismus und die ascetische Socialreform im Laufe der christlichen Jahrhunderte in den theol. Stud. und Crit. Jahrg. 1845. Heft 3.“

Těmito přeplatými ideami pojat, založil *Gerardo Sagarelli* okolo polovice třináctého století spolek mužů, jehožto úlohou nové probuzení a procitnutí opravdově jakž pravil apoštolského života byla, zanášejíc se tím scestným náhledem, že svatost a křesťanská dokonalost bez chudoby obstáti nemůže, a že jí ten, kdo jméním oplývá, nedochází. V této přeplaté sadě byla kalená střela skryta, kterouž se po tehdejších okolnostech smrtelně mrštit mohlo, zvlášt jestliže se jí šilenci a davy fanatizující přeplaté hlavy chopily. Nebo nemůželi svatost bez dokonalé „apoštolské“ chudoby obstáti, tedy nynější (t. j. tehdejší) církev ani svatá ani apoštolská, a tudyž ani pravá býti nemůže. Než tento důsledek přeplatosti neměl žádného jiného následku, leč že hlavě apoštolského spolku, totiž *Gerardo Sagarelli*-mu hranici zapálil, na kterouž také roku 1300. ve Vlaších v Parmě uvržen a upálen byl. Než jiskra jedenkrát již v společnost hozená pod popelem bez ustání doutnala, až konečně záse plamenem vyrazila, když *Fra Dolcino*, jenž upáleného *Sagarelliho* co náčelník spolku apoštolského následoval, o to se pokusil, přeplaté idey mistra svého moci a násilím v skutek uvésti, čímž *Fra Dolcino* prápor nábožensko-kommunisticko-sedlské války rozvinul a mysl sfanatizovaných sedláků k boji na život i na smrt rozpálil, jakož se napotom tato krvavá scena za dob tak řečené reformací v Němcích, jakž uslyšíme, zase opětovala. Státní úřad to mnoho trpké práce stálo, prvé než toto fanatické pobouření udusil. A divná věc, že právě toto fanatické pobouření posléz docela jinou tvárnost a to protimyslnou na se vzalo. Sekta totiž tak řečených *bratrů a sester svobodného ducha* posléz zoklé, utvořila soustavu, jejížto praktický záměr a skryté jádro úplně sociální přetvoření a zjinačení cirkve i státu bylo. Dotčená totiž sekta sobě za hlavní úkol položila

lidské pokolení v tak řečený původní stav zase uvést. Na ten konec měli přívrženci této sekty v úmyslu všechny společenské rozdíly zrušiti, při čemž zvlášť na rozdílnost pohlaví a na „prostředek“ jakž pravili dosavad na pohlaví lpící ohled brali, takže odstranění a úplné zrušení tohoto předsudku za zvláštní úlohu sobě vytknuli. Aby pak účelu svého došli, na vysoké stanoviště se postavili, odkudž s nevidanou drzostí a smělostí fanatikům komunistickým před tím neobyčejnou bojujíce, odvážlivě dokládali, že pro svobodného ducha, na přisvědčení nabyt, že s Bohem spojen jest, žádného mravního rozdílu více není. Co se mimo to občanských i církevních soustav a zřízeností dotýká, pravili, ty že jenom pro *nesvobodné* stanoviště života lidského platnost mají, že v království svobodného ducha na místo soukromé majetnosti společností statků a v stavu manželském společností žen nastoupit musí (1), slovem, že všechny dosavadní meze společenského života smízet musejí. Jedno odvětví této daleko široko rozmnožené komunistické sekty také v politicko-náboženské husitské bouři u nás v Čechách se zabralo, a zabravši v mrzkém počínání a jednání Adamiťů zmizelo, kteřížto zvlášť proti *kalhotám* válku zdvihše svobodu ducha v společnosti žen nalezti se domnívali. Hrdinský vůdce Taboritů Jan Žižka z Trocnova této nemravopásné zběři v Čechách mečem a ohněm konec učinil. — Tu ale potom v Němcích, když vittenbergský reformátor doktor Martin Luther církvi utrhati a na papeže břímati začal, a když tak řečená reformaci vybuchla a vlnivými proudy řiši německou se rozlévala, komunistické idey v krvavé tvárnosti, jakž uslyšíme, pustou a sfanatisovanou demokracii jímaly; a když se potom biblí národní knihou stala, tuť se ovšem každý šílenec na tuto knihu všech knih odvolával a v ní všechno, cokoli hrdlo ráčilo, nalezal a pro sebe vy-

bíral. Komunistickými ideami pojatí a čtením bibli po-
 plašení sedláci kmene švábského a frankského sbrkše
 se roku 1522. proti stavu panskému se zbourili, a tu
 se v Němcích na základu komunistických z bibli bla-
 dně vyvážených sad tak řečená sedlská válka sthila.
 Komunistickými ideami v smyslu opovrženém nadšená
 a sfanatisovaná sedlská luza přepadla dne 1. ledna
 1525. opatství Kempenské, kdež drancovala, loupe-
 žila, páčila a všechno vsudy vrub na vrub obrátila;
 opat se musel svých práv zcela odřici. Tímto šťastným
 začátkem povzbuzení a v svém zdání utvrzení sedlstí
 komunisté víc a více loupežochtivé luzy k sobě přivá-
 bili, tak že se k nim také aristokratští dobrodruhové a
 hltaví vydřiduši, jichžto jmění jediné v kordu záleželo,
 co náčelníci a vůdcové připojili. Tuť povstal nový kom-
 unistický kazatel a nového učení Lutherova míšovnik
 farář *Tomáš Münzer*, hlava novokřtěnců, kterýžto v
 duchu revolučním nábožensko-politickém a kommuni-
 stickém hlásal, „že každá duchovní i světská vrchnost,
 tato pěstounka všeho tyranství, jenž Spasitele světa na
 kříž přibila zrušena, a že dosavadní mezera mezi evan-
 jeličkou svobodou a politickým oprávněním vyplněna
 býti musí, a to občanskou rovností a všeobecným bra-
 trstvím.“ Tím sobě fanatický hrůzomůž *Münzer* meze-
 ství rozličného druhu přívrženců získal, zvlášť když v
 Starém Městě v Turinkách svému mocně na obecný
 lid působícímu, fanatickému, ohnivému duchu usdu zcela
 popustil a davy již rozdrážděného lidstva z části pro-
 rockými pohrůžkami, z části pochlebenstvím a listivými
 sliby rozněcoval, podpaloval, štval a v nejtemnější vř-
 protivlády, nábožensko-politické revoluci a krvavého
 komunistického zločinství strhoval. Dle komunistic-
 kého fanatismu tohoto hrůzomůže měl jak v politických
 tak v náboženských věcech co v posledním posouzení —
 obecný lid rozsuzovat. Evanjelium svobody a lásky

mělo hrubým násilím a divokým vztekem jako třetíív muhamedanism mezi národy uvedeno býti. (!) Münzer kázal, že všechna majetnost přestává, že práce, užítky, nábytky i statky společnou majetností býti musí, máli čistě slovo boží, o němž před Münzerem Luther již tak mnoho mluvil a učil, průchod nalezti, to sám na dobrozem padnouti a užítky přinášeti. Toto fanatické hlásání hrubého komunismu nebylo, jakž se samo sebou rozumí, v dobách tehdejší zimničné nábožensko-politické kommunistické roznicenosti bez očníku.

Ve Švábích, v Sasích, v Lotarinkách, v Elzasích a v Falckrabech při Rejnu se sedláci zbourili, a brzy sobě se svým vůdcem *Jiřím Metzlerem*, bývalým hospodským, drancováním, plněním, pálením a hubením abroj, kopí, meče, hroty, palčáty, koně a děla opatřili. I bořili na svém krvavém tahu kláštery, hrady a městečka i vesnice pálili, které se s nimi proti stavu panskému spiknout a spojit zráhaly. Mezi jinými také městečko Hirsberk odporákům kommunistickým brány otevřelo; čímž hrabě Ludvík z Helfensteinu buřičům i se svou posádkou sedmdesáti mužů do rukou padl. An vůdce panského vojska před tím každého chyccného buřiče odpravit rozkázal, také nyní sedlíci kommunisté za odplatu a na varovný příklad jatého hraběte i se všemi jeho zbrojnoši na smrt vydali. Ačkoli manželka hraběte sedláky na kolenu prosila, aby manžela jejího na smrt nevydávali, a ačkoli nemluvňátko na loktech prosíc držela, přece žádného milosrdenství nenalezla. Nešťastný hrabě byl v napiatá kopí sedláků barbarsky hnán a usmrcen, při čemž mu jeden jeho hývalý sluh na pišťalu v běhu, když v napiatá kopí na smrt hnán byl, pískal. *) Hraběnce bylo nemluvňátko na loktech raněno, i byla posmívána, konečně na hnojník naložena,

*) Geschichte der Reformation und Revolution von Deutschland.
— von J. A. Boest. Augsburg 1844.

a do Heilbrunnu vstoupila. A tak zločinné komunistické pobouření původem hrubých komunistických úletů zniklé, víc a více den ode dne hrůšnější a strašnější krvavou tvárností na sebe bralo, a jelikož se sedláci komunisté také Lutherově bulle posmívali a dle jeho i Müllersovy války toliko s pronásledováním katolického duchovenstva spokojeni nebyli, nýbrž také na šlechtu (se obořili, ji všudy srušovali a vraždili, ano také mečnárům a kněžatům k rozhodnému boji se chystajícím pohrůzky učinili, sám Luther čistého toho slova božího, jež vlastně od něho pocházelo, se zhroutil a proti loupeživým sedláckým komunistům oo-vrahům psáti začal: „aby totiž jako bésně psy každý je skalil a zabíjel, že každý sedlák s tělem i s duší ztracen jest, a že dítla naneleží.“ Než čistým tím slovem božím (!) pobouření sedláckých komunistů na tyto pohrůzky dbý nemajíce jako davy pohanských Tatarů zemí franskou táhnouce, biskupy a katolické duchovenstvo všudy vyhláněti, šlechtu vražditi a města, jež se buď bránit nemohly, anebo z náklonnosti k revolučnímu komunismu brány jim odvíraly, do svého spolků přijímali. Když do města Rottenburku vtáhli, bylo mezi nimi několik fanatisujících predikantů, kteří i hned do třískání obrazů a křížů se dali a katolické kněží v kostelích u oltářů vraždili a vyhnali. Také ozbrojené komunistické ženy uličením města táhnouce, všem kněžím a mnichům pohrůzky učinily; potom jeden fanatisující predikant Jan Drischel na veliký pátek vstoupiv na kazatelnici, řeč o sebeoběti učinil. Hlavní stan sedláckých komunistů byl v Heilbrunnu, odkud rozkazy své vydávali. S nimi, jakž zprvu povědíno, také mnozí aristokrati, co jich vědcově spojení byli a u prostřed nich také známý rytíř a dobrodruh *Götz z Berlichingů*, kterýžto sedláckým komunistům zvlášť dobrou vojenskou radou přispíval, které však oni v rozhodné době v prospěch svých ne-

přátel neposlechli. Nebo co by byli proti sehnanému vojsku stavu panského táhnouti měli, při marném dobývání tvrze Virchburské dleli; čímž panské vojsko času nabylo, jiné oddělené sedlské tlupy, z části porazití, z části rozehnati. A takž dne 2. května, nejvyšší vůdce panského vojska od Badenského jezera do Virtembergsku síkem vojenským vrazil, a tamější sedlské kommunisty v krvavé bitvě porazil, veškeré střelivo jim odebral a v několika dnech veškerou zemi poddaností pravého knížete zase podrobil. Potom 5. června byly veškeré sedlské kommunistické rotý od panského vojska v druhé svedené bitvě potlučeny a na hlavu poraženy. Nesčíslné množství zajatých bylo na stromech při silnicích oběšeno, anebo až hrůza na smrt mučeno, jakož pak také týž zlosyn, kterýž hraběti z Helfenšteinu na píšťalu k smrti pískal, železným řetězem k sloupu přivázán, a za živa smažen. Když panští vítězové do Virchburku vtáhli, byli měšťané, poddaní a cizí zajatí sedláci ve tři tlupy rozdělení a rozstaveni, a pak jich 60—80 sřato bylo. Také sem tam hrozné odpravování kommunistických buřičů se dalo. Někteří byli na lešení veřejně metlami mrskáni, a pak jim na čele kříž vypálen byl. Jiným byly rozpálenými kletštemi prsty za živa odtrhány, opět jiným oči za živa vyloupány anebo rozpáleným železem vypáleny. Zepřítiny v kommunistickém pobouření podíl bravší byly, na odív na lešení postaveny, metlami mrskány a do blázinců zuzavírány. Predikanti a jiní sedláky fanatickavší svůdcové se rozprchli. Mimo to museli buřičtí měšťané a sedláci všecku škodu nahraditi.

Než všim tím ani pokoj ani pořádek dosavad navrácen nebyl. Nebo ohavný náboženskokommunistický fanatism mysle lidské tak jímá a rozněcoval, že se nesčíslné davy zhouřených kommunistů znovu shrkly a s vůdci svými s Münzerem, s Pfeiferem a s jinými ve

Frankenhausenách se srotit a na knížata znova udeřit uminly. Když tedy panské vojsko na kommunistické sedlské buřiče táhlo, rozkázal Münzer na jedné výšině vozovou hradbu postavití, aby jezdcí tak snadno přirazit ani prorazit nemohli; než tlupy buřičských komunistů brzy potom jakási choulostivost a nechuf k boji pojala, a protož list pánům a knížatům v tato slova zaslal: „My vyznáváme Ježíše Krista. My jsme se tuto nashromáždili, abychme krev prolévali. My nejsme zde, abychme někomu něco zlého učinili; nýbrž abychme spravedlnosti nabyli. Chceteli vy totéž učiniti, nic zlého vám nečiníme. Dle toho nechť se každý z vás spravuje.“ Načež knížata a panové odpověděli: „Poněvadž vy jste nepravost přijali a svému porušiteli Evangelium proti Špasilu našemu Kristu Ježíši k vraždám, k paličství, k rouhání a k zneuctění nejsvětější svátosti oltární svěsti jste se dali: proto také my, jimžto Bůh meč spravedlnosti svěřil, tuto k vašemu potrestání jsme se shromáždili. Nic však méně z křesťanské lásky, zvlášt pak proto, že za to máme, že mnohý z vás k těmto nepravostem sveden jest, uminili jsme, jestliže nám krivopřísežného proroka Tomáše Münzera i s jeho zločinnými přívrženci za živá vydáte, a jestliže se nám na milost i nemilost vzdáte, vás tak přijmeme, že dle okolností věci milostivosti naší okusíte. Zadáme rychle odpověď.“

Když tento list v shromáždění sedlských komunistů veřejně přečten byl, znamenal Münzer v tvářích, v očích i z řeči mnohých, že by žádosti knížat zadost učiniti naklonění byli. Tuž Münzer zdvihna se, komunisty svou obyčejnou hrubostrašnou výmluvností k odporu rozněcoval, k boji na život i na smrt rozpaloval a jisté vítězství dle příkladu Gideonova, Jonathanova a Davida, kteřížto s malým sborem vyvolených tisíce nepřátel v bitvách porazili, slíbil, řka: „Nedejte se bd-

strašit a statečně udeřte na vrahy naše. Nebojte se jejich střeliva, hle já všechny kameny jejich ručnic do tohoto rukávu schytám. Vždyť vidíte, že Bůh s námi bojuje, protože nám právě nyní znamení dává! Ejhle duha na nebi, a to na znamení, že nám Bůh, an duha v našem zraku se stkví, ku pomoci přispěje, a že na vrahy knížata jizlivé blesky soudu a pomsty sype!“

Ne toliko tauto fanatickou řečí, ale také opravdovým ukazem duhy na nebi byly kommunistické roty znova svedeny: a aby nikdo žádným způsobem ani zpátky ustoupit ani milost doufatí nemohl, rozkázal Münzer vyslance knížat hned mečem proklát. A takž dne 15. května 1525. krvavá bitva u Frankenhauseň mezi knížaty a mezi buřičskými sedlskými kommunisty svedena byla. Knížecí jezdectvo ohnivou řečí vůdce svého rozníceno udeřilo na vozovou Münzerovu hradbu, obvoz prorazilo a sedláky v prvním šiku rozsekalo, tak že jiní na outěk v hrozném zmatku se dali. Pět tisíc sedlských kommunistů na bojišti padlo, a tu tři sta jich potom i hned jak mile páni do Frankenhauseň co vítězové vtáhli, sřato bylo. — Münzer byl ve Frankenhauseňách v posteli co umírající nalezen, od jednoho panského zbrojnoše poznán, a hned do stanu knížat vlečen. Na počátku na všechny jejich otázky s urputností odpovídal, když mu ale paleční skřípec přiložen byl, a když jeden z pánů v jeho bolestném upění se tázal: „Tomáši, toť bolí, ale ty ubohé lidi, které jsi ty do neštěstí přivedl, to ještě víc bolelo;“ tu Münzer hlasitě se usmál řka: „Vždyť tomu sami tak chtěli.“ Potom byl Münzer ještě několikrát na skřípec roztážen, až konečně vyznal, že kommunistický spolek, jehož náčelníkem byl, *svobodu, rovnost a společenství statků* v křesťanstvu uvéstí a každého vládaře a knížete, který by do tohoto spolku vstoupit se zdráhal, bez milosti buď vyhnat anebo skolit umínil. —

Potom byli zajati sedláti kommunisté, mladky vy-
jímajíce, stínáni. A nyní také na Münzera došlo, je-
hož jeden katolický kněz v žaláři navštívil, vyzpovídal
a jemuž večerí Páně pod jednou způsobou posloužil.
Münzer se strachy před soudem Božím chvěl a bez
ustání až do poslední chvíle Lutherovi lál a zlořečil.*)
Když se hodina odpravení přiblížila, vyprázdnil jedním-
krátém velikou konvici vína, vykonal krátkou modlitbu
a k' popravísti statečně se bral. Tu ale prý ho na
počátku málomyslnost pójala, takže jenom s pomoci
vévody Brunšvického a přítomného katolického kněze,
kteří mu apoštolské víry vyznání předřikávali, slabým
hlasem se modlil a po nich říkal; potom ale se zdálo,
jakoby nové síly byl nabyt; i zdvihna se nepravost
svou hlásitě vyznal a knížata k milosrdnosti a k sprá-
vedlnosti k ubohému Lutherem svedenému lidu napo-
mínal. A když to pověděl, s knězem se rezzehnal,
a káta, aby pospíšil napomenul. — Jak mile stá-
hlava jeho dolů slítila, byla i hned na hrot napi-
chnuta a na odív postavena s nápisem: „Münzer, zrádce
majestátu.“ Tak dokonal Tomáš Münzer, tento Danton,
tento Košuth věku svého. —

Než po odpravení Tomaše Münzera teprva jedo-
vátá kommunistická bylina, snad jeho krví zalitá, v
tak řečeném novém Sionu v městě Klášteře (Münster),
vyrázila. Nebo po svedené bitvě u Frankeshausenu a
po bídné smrti Münzerově jiní kommunističtí náčelníci,
kterým prehnout tehdaž možná bylo, celou téměř ně-
meckou říši se rozprchli, a tudíž mnoho lúzy k sobě
přivábili, až se konečně v městě Klášteře, kdež již
také před tím tak řečené čisté slovo boží původem
Bernarda Knipperdollinga, jednoho bohatého souke-
níka a *Bernarda Rottmanna*, bývalého kaplana u sv.
Mauricea v Klášteře, kommunisticky zaznívalo.

*) Boest: Reformation und Revolution von Deutschland. Str. 118.

Tedy odpraveného Münzera přívrženci totiž novokřtění: do kláštera přitáhše, mezi jiným i hned učiti začali, „že papežníci (katolíci) i Lutheráni bezbožní lidé jsou, že se s nimi obovati nemá, že jediné tih opravdoví křesťané jsou, kteří v Krista věří a pak v jeho jménu znova t. j. ještě jedenkrát pokřtěni jsou a j. A. d. t. d. jich jméno novokřtění, kteřížto se svým bludným učením také nejpreplatější idey komunismu, jakž brzy ualysíme, spojujíte, v krátkém čase tak daleko to přivedli, že žádný lutheránský predikant — katolíci kněží byli již dřív z města vypuzeni — kázati nesméli. Největší horlivost v tomto třestění omámené a zaslepené ženštiny také stavu vyššího na jevo dávaly. I nedbajíce na tvrdé kárání a plísnění mužů svých, dobíhaly k mladým predikantům novokřtěnců, aby je vobovali a v tajemství nebeského království noční dobou (!) evičili. I byly potom znova pokřtěny, začož klenoty, zlato, stříbro a drahé kamení obětovaly, aby tím vznešenější a dražší ozdoby duše nabyly (?). — A. takž se původem fanatických ženštin k nejkrutějšímu násilí a k úplnému vyhlazení bezbožných, jakž se učilo (katolíků i lutheranů) vše klonilo a chýlilo, zvlášť když dva noví přichozi proroci Enoch a Eliáš, t. j. jeden krejčí jménem *Jan Bekkelsen* z Leydenů a jeden pekar *Jan Mathison* z Harlemu s těžkým dycháním a s křečovitým sebou trháním a škubáním rozhodli, že ještě desayat čas není, hamno páně čistiti, že se prvé více duší pánu získati musí, a že získané dríve u víře utvrzeny býti musejí a t. d.“

U prostřed těchto sčelenců byli také tak řeční proroci, kteří s osklivým křikem, jekem a s tmusným řváním bezbožných napomínali, aby se znamením komunistického spolku znamenali, t. j. aby se znova pokřtiti dávali, že Spasitel brzy doů s nebe sstoupí a že a prostřed vyvolených svých tisíciletě své králov-

ství zarazí. Jako při každé morové ráně a v nakažlivé nemoci přihývalo i tuto den ke dni víc a více omámených a zaslepených, kteří na katolíky i na Lutherány uderit a je vyhladit umínili: tu ale se Lutheráni s komunistickou zberí novokřtěnců spojili, co mezi tím katolíci pryč z města se vyklidili, v čemž jim ovšem novokřtěnci žádných překážek nečinili, jenom to zakazující, aby se nikdo neopovažoval nějakých potrav z města vyvážeti. Mimo to také i hned ke svým sem tam rozptýleným učedníkům svolání učinili, aby se se svými ženami i s dětmi do Kláštera odebrali, a v nebeských i zemských pokladech nového Stonu podílebrali. Tu se nesčíslné množství rozličné zberě do města přihrnulo a v příbytcích od katolíků opuštěných ubíjádilo. Brzy potom tato zber se nejzhorvadilejší prostopápnosti dle komunistického způsobu oddala. Prorok Mathison činival v nečnicích debách dle obyčeje starých Maaicheů věrným svým ohnivě řeči, jimiž v nich nečistého ducha rozněcoval; i vykládal jim první kapitoly první knihy Mojžíšovy a při slověch: „Rosťte a množte se,“ svíce v sálu zhasnout rozkázal. — Tuf více hovadům než lidem podobní tak mrzkých a ohavných zločinů se dopouštěli, že se netoliko každý nábožný, ale každý mravný člověk zhrout musel. Nyní také ti nejvzteklejší a nejsílenější novokřtěnci za představené města vyvolení byli, kteřížto i hned hamno páse vyčistit a všecky, kteřížkoli by nověma pokřtení se protivili, z města pryč vyhnat umínili. Tento rozkaz byl a hroznou kletbou oznámen a s překrutnou přísností vyplněn. Komunističtí sáfivci vylámali vrata i zavřené dveře u příbytků, a obyvatele z nich násilím vyházečli, tak že tito nešťastní ani toho nejmenšího ze svých nábytků s sebou vzítí neměli; ano také starce, lidi věkem sešlé i nemocné bitím hali k rychlému pohodu poháněli. Ti, jenž had pro starost, pro slá-

bost věku, anebo pro pečlivost o své jmění vyklidit se nemohli anebo nechťeli, doufajíce, že snad tato běsnost brzy zas pomine, byli násilně znova pokřtěni,

Když tato komunistická ohavnost spuštění v městě zuřila, oblehl biskup město a se všech všudy stran vojskem je obklíčil. Než toto obležení skoro šestnáct měsíců trvalo, protože se novokřtenci s největší opatrností a statečností bránili. An město silnými a pevnými hradbami opatřené tak snadno dobyto býti nemohlo, v městě obleženým nebezpečí hrozilo, protože náčelníci komunistické zbere novokřtenců mezi sebou nesvorní jedni druhým ouklady strojili. Mathison totiž měl neobmezenou moc v duchovních záležitostech, bez jeho přivolení nesmělo žádné usnešení rady ani žádný rozkaz vykonán býti. To se mnohým nelíbilo, a když kovář Hubert Šmied jednání Mathisonovo netoliko haněl, ale také o jeho prorockém řádu pochyboval, prorok Mathison jej u veřejném shromáždění zabil, při čemž všech napomínal, aby se nikdo budoucně takového zločinu jako tento kovář nedopouštěl; načež novokřtenci několik písní ke cti a chvále boží, — snad že vražda spachána byla — přezpívavše v tichosti se rozešli. Mathison ale tohoto prvního leknutí, kteréž jako anjel zhoubce na shromáždění připadlo, lstivě použil a mužům i ženám pod ztrátou hrdla všecko zlato a stříbro i všechny klenoty představeným vydati rozkázal, protože pravověrní křesťané žádných peněz mítí nesmějí. Větší část poděšených uposlechla rozkazu lstivého podvodníka, a jenom někteří lstivosti proroka se posmívajíce, poklady do země zakopali. Tu však také na zločinného proroka došlo, a hodina pomsty se přiblížila. Nebo když veliký Pátek katolíkům na potupu při zvuku zvonů s veselím a rozžatými svícemi slaviti rozkázal, sebe samého i jiné na boží hod přemluvil, že mu s nebe kázáno bylo, aby s malou tlupou zbrojnošů

všecky nepřátely potřel a rozehnal. Načež s palcátem v pravici s malou tlupou na nepřátely se vrhl, tu ale od jednoho nepřátelského vojína kopím proklán jsa, na kusy rozsekán byl. A nyní krejčí Jan Bokkelson z Leydenů co nejvyšší prorok ho následoval, kterýžto poděšenému lidu namluviti neopominul, že se tato událost dle spravedlivé vůle otce nebeského přihodila. Zabitému Mathisonovi žeť ovšem slíbeno bylo, že s malou tlupou vojska slavného vítězství nabude, však ale jedině s tou výminkou, nebudeli své vlastní síle důvěrovati, nýbrž pomoc boží doufati, a že také měl (Mathison) dle příkladu Israelské Judithy prvé než se do boje pustil, lid k modlitbě a k postění svým vlastním příkladem vzbuzovati a napomínati; to ale že se nestalo, leč spíše že Mathison přepychem pojat jsa, svou slávu vyhledával, a protož od Boha trestán byl. — Přitom Bokkelson také lidu oznamoval, že se mu Mathison ve snách ukázal a jej napomínal, aby v povolání a v svém předsevzetí pevně stál a s jeho pozůstavenou ženou se oženil. A nyní se krejčí Bokkelson nejvyšším prorokem stal, a jelikož každý pahrbek ponížen a každé údolí vyplněno býti mělo, Knipperdellinga vrchním katem svým učinil, a svršky větší části kostelních věží shodit rozkázal. — Aby pak novou státní ústavu uvedl, jedenkrát v noci nahý ulicemi města běhal, lid k pokání napomínal a potom zase do svého příbytku se vrátil, kdež mimo nadání jakoby byl oněměl se dělal; při čemž všem přátelům jej obklopujícím písemně vyjevil, že po třech dnech zase mluvíti bude. Což když se stalo, oznamoval, že to vůle Otce nebeského jest, aby nová ústava v státu uvedena a nový úřad vnuknutím božím zřízen byl. I učinil dle tohoto božího vnuknutí (?) hned vyvolené své staršími dvanáctera pokolení Israelského, k čemuž každého z nich podáním meče zasvěcoval, řka: „Vezmi meč ži-

vota i smrti, kterýž tobě Bůh otec mnou svěřil, a uživej meče tohoto dle rozkazu božího.“ Načež po tomto zasvěcení v shromáždění nějaká píseň zpívána byla. Hlavní předmět nové státní ústavy byl nejkrvavější zákon trestní, dle kteréhož také to nejmenší provinění vyhnanstvím anebo stětím trestáno bylo.

Mezi tím však jakož i před tím se pověst roznášela, že také proroci (novokřtěnců) a osvícení světlem čistého slova božího tělesný osten v sobě bodati cítějí, a že tento osten často naplněním tělesných žádostí tajně takořka zlomovali, mimo to se také objevilo, že Bokkelson s obcováním se svou ženou spokojen nebyl, nýbrž že páchaným eizoložstvím přestupníkem svého vlastního zákona se stal. I radil se s Rottmannem a s jinými přívrženci; a jelikož tito týmž duchem vedeni byli, usnešení vespolek vydali, že dle příkladu Abrahama a jiných starozákonních arcioctců dovoleno jest více, než jednu ženu pojmouti, při čemž se také na základ od samého Luthera položený odvolávali, že totiž mužovi možná není se zdržeti, že tedy dovoleno jest víc než jednu ženu míti, jelikož v stavu manželském někdy takové okolnosti znikají, dle kterých s ženou obcovati nelze (!)“ O tuto věc se hned všickni vespolek radili i bylo mnoho proti i pro ni mluveno, takže se mnoho hádky strhlo. Když ale *Jindřich Mellerhekke*, řemesla svého kovář, proti uvedení mnohoženství a tudíž proti kommunismu čili společenství žen s největší prudkostí mluvil, a proti této nejobavnější prostopášnosti vši silou se zasazoval, a když větší část lidu s ním souhlasila, Bokkelson ale se svými přívrženci Knipperdollingem, Rottmannem a s jinými na uvedení mnohoženství tvrdosijně nalehal, byli tito učedníci Muhamedovi, totiž Bokkelson a j. do vězení uvrženi; při čemž také i hned usnešeno bylo, aby se s biskupem co s pravým pánem města vyjednávalo, aby se mu město

vzdalo, aby bývalá rada i vyhnání měšťané zpět povoláni byli, a aby se nesnesitelné jeho církevního i politického otroctví těchto komunistických hrůzomůžů přetrhlo. Než bohužel vyvedení tohoto zbožného křesťanského úmyslu teprv na příští den odloženo bylo, čímž přátelé mnohoženství se zotaviti času nabyli a ty, kteří dosti statečnosti do sebe neměli, s sebou spojili. Tím strana mnohoženářů nové síly nabyla, tak že tito soupeře své sevřeli, kteřížto se druhého dne potom do radnice utekli, v jejímžto sklepe zatčení ženočtiví náčelníci a komunistických nevěřících predikanti co vězňové zavřeni byli. Tu se i hned na radnici útokem udeřilo, mnohoženáři byli vysvobozeni, kteřížto se na svých protivnících překručně mstili. Pět a dvacet jich bylo k jedné lince po sobě přivázáno a zastřeleno, a šest a šedesát mečem odpraveno, práce to, kterou Knipperdolling co vrchní kat několik dní s ochotností vesele konal. — Tímto katováním veškeren zrušený šlechtný cit kázně i stydlivosti docela zmizel, komunistické mnohoženství bylo nyní beze všeho odporu uvedeno a s mnohoženstvím také ta nejošklivější mrzkost a víc než zhovadilá prostopašnost zákonem potvrzena. V tomto novém na základu nejhrubšího a mrzkého komunismu zřízeném státu byla každá i ta nejnepatrnější nelibost projevená a každá sebe menší neposlušnost žen k mužům smrtí trestána, a ženy a dívky mnohoženství nejvíce hájící beze všeho studu každému samy se propůjčovaly. Která žena anebo dívka propůjčit se zdráhala, byla do kláštera zavřena anebo dle okolností také mečem odpravena.

Komunistického mnohoženství brzy potom společenství statků následovalo, a když jeden nový prorok opět vůli boží zvěstoval, že Bokkelson, tento svatý muž (?) nade všemi císaři, králi a vládáři veškerého světa oboru panovati a na trůn otce svého Davida do-

sednouti má, uchopil tento prorok i hned meč a velkomocnému králi jej podal, řka: „Vezmi meč spravedlnosti, kterýmžto všecky národy celého světa sobě podmaníš!“ načez i hned ve jmenu a rozkazem božím (?) krejčího Bokkelsona za krále pomazal. A nyní se nový král hrůzostrašným krutovládce stal, i vyhnal veškeré bývalé oudy měšťanstva z města a v jejich jmění a statky se uvázal, i kázal protivníky své mečem odpravit. A tak jeden malicherný bidák v království co panovník se uvázal, bidák to, jenž jako dobrodruh ve Flandřích, v Angličanech a v Portugalsku sem tam se potloukal a toulal, a který při své bídné krejčovně před tím vinným a pivním obchodem co hostinský bídně se živil a na divadlech jakožto posuňkář a huboškleb sloužil. — Knipperdollinga učinil místokrálem, Rottmana královským řečníkem, a z jiných svých přívrženců ministrů sobě nadělal: i opatřil se tlupou mnohočetných drabantů, odíval se nejstkvostnějším a nejdražším rouchem z aksamitu a z drahého červce: na hlavě jeho se dvě koruny (císařská a královská) z nejčistšího ryzího zlata skvělo, v pravici měl stkvostné žezlo, na prstech jeho se nejdražší prsteny třpytily a po boku v zlaté pošvě meč visel. Na hrdle visela na zlatém řetězu koule světa s nápisem: „Král spravedlnosti všudy.“ Také v duchu a v smyslu kommunistických novokřtěnců peníze tento z čistého slova božího se vyvinuvší král razit rozkázal; aby ale dokázal, že to jeho pevný úmysl jest, v panství nad celým světem se uvázati, vyvolil 27 apoštolů, aby království boží (?) ve všech dílech světa kázali. Mimo to učinil ze svých miláčků dvanáctero vévod, kterýmžto na počátku toliko dozorství bran městských, posléz ale nápadnictví veškerých duchovních i světských knížetství v Němcích udělil, Hessenské hrabství vyjímajíc, protože panovník země této Filip již před tím s povolením Lutherovým

a Melanchthonovým dvě ženy měl; a proto hoděn byl, do nového Sionu přijat býti.

A nyní sobě nový král úplný harem či ženík zřídil, když totiž mimo vdovu Mathisonovu, jenž co vrchní královna lesklým komonstvem obklíčena byla, ještě šestnáct nejsličnějších sotva dvacetiletých panen sobě vyvolil. Jedna z jeho souložnic muži svému utekla a do královského haremů přijata byla: tu však mimo nadání takovou ošklivost proti stavu svému co nevěstka pocítila, že všecky ozdoby své, králi vrátila a na kolenu prosila, aby ji z haremů propustil. Než ukrutník žádostí její zjitřen, na veřejném náměstí u přítomnosti lidu a jiných svých souložnic vlastní svou rukou nešťastné hlavu sfal: *) načež potom souložnice, tyto ohavné kanibálky, píseň: „Jednomu Bohu na výsostech chvála buď,“ zpívající, s králem i s veškerým komonstvem kolkolem mrtvoly v krvi tonoucí tančily. —

Obležení města dosavad trvalo: všeliké ponavržení dobývačů k vzdání a k pokoji bylo tvrdošíjně odmrštěno a všeliký útok zoufanlivou statečností a fanatismem odražen. Omámení a zaslepení obleženci se i té nejtěžší práci a ustavičnému bdění na hradbách podrobili. I jsouce toliko chlebem a vodou živi, domácí zvířata uskrcovali, trávu požírali a kořínky i jiné ošklivé věci jedli, aby jenom břicha nacpali; jakož pak také i to nejohavnější, co před věky v tak přísně potrestaném Jerusalemě se dalo, nyní v kommunistickém Klášteře se opětovalo, že totiž matky své vlastní děti zabíjely, aby jich masem bidný život svůj zachovaly.**)

Teprva v noci dne 24. června dobývači, jedním přeběhlíkem vedeni, tajným průchodem do města vtrhli,

*) Kirchenlexikon, oder Encyclopädie der katholischen Theologie etc. Freiburg im Breisgau 1849.

***) Boost.

kdež po krutém boji a po mnohém krveprolití novokřtenci poraženi byli, načež množství mužů i žen odpraveno bylo, co mezi tím kommunistický král Bokkelson, Knipperdoling a kancléř Bernard Krechting, bývalý lutheránský predikant, jakožto ouhlavní zločinci (Rottmann mezi tím umřel) do žalářů zatím uvrženi byli, aby potom nejohavnější a nejukrutnější smrtí, jenž také roku 1536. následovala, ze světa zprovozeni byli. Před hradem totiž, v němž před tím Bokkelson přebýval, bylo postaveno lešení, na kterémžto kat celou hodinu rozpálenými kleštěmi maso z těla těchto tří hlavních zločinců za živa trhal. Potom tělo každého z nich mečem jedním rázem přefal, a přefatá těla do kleci zavřel, jenž potom na věži pověšeny byly. —

A tak Bůh tehdáž dopuštěním nejhroznější a nejstrastnější ohavnosti spuštění na lidi ukázal, kam vypadnutí z lůna pravé Církve a svobodosoukromé vykládání sv. písma vede, a kam konečně by hrubý zhovadilý kommunism, kdyby všeobecné platnosti nabyl, lidské pokolení přivedl.

Novější tak řečení osvícení kommunisté čili přátelé světla, bývalí sem tam hlasatelové na říšských sněmích, všemu téměř náboženství výhost davše, *nevěru* za první a za jediné přikázání udávají, jinak ve všem všudy úplnou svobodu hlásajíce. „Náboženství,“ — tak čteme v jednom jejich manifestu — „náboženství, jenž z pospolitosti lidské vyloučeno býti musí, má také z myslí lidských zmizeti. Každou revolucí vesměs náboženství zapadá a hyne, jelikož revolucí naději člověka do nebe se dostatí svobodou a dobytou blažeností pozemskou na zemi marnou a zbytečnou činí. My tedy (novější kommunisté) na náboženské boje, na snahu i na tvoření svobodných obcí jenom tehdáž zřetel bereme, když se náboženskou svobodou svoboda čili osvobození od všelikého náboženství vyrozumívá. My nechceme

svobodu víry, nýbrž potřebu nevěry.*) Proto také tito novější komunističtí hlasatelové Sokratesa, Krista a Husa vedle sebe postavili. A Jan Šneider v svém katechismu zřejmě učí, že náboženství svobodných obcí nic jiného není, nežli svoboda, čili osvobození ode všeho náboženství.**)

Budíž — což se ovšem nikdy nestane — že by se nevěra po svobodných obcích rozlila a že by komunism opanoval, ale zavírajíce hlasatelové komunismu jednou rukou cestu za náboženstvím, ať jen druhou rychle po svých slovnících sáhají a z nich významy: *věrnost, pravdu, svědomí, přísahu, pokoj, bezpečnost, poslušnost, řád, vládu, právo, cnost, nevinnost, mílosrdenství* a na sta jiných bez milosti vymažou: neboť všickni tito anjelové půjdou za ním jako věrné děti za matkou do vyhnanství, a lité furie: *podvod, lež, lichota, pochlebenství, rozbroj, těkavost, vzdor, zmatek, zpoura, nevázanost, krve proliti, vilnost, ukrutenství a vraždy* přistěhují se valem, a tu teprv pozná svět, *koho* z lidské pospolitosti tak nazvaní přátelé světla vypověděli, pozná, že jest náboženství jednotlivému člověku i celému státu pokladem nejsvětějším a statkem svrchovaným, a kdokoli své neb cizí štěstí bez něho zakládá, že na písku stávi. Vždyť sám známý ukrutník Robespierre za dob francouzské revoluce tato slova přenesl: „Kdyby Boha a náboženství nebylo, muselo by se nějaké vymysleti.“ — Co se společenství statků a žen, a s tímto společenstvím žen mnohomužství dotýká, není potřebí teprv podotknouti, jak všechno toto všemu odporuje, cokoli dosavad mravnost sloulo, a co u všech vzdělaných národů až do této doby mravnost, mravný zvyk, pořádek a j. sluje. Společenstvím a propůjčo-

*) Manifest der deutschen Demokraten 1849.

**) Johann Schneider's Katechismus für freie Gemeinden. Leipzig 1849. Str. 45. a t. d.

váním žen by muselo zrušeno býti a pomínouti, což každý *dobrý* člověk vždycky za nejdražší *dobré* na zemi považoval, totiž *život rodinný*. A jaká zdivočilost by odsud vzhledem obého pohlaví, mužského i ženského, pojití musila? Jaká bezuzdná prostopašnost? Jaké snížení a zotročení sebe samého, když by to, co zvířecí pohlavní rozkoš a pouze tělesný pud zakrývá, totiž *osobní láska*, obapolně přestala, a kdyby jenom hrubé nasycování pouhé tělesné žádosti a pudu pohlavního zůstalo! Žádného lepšího osudu by také dítek *vychování* nadít se nemohlo, kteréžto zrušením domácího rodinného života „veřejnou záležitostí“ státi by se muselo. Ne toliko že by tím jedna z nejstálejších vazeb pohlaví i pokolení, totiž společná láska rodičů k dítkám zrušena a přefata byla, nýbrž také dítky by byly „něžné mateřské lásky“ i všech k mravnosti přispívajících vplyvů zbaveny, jenž v dětině poslušnosti, v lásce k bratřím a sestřám se zakládají a spočívají. A kdo jest s to, všechny všudy ty živly a počátky vzdělávání sčísti, jenž zrušením rodinné vazby by nevyhnutelně přestat a zmizet musely! Co se konečně společenství statků dotýká, běží tu v posouzení této idey především o *ducha*, z něhož tato idea vychází, a kterýžto rozdílný býti může, a beze vsí pochybnosti u prvňích křesťanů, těchto reků církevních, docela jiný nežli u kommunistů časů pozdějších i našich byl a jest. *Deo si faciunt idem, non est idem*. Míra a meze, prostředky i cesty řídí se dle rozdílnosti základního ducha, nebo z čeho druhdy společnosti požehnání a blaho vyplývá, může jí zase časem kletbou a záhubou býti. Marně se tedy odvolávají kommunisté na příklad prvňích křesťanů, o nichž v Skutc. apošt. 2, 44—45. čteme: „Všickni také, kteříž věřili, byli pospolu, a měli všecky věci obecné. Vlášarství a statky prodávali, a dělili mezi všecky, jakož komu zapotřebí bylo.“ Než

tázemeli se proč to činili: slyšíme odpověď: z nutné potřeby, protože z proroctví Pána Krista a apoštolů dobře věděli, že pro nastávající zkázu města Jerusalema všechny movité statky opustit musí, a proto je prodávali, a peníze i podělování jimi Apoštolům svěřili. Co tedy společenství statků prvních křesťanů sluje, nic jiného nebylo, než vroucí neobmezená ochotnost jednoho každého, svým jménem bližnímu ku pomoci přispěti, a s chudším v Kristu bratrem je zdělití, a takž se o prvních křesťanech říci mohlo, že všechny věci *tímto*, ale nikoli způsobem kommunistů našich časů, společné měli. — Z—.

Úloha nynějšího kazatelství.

Nejmohutnější silou na světě jest *slovo*. Nelze ovšem upřítí, že lahodné zvuky milostného zpěvu a okouzující skladby hudební, že výtečné útvary básnické nemalého dojmu mívají na srdce lidská; ale nejmocnější pákou ku probuzení a zešlechtění vyššího, nadhvězdného života v nás zdá se bez odporu živé slovo býti. Zvuk, zpěv, malba jsou mi neurčité, nedosti průzračné, mystické, ale slovo jasné proniká neodolatelným kouzlem celou útrobu mou. V božské zajisté moudrosti přikázal Spasitel náš apoštolům a učedníkům svým: „Jduce, učte všechny národy“! (Mat. XXVIII. 19.) A jak mocným proudem živé slovo vniká ve srdce lidské, jasným vědomím vyslovil sv. apoštol Pavel (Řím. X. 14. 15.): „Kterak budou vzývati toho, ve kteréhož neuvěřili? a kterak uvěří tomu, o němž neslyšeli? a kterak uslyší bez kazatele? a kterak kázati budou, jestliže nebudou poslání?“ Za těmi důvody poznávala Církev naše katolická hned ode prvního vzniku svého

nesmírnou důležitost úřadu kazatelského, kterýž věhlasný učitel, sv. Tomáš Aquinský, nazývá nejprřednějším úřadem (*munus principalissimum*) správce duchovního.

Avšak nebylo snad doby, kde nutná potřeba výtečného a s duchem věkovým stejným krokem kráčejícího kazatelství takovým důrazem by v oči bila, jako právě za povšechně rozchvělých dnů našich. Rozruch posledních bouřlivých rokův rozkývl blahou rovnováhu víry a bolestnou skepsí co mečem rozrývavým zafal ranu mysli jinak tichoklidné. *) Politické řečnictví na veřejných sněmích dosáhlo vysokého stupně a plameny své, všechnu víru ve vyšší autoritu rušící, vrhá i v nejpouštěnější chatrč. Nelze výjevů těchto upírati více. Což mají pastýři duchovní, títo Bohem zvolení strážci nebeského Sionu, línými při tom diváky zůstatí? což mají lhostejným zrakem na to hleděti, jak se nyní strašlivou soustavou vydírá poslední kořinek víry z prsou věřících, poslední paprsek uhasíná, jímž poutáno jest srdce lidské ke Tvůrci svému? V tom povždy — tak nám to na každé stránce hlásají letopisové církevní — zakotvena byla moc a převaha duchovenstva, že se mužně postavilo v čelo věku svého, a duchem svým, v Kristu zakořeněným, daleko nad věkem svým horujíc dalo člověčenstvu rozbouřenému směr nový, Církví a pověčnými zákony jejími stanovený. Ejhle! opět kolotá se nynější lidstvo v strašlivém boji; jest to nyní boj na smrt mezi Církví a světem, mezi Kristem a Belialem; mezi křesťanstvím a novým pohanstvím, mezi vzdělaností a nevidaným posud barbarstvím.

*) Spisovatelovi řádkův těchto v jeho duchovní správě často nyní přihodilo se, že nábožné jinak a ve víře upevněné duše slzavýma očima žalovaly, jak skepsis náboženská vtírá se v útrobu jejich. Zajisté i mnozí z mých pp. spolubratrův znají se zkušeností své totéž.

Bděte! bděte! tak neustále úzkostným hlasem se ozývá v útrobě mé! Zlo nynějška tkví v *mysli*; mysl obnovte, rozum osvětlete paprskem onoho učení Kristova, kteréž přemohlo a zúšlechtilo všechny surové národy a jediné i nás zachránil překotu posud netušeného.

Nelze však mysl lidskou osvítiti blahým světlem Kristovým důrazněji, leč živým slovem. Nejen tato nepopíratelná důležitost kazatelství pro náš věk, ale že i úloha nynějších kazatelův dle nového útvaru časového jinak se utvářila, přiměla mne ku sepsání článku tohoto, jehožto čtenáře žádám, aby nevzali pohoršení ze skrovné posavadní zkušenosti mé, alebrž laskavého zřetele obrátili na upřímnou vůli mou, která vroucně žela, aby Kristus opět se stal všem vším, a v Kristu obnovilo se zkysalé pokolení naše.

1.

Známa zajisté jest všem strastná ona doba v dějepisu kazatelství katolického, kde z většího dílu domníváno, že jen *mravokárné* kázání mají činěna býti; dogmatika že nemá z kazatelnic hlásána býti, ta že jen náleží v síně školní. Musíme dosvědčiti, že nepravdivým a bludným náhledem tímto kazatelství katolické velikou pohromu utrpělo. Učení víry a učení mravův, či dogmatika a morálka, tak nutným mezi sebou sesnoubeny jsou úvazkem, že jednu ode druhé odloučiti není nic jiného, leč jedné i druhé podtítní životní žílu. Jako tělo naše, pakli od něho se odloučí duše, rozpadává v nelad a v mrtvolu: tak se o velikou životní pružnost připravuje morál, pakli se odštěpuje od dogmatiky. Kdykoliv hlasatel nebeský poslouchačům svým na srdce vkládal nové povinnosti, vždy připojoval učení víry, ano z tohoto i ony jakoby nutným následkem odvozoval. Sv. Pavel, tento nebeský genius, v němž stará doba typická či židovská s

novou křesťanskou jedním plamenem se slučuje, i v tomto způsobu vyučování následoval božského mistra svého; ve své ep. k Řím. v prvních XI. kapitolách hlásá plamenným svým duchem učení víry, a vystaviv sobě takto pevné základy, počíná v kap. XII. učení mravů a cností křesťanských, jimiž všichni v Kristu ospravedlnění ozdobovati se mají. Tak to činili všichni sv. Otcové, kteříž důrazným slovem protivili se proti všelikému násilnému a záhubnému oddělování učení víry od učení mravů, jako mezi mnohými sv. Bartoloměj mučedník, Avila, Ludvík z Granády, sv. Ordřej Avelinský, slovutný Canisius a učený Bellarmin, a v XVII. stoteti mezi jinými sv. František Saleský, sv. Vincenc z Pauly, věhlasný Bossuet a jini přemnozí. Nejsířeji rozplízl se bludný tento názor od XVI. století, an Luther tak zvanou reformací rozryl svatou a blahou jednotu Církve. Bezvláda ve víře plodí i bezvládu ve mravích — pravda to, celým dějepisem církevním jako jednohlasně ztvrzená. Způsob ten, původně protestantský, samé jen mravoučné kázání činiti, protože u protestantův odpadnutím od jednoty katolické místo autority povznesen na stolec samovladný rozum jednotlivý, čímž ovšem zničena byla všechna víra, následovali mnozí z kazatelův katolických, omylně se domýšlejíce, že úplně dostáli důležitému úkolu svému, jestli za celou hodinu v krásně přilícených slovích a blýskavých fráších o mravech byli kázali. Čím se více na kazatelnicích katolických zapomínalo na články víry, tím více chladla i v útrobách věřících láska k Církvi, až konečně ovládal obojetný a na nejvyš nebezpečný indiferentism, jenž co šířavý rak hlodá na základech společnosti naší, a jehož potupným heslem jest vyznání: Věř, co chceš, jen jednej mravně! Osudný to klam! jakoby bez víry, kteráž proniká co meč dvousečný vnitřností naše, lzelo i mravně jednati! Ta povšechna mravní ochablost, ta

duchovní prázdnota, ten bolestný nedůstatek vši pravé a čisté obětovnosti jest smutným následkem nadzminěné průpovědi. Co potrášá útrobu naši svatou bázní a co spolu jest pákou veškerého dějstva, jest uvědomění *vinny a vykoupení*; toto však vědomí podává nám dogmatika, a kde totéž problesklo, tam zajisté i brzo vyléhne v srdci vroucím plamenem pravý zákon mravní.

Ačkoliv v minulých dobách nadzminěný způsob, kázati jen o mravích a cnostech křesťanských, tím snadno se dal omluviti, že tenkrátě téměř povšechně panovala blahá rovnováha víry, a věřící o člancích učení katolického vnitřně byli přesvědčeni; nelze tak se omlouváti v době naší rozkolisané, an zajisté pozdvihl se boj proti Církvi nad míru urputný a všeobecný, a kde kazatel, kráčeje na kazatelnici ku hlášení své víry, úplnou jistotou nemůže předvidati, žeby víra posluchačův jeho na pevných a nevyvratných základech spočívala. A tímto nepopíratelným výjevem stalo se nutnou úlohou nynějšího kazatelství, v popředí vždy postaviti články víry, a z nich pak odvozovati i učení mravní; víra a mravnost současným ať kráčeji krokem; víra ať staví základy mravnosti, a tato co krásné ovoce z ní vypučí ku prospěchu církve. Kazatel katolický musí v této nesmírně vážné a důležité době naduvedenou protestantskou průpověď změnití v pravě katolickou: Věř dle víry katolické, a pak jednej dle této poznané víry! Chci-li k. p. přivesti lhostejného katolíka ku sv. zpovědi, musím dříve hleděti jej přesvědčit o nutnosti a spasitelných následcích této důležité svátosti, a to činiti musím důvody, jaké nynější vědomí časové předpokládá.

2.

* Zdalíž pak uvedením dogmatických nejvíce kázání neuvedou se tím i spolu nemilá *polemická* kázání?

Musíme se dříve o smyslu, v jakém se o polemických kázáních mluvívá, sjednotiti. Obyčejně jimi výrozumíváno kázání, činěné v obcích, kde žijí katolíci i nekatolíci. Avšak jelikož všechna nynější věda jest veskrz pochybenstvím či skepsí nakvašena a ku překocení víry katolické směřující, neubrání se dle tohoto obsírnějšího smyslu kazatel ani mezi samými katolíky polemických kázání. Ovšem neupírám, že vyvrácování bludův a pochybenství ve víře jest úkol krušný a často nevděčný. Neboť víra jest svatě mimovolné nadchnutí, jimž nebeští plamenové ve srdci našem se snímají, víra jest utěšená a tichoklidná blaženost, podobna mírné hladině mořské; avšak jak mile pochybenstvím, nevěrou, neřestným životem vlny druhdy klidné rozčeřejí se vlnobitím rozpěněným, nepadno pak bývá, opět v rovnoplynné řečiště jich uvesti. Vtip jest pohan, praví anglický básník, a rozum jest sluhou rozkvašených vášní. Že tomu tak jest, toho nám svědectví dává známá průpověď Lutherova: *Stat pro ratione voluntas!* I mnozí z mých spolubratrův o tom bolestného nabyli přesvědčení, zvláště onino, jenž ve smíšených obcích kazatelský úřad vedou, že byby jinověrci jasných o pravdě katolické a nevyvratných nabyli důkazův, přece nepochopitelnou tvrdohlavostí setrvávají při bludu svém. A jakých trpkých bolův musí pocítiti onen, jenž pochybenstvím ztratil drahý mír ducha svého, jakým bojům musí se podrobiti, než zase rozbřeskuje v srdci jeho paprsek věčné a neomylné pravdy!

A přece pokládáme to za úlohu neodolatelnou nynějšího kazatelství, *smířiti rozkolisanou vědu s věrou katolickou*. A potřebu toho nutnou nevidím jenom v paritetických obcích, ale nyní na všech téměř kazatelnách. Známý zákon josefinský, jimž se všechna polemická kázání přísně zapovídala, jako z netečnosti náboženské povstal, tak i také ve svém posledním zá-

kladu směřoval ku povšechnému uvedení tétož lhostejnosti náboženské, aby pak na základě touto povstala a zrodila se jakás neutrální, mlhavá, neurčitá a nejasná víra obecní, s jejímiž články snadno každý jakéhokoliv vyznání by se urozuměti mohl, víra to podobná i oně taktěz mlhavé, prázdné, čínskoupé *lásce* kosmopolitické, kteráž ve svém roznicení objímajíc celé človenstvo, bratra svého opouští a ve jmenu vespolečného bratrství soběckými svírá poutami. Kazatel nynějška musí rozervanému lidstvu dovoditi, že pramen všelické pravdy oblažující prýští se věčným proudem v Církví katolické. Proti těm, jenž se domnívají, že se Církev katolická zestarala, že nedostatečna jest v porovnání k vyvinům nynějšiho vědectva, plamenným slovem hájiti musí kazatel *věčnou Církví naši mladotu*, dovodujíc, jak Církev u stálém proudu svém vnímá v život svůj všechny zdravé výviny vědecké, škodlivé však z ústrojí svého podivuhodnou moudrostí odmítá, ano že věda církevní nejvyšší jest soujem všelické vědounosti; že totiž dogmata její hned od počátku, bytby v temných jenom paprscích prochývaly rozum človenstva, postupem času však církevní vědou v jasnějším vždy se odhalovaly světle. Toto uvědomění provesti v kázáních, jest vznešenou, aě nesnadnou úlohou nynějšiho kazatelství; a že tím nabudou kázání rázu polemického, nelze ovšem pochybovati. Jen že boj tento nesmí vášnivě veden býti, aby tím trpěla láska a onen krásný princip katolický: *Bludem opovrhuj, bloudícího miluj!* Pravda sama v sobě chová plamen svatý, jenž mimovolně uchvacuje posluchače po pravdě upřímně toužící; sama v sobě majíc věčnost svou a cenu nezakupitelnou, odmítá všelické osobnosti a odtud povstalé vášně.

3.

Důležitá pro nynějšího kazatele jest i otázka: smí-li vyvoliti za předmět kázání svých i *záležitosti politické*? I vyznávám, že není slova, kteréž by se v tak neurčitém smyslu brávalo, jako slovo: *politika*; a jak nesnadno odměřiti hranice záležitostí, jenž se nazývají mohou politickými a nepolitickými. Nechybím však, vezmu-li slovo toto v tom smyslu, ve kterémž pod politikou vyznáváme všechno, co se týká záležitosti všeobčanských. Mohou-li politické kázání činně býti čili nic? nelze bylo se nám tázati u nás v Rakousku v časech předbřeznových, kde ovšem ani zdánlivé příležitosti kazateli katolickému nebylo poskytnuto, politiku uvesti na kazatelnicí. Jinák však v době pobřeznové, a jmenovitě v onom povšechném překotu věcí obecných, jimž všechny záležitosti veřejné celé Evropy rozchvěny byly. Neboť tu každý katolík sám sebe tázati musel: Jak se mám chovati v tomto povšechném rozruchu politicko-společenském, abych se neprohřešil proti své víře, proti své Církvi a proti svědomí svému? Kdo mu měl na otázku tuto dostatečnou odpověď dáti, která by jej co stkvoucí hvězda vedla na rozvlněném moři, leč drahá máti, Církev katolická? Nicméně panovaly a snad panují ještě v tomto ohledu rozličná mínění: i samy veřejné předpisy, od vyšších úřadův duchovenstvu v oné době rozbouření dávané, odpíraly sobě; jedni přísně prikazovali, politických záležitostí ni slovem na kazatelnicích se nedotýkati, druzí naproti tomu za věc potřebnou a vhodnou uznali, hlásati z kazatelnic jmenovitě lásku k mocnáři, ku drahé vlasti, vštěpovati zvláště důrazným slovem úctu k zákonům a t. d. *)

*) Známo zajisté bude čtenářům našim, jak slovníký Dr. Veith při svých posledních postních kázáních neslušným způsobem

Všechna rozporná mínění o této předůležitě pro duchovenstvo záležitosti pilně proskoumaj na tom konečně jsem se stanovil: náhledu: Pokus obecnější a časové záležitosti se spolu dotýkají věcní víry a mravův: katolické Církve, dotud musejí předmětem býti veřejných kázání; jinak ale všechny záležitosti ryze politické vyhostěny buďtež z kazatelnic katolických. Spisovatel rádkův těchto, postaven duchovním úřadem ve větším městě venkovském, volil ku zvláštnímu prospěchu svých posluchačův za oné rozhárané doby následující předměty ku svým kázáním. Z dogmatiky: o nevyhnutelné potřebě víry, a že pravá víra jediné jest v Církvi katolické, ve které jediné pravé a trvanlivé spokojenosti dosíci lze, o stolici sv. Petra, o jednotě v Církvi katolické a věčném jejím trvání; o prozřetelnosti božské, která i v nejsilnějších bouřích vládne světem a vše konečně ku spáse lidského pokolení vede; o falešných prorociích, jenž zvláště v rozbořených dobách svádějí duše bezúhonně a jichž všemožně se varovati dlužno; a t. d.; a *morálky*: o vřehosti dušovní i světské; o lásce k bližnímu pravě křesťanské, jenž svých darů uděluje všem lidem bez rozdílu národnosti a náboženských vyznání; že všelkého hospřaví odřiči se máme, kterčž strašlivé překoty hřebem časův uvádí v lidstva; o vlastnictví osobném a jeho nedotknutelnosti; a t. d.

ode dvou studujících okřikován byl; a proč? že pravil: „Mnozí mají za to, žeby křesťanství překázelo pokroku!“ Noviny politické posuzující lehkovážné jednání toto pravily mezi jiným: že politické záležitosti nemají v chrámtích ohlašovány býti; jakoby zmíněná průpověď obsahovala politického. Bůžně se rovnovážím s věhlasným kazatelem, že nejdůležitější otázky našeho věku učinil předmětem kázání svých: o bytnosti člověči, o svobodě a majetnictví — a jich ve smyslu katolickém rozluštil. I my brzo snad všichni o takových předmětech budeme muset kázati. Vlast taktóž vydal Veith kázání, jest sám jmenuje: Politische Passionspredigten.

Ze kázání podobného směru den ke dni mezi nynějším pokolením budou potřebnějšími, nelze upíratí tomu, jenž bystrým zrakem prozířel pásmo myšlének a tužeb, zachvívajících nejvalnější části našich souvrstníkův. Tak volili slovítní kazatelové francouzští Lacordaire i Ravignak rovnou socialistické a komunistické předměty ke svým adventním a postním kázáním, ano ode vlády obžalováni jsou ze socialismu a komunismu u pařížského arcibiskupa, jenž však sám o těchž předmětech řečnává četným tlupám francouzských dělníkův a proletářův. V našich vlastech není ovšem tak nutná toho potřeba; kázati tímtož směrem; ale nesmíme zapomenouti, jak při noslýchané rychlých prostředcích, jakými v naší době myšlenky rozšířiti lze, snad ne za drahou čas vzniknou podobné snahy v nenakažené posud srdce našich venkovanův. Církev katolická chová, v lůně svém balsam pro všechny útrapy lidstva, alež v ní rozhodnuty jsou všechny záhady života lidského, jen že třeba, zakrytu jich vynestí na svícen veřejnosti. Církev katolická rozhodne věčnou pravdou i tyto nynější otázky, jenž se týkají svobody a osobního majitelství; ale kazatelové, jenž jsou ústy jejími, jejím organem, musejí hlásati tyto pravdy a tak pochodní božského světla osvititi tu tmavou dráhu, po které nynější člověčenstvo ke své propasti blíže a blíže pokračuje. A že tuto nejenom osobní mínění naše pronášíme, alež domníváme se ve smyslu Církve mluvíti, uvádíme ku prospěchu svému veřejný list, jakýž arcibiskupové a biskupové ve Vídni shromáždění poslali kněžím, aby z kazatelnic, věřícímu lidu oznámen a vysvětlen byl. Mluví se v listu tomto o národnosti, o svobodě, předmětech to zajisté politických; a pakli kazatel myšlenky tyto, jenž nynějším dějstvem tak močnó hýbají, vysvětlil v smyslu církevním a v listu biskupském naznačeným, zdalíž bychom pak neměli takové kázání jmenovati politickým? Národnost, nemá-li se

státí vlastenstvím pohanským, spočívati musí na základu lásky křesťanské, a svoboda, nemá-li se přetvořiti v holou anarchii, musí božskými i světskými zákony ohražena býti. Avšak tím samým dotýkají se snahy tyto samého učení církevního, a protož mohou, alebrž v rozjitřených dobách musejí za předměty katolických kázání obírány býti.

Avšak jednal by katolický kazatel velmi neprořetelně, by kázání činil o předmětech *vyhradně* politických, žádného vnitřního spojení nemajících s učením katolickým. Kdo by k. p. na kazatelnicí hájil té neb oné formy vlády, velice by se prohřešil proti důstojnému úřadu kazatelskému; neboť Církev dle rázu svého katolického povýšena jest nade všelikou formu vládní, a prápor sv. Kříže toutéž vítězoslávou věje v republikánské Americe, jako v monarchiích evropských. Buďmež pamětlivi výroku Spasitelova: Království mé není z tohoto světa!

4.

Že konečně i život, v němž co ve světlém zrcadle odrazí se učení kazatelovo, dvojnásobnou vahou na nynějšího kazatele nalehá, nelze ovšem popírati. V tom ohledu důtklivá slova pronesl jeden z nejvýtečnějších kazatelův naší Církve, Ant. Vieira (narož. 6. února 1608. v Lisaboně, umřel 18. července 1697. v Brazílii). Čtete v letopisech církevních, kterak hlásají o záračných ovocích slova božího! Najdete tolik hříšníkův, jenž se obrátili v slzách k Bohu svému; najdete krále, jenž odřekli se žezla a koruny své; najdete mládence a panny, jenž ze hlomozu světského utekli v tichou poušť, v osamotnělé jeskyně. A jakž nyní? — Nikdy nebylo v Církvi tolik kazatelův co nyní. Pakli semeno slova Božího tak hojnou měrou se rozsívá, proč nenese žádoucího užítku? Tak málo nyní

nalezneš lidí, jenž by ostnem slova Božího proniknutí spasitelná činili předsevzetí; tak málo mláďencův, jenž by lítosti cítili, tak málo starcův, jenž by lest tohoto světa poznali. Kde toho příčina? snad ta, že druhdy bývali kazatelové svatými? — Nejhlavnější účinek kazatelův tkví v jeho živobytí, v jeho příkladu! Býti kazatelem jen dle jména, nemá žádné ceny. Činy, příklady, ty obracují svět. Nejpěknější myšlenka, kterouž kazatel s sebou přináší na kazatelnici, jest *smýšlené*, jaké mají posluchači o životě jeho.“

Avšak příklad kazatelův, se slovy jeho v upřímném souhlasu jsoucí, byl ode dávna nutným požadavkem pravého kazatele katolického. My v tomto článku svém na stránku poukázati jsme chtěli, která vyvinem našeho věku všem katolickým kazatelům (míníme i ve vesnicích stanoveným) novou úlohu ukládá — *vědecké* proniknutí předmětu svého, o němž se hlásá na místě Božím. Meč slova Božího právě nyní musí se státi dvousečným; jedna strana podpírá se o věčnou autoritu Církve katolické, druhá o vědecké proniknutí v duchu kazatelovně. Pěstování *věd* církevních stalo se nyní nutnou potřebou každého kazatele; a chtěje stručným slovem vyjádřiti úlohu nynějšího kazatelství, můžeme říci: že pravý kazatel musí učení Církve své katolické *vědou a životem* ohlašovati. Co chorý Lazarus sténá společnost naše; i není žádného líku, leč učení Kristovo v Církvi jeho. A protož přetěžké odpovídání máme my kazatelové! Ozbrojmež se štítem vědy božské proti rouhavé upíravosti věku svého; oblečmež se rouchem obětovné lásky proti jeho sobectví: a tak porazíme právě ty dva škůdce nynějšího člověčenstva, jenž nás vedou k strašlivé záhubě a úplnému překotu. „*Al' vidí nebesa,*“ končím překrásnými slovy nadzminěného Vieiry, *) „*že jsou ještě lidé na zemi,*

*) Tentýž slovatý kazatel vypravuje o dvou výtečných kazatelích

jeně hoří pro ně! Ale sezná peklo, še jsou posud lidé, jeně proti němu bojují slozem Božím. Ale pozná země, še posud s to jest, novou vellebou se roz-zelenati a ovoce nesti.“

Karel Šmídek.

Drobnůstky z úřadu a života pastýřského,

1.

Jsou-li ohlášky, když ovyl v přímí jednoho snoubence podběhl, platny? Jak nutná potřeba toho žádá, aby se skoumání o překážkách se snoubenci před ohláškami vykonalo, jak to opět a opět bylo nařizeno, a do jaké nesnáze sebe i snoubence přivesti může duchovní pastýř, když skoumání to odkládá přímo před oddavky, když byly již ohlášky prošty, tato událost zřejmě ukazuje :

Jistý ženich, kterýž se svou nevěstou A. k jednomu úřadu náležel, ucházel se v témdni před devít-níkem o ceduli, chtě na konec masopustního času jestě oddán býti. Obdržev ji a prokázav se s ní jak u svého tak i nevěstina faráře, byl, an prvé své náboženské vědomosti osvědčil a vysvědčení o tom jakož i svou křestní listinu na požádání obdržel, zákonně po tři-

věku svého v Koimbre. Mezi učiteli tamnějších vysokých škol povstala rozepře: Kdo z dvou těchto kazatelův jest výtečnější. Jeden však z profesorův uskončil při této tímtó výrokem: Netroufám sobě, úsudek pronesti o mužích tak nehlasných; ale jen jednoho rozdilu chci zmíniti, ztvrzeného mou vlastní zkušeností: Poslouchám-li kázání jednoho, odcházím z chrámu v úplné spokojenosti s kazatelem; poslouchám-li však druhého, odcházím zcela *nespokojen sám se sebou!* — Bohdá že vážené čtenáře v listech těchto úpněji seznámíme s Ant. Vicírou, nejslavnějším zajisté kazatelem všech věkův.

kráte ohlášen, tak jak jeho i nevěstino jméno na ceduli bylo poznamenáno. Po třetí ohlášce v pondělí, přijav ženich při své farní svátosti přípravní, ohlásni listinou opatřen byl. Druhého pak dne ráno, když se byli již snoubenci na oddávky dostavili, ukázalo se při skoumání o překážkách v křestní knihy, že nevěsta jmenuje se B, a jméno A že jest toliko po domu jejího bytu. Ženich slyše vždy nevěstu svou jmenem A. jmenovati, jméno to za pravé přijmí měl, a při úřadu na to jméno ceduli požádal, a úřad buď že v knihu popisní nenahlédl, aneb tentýž omyl v ní shledal, na přijmí A. ohlásni ceduli vyhotovil. Vida duchovní pastýř nevěstin, jak veliký tu omyl podběhl, a chtě chybu svou napravití, uložil ženichovi, aby ehee-li oddán býti, postaral se v rychlosti o to, aby jak na ohlásni ceduli tak i na ohlásni listině oprava jména A. v jméno B. se vykonala. Úřad omyl opravil, jméno A. vyškrtl, a nad ním jméno B napsal a ceduli ženichovi vrátil. Chyběl-li čili nic, nebudeme rozbírat. Od úřadu přikvapil ženich na svou faru, rovněž žádaje o opravu chybného jména na ohlásni listině. Nastává otázka: *Mohl-li nepř směl-li chybné jméno na ohlásném listu opravití farní šentekův?* — Že nemohl a nasměl, tímto dokazují:

a) Ohlásni listina jest úřední osvědčení toho, co se ohlašovalo. Jelikož pak na jméno B. se neohlašovalo, nemáše listina na jméno to zníti, jinak by nepravdivou a porušenou byla. Kdyby aspoň při třetí ohlášce byla se nevěsta jmenem B. ohlásila, s tím přídavkem, že vůbec pod jmenem A. jest známa, mohl by se ovšem ohlásni list na jméno B. vyhotoviti, proto že by se aspoň jednou bylo na to jméno ohlašovalo.

b) Na ohlásním listu se osvědčuje, že se po třetím ohlášení žádná překážka tomu sňatku v cestě stojící neobjevila. Jestliže se pak na jméno A. neobjevila, mohla se na jméno B. objeviti. Na vyjádření že-

níchovo, že omyl v osobě nevěstině nepoděhl, a že jmenem A. vůbec jest známa a známější než jmenem B, nemůže se nic dáti, proto že může ženich snadno lest obmyslet, a pak že byť i nevěsta v svém bydlišti jmenem A. se nazývala, přece v osadě ženichově muž toliko pravým jmenem B. známa býti.

c) A byť i vyřčení ženichovo na pravdě spočívalo a nevěsta i v osadě ženichové jmenem A. vůbec známa a třebať dle pravého jména B. dokonce neznáma byla, přece ohlášky na jméno A. byly by neplatné a řádné. Neboť §. 70. manželského práva v naší občanské zákoníku vyměřuje pojem ohlášek takto: „Ohlášky jsou oznámení nastávajícího manželského sňatku s udáním křestního a rodinného jména, rodiště, stavu a obydlí obou snoubenců s tím připomenutím, aby každý svědomitě oznámil, kdoby o nějaké překážce tohoto manželství věděl.“ Žeť se ale rodiným jmenem při manželských příjímí otcovo a při nemanželských příjímí matčino míní, nikoli pak jméno dle stavení, neb dle nemanželského otce, aneb kterákoli jiná přezdívka, prazádné pochybnosti nepodléhá. Peněvadě se ale naše ohlášky na rodinné jméno nevěsty nestaly, jsou dokonce neplatné, a tak se považovati musí, jako by se byly ani nestaly. Byly-li však ohlášky neplatné, nemohly by se tím platnými státi, kdyby se hned na vysvědčení oprava jména A. v rodině B. vykonala, ale toliko tím, kdyby se snoubenci dle předpisu zákona řádně ohlásili, a proto celé ohlášky ještě jednou před se vzaly. A protož ani to by ohláškám platnosti nepřidalo, kdyby farář ženichův opraviv na ohláskách lištině jméno nepravé, dole poznamenal, že oprava ta má se toliko v té případnosti za platnou míti, není-li omylu v osobě nevěstině, a je-li nevěsta jmenem A. lidu známější než jmenem B.

Nemohlo se tedy jinaké jednati, než požádanou

opravu co věc nemožnou a docela ničomnou odepríti, ač utajiti nelze, že to bylo pro pastýře ženichova velmi krušné a mrzuté, an mohla se příčina toho, že z oddavek sešlo, ne faráři nevěsty, ale ženicha od nezkušených přičísti, a on za tvrdého a přepiatého jmin býti, a kdyby i bylo z oddavek nesešlo, nébrž pastýř nevěstin na základu neopravené ohlásní listiny byl oddával, to by se přece o faráři ženichovu jistotně řeklo, že jest nelaskavým a neslužebným knězem, a nebratrským sou- sedem. Ovšem kdyby byli snoubenci stížnost zadali, že se jim oddavky odeprěly, byli by zvěděli, že farář nevěstin celou vinu nese, a že povinen jest, nahraditi jim všecku škodu tím zběhlou, jelikož zanedbal, svým povinnostem v čas určitý a zákonem uložený vyhověti.

Než dejme tomu, že by byl farář ženichův buď z nevědomosti, neb z překvapenosti aneb ze sousední úslušnosti chybné jméno nevěsty opravil, a farář nevěstin oddavky vykonal, máje celou přesvědčenost i svědky osvědčenou, že nevěsta jménem A. jest vůbec každému známa, jménem B. však vůbec neznámá, nastává otázka: *Je-li manželství to platné čili neplatné?* —

Posuzujeme-li věc *dle litery zákona*, jest ovšem neplatné. Neboť občanská kniha zákonni vyjadřuje se v §. 74. manželského práva takto: „K platnosti ohlášek, a od nich závisící platnosti manželství stačí sice, když se *jména snoubenců* a jejich obmyslené manželství *nejméně jednou jak při faře ženicha tak i nevěsty* oznamují, a pro podběhlý nedostatek buď v způsobu neb počtu ohlášek není sice manželství neplatné; jsouť ale jak snoubenci a jejich zástupitelé, tak duchovní pastýřové pod přiměřeným trestem povinni, o to pečovat, by se všecky zde předeepsané ohlášky náležitým způsobem vykonalý.“ Tímto zákonem výslovně udává se, co u ohlášek podstatného a co případného jest, co

netoliko ohlášky ale i sňatek manželský neplatným, a co platným sice, však nedovoleným: oňi. K podstatě i ohlášek i manželského sňatku není jiným patří, aby jména obou snoubenců, a ovšem pravá jména, nejméně jednou jak při faře ženicha tak i nevěsty se ohlásily. Pravé jméno nevěsty pak ani jednou ohlášeno nebylo ani při faře ženicha ani při faře nevěsty. Bylo by tedy manželství toto dle litery zákona neplatná.

Béreme-li však ohled na *odl a konec ohlášek*, co obživujícího ducha všelikého jak božského tak i lidského zákona, nemůžeme toto naše manželství za neplatné, nýbrž toliko za nedovolené uznati. Cíl a konec ohlášek v tom jest položen, aby se předešlo manželstvím tajným a pokoutním (*clandestinis*), aby snoubenci měli příležitost, od jiných lidí zvědět, co jim o povahách a vlastnostech druhého snoubence věděti třeba, a pak hlavně aby na světlo přišly všeliké tomu sňatku vadící překážky. S tímto trojím cílem pak nezanuly se naše ač ve jménu nevěstinu chybné ohlášky. Neboť dobře zvědělo obecnstvo, kterouže osoba ženich za manželku pojmeťi hodlá, mohl také každý jak ženicha tak nevěstu o všem potřebném spraviti, a se do odhalení překážek, spíše by se bylo domáhala překážky, kdyby jaké bylo stávalo, při ohlašování jména nevěsty nepravého, vůbec každému známého, než toho pravého obecnstvu neznámého, při kterémž by se jedenkáždý, komu by na tom bylo záleželo, slyše ohlášky, prvé tázati musil, která-ta osoba jmenem B. se míní. Žel pravé jméno nevěsty bylo obecnstvu nepravědomo, jméno pak nepravé pravědomo, ta okolnost sduví, že sám ženich o pravém jménu nevěsty nevěděl, a jméno A. za pravé měl. By pak dle vyšetřených již a dokázaných okolností nějaký podvod obmýšlel, k tomu nemohl ani té nejmenší příčiny, ba naopak spíše pravým než nepravým jménem nevěstiným mohla by jest provedena býti.

Jak by zemský soud věc tu bral, kdyby o ni někdež učiniti měl, zdálo by se pro platnost čili pro neplatnost toho sňatku prohlásil, toť ovšem nemůžeme věděti. Lze jest se ale nadíti, že by zemský soud takou rozepři spíše podle ducha zákona než podle litery rozsuzoval za těchto dnů našich, více k věci než její povrchnosti přihlížejších, a manželství to, nevyskytlo-li by se žádné jiné rušící překážky, za nedovolené sice, nic méně však přece za platné prohlásil, an řízení zemské vždy raději a pokud jen lze, pro platnost než pro neplatnost sňatků manželských a nejedné příčiny lze rozhoduje. Avšak musil by se na všeoben způsob někdo o neplatnost toho sňatku zvláště ucházeti. Neboť nedostatek ohlášek jest dle §. 94. manželského práva překážkou privátní, při kterýchž se úředně nezakro-čuje, leč na žádost těch, jimžto se takovým manžel-
stvem za právech uskodilo. V naší případnosti ale sotva kdo by se vynášel, ježto by tím sňatkem skrácení měl. Farář ženichův k tomu není oprávněn, by i byl tím cti své škodu nějakou utrpěl, že farář nevěstin, ač mu opravení chybného jmen má ohlásiti listině odepřel, přece oddávky vykonal. Totiko manželé sami, kdyby později spolu nespokojení byli, mohli by něco proti platnosti svého sňatku namítati.

A proto když by se již ta chyba byla stála, že by se po těchto v podstatě chybných ohláškách oddávky byly vykonal, nejlépe by učinil pastýř nevěstin, a k tomu by také ve svědomí zavázán byl, aby k nevyvratnému pojištění platnosti toho manželství před právem občanským a k uzavření vždy možných mrzotostí a soudů, co nejprve lze, třebaž hned příští neděli postní aspoň jednou, ač i to nedovoleno jest, při službách Božích ohlášku řádně a nechybně s tím poznamenaním opakoval, že se v prvních třech již prošlých ohláškách nevěsta mylně jmenem A. ohlásila, ježto se

ukázalo, že právě jméno její B, jest. To by nespůsobilo v obecnstvu prázdného podivu, aniž by tím manželé zahanbeni byli. Totéž při fare ženichově by se musilo státi, a že se skutečně stalo, na chybně zhotovené ohlásní listině dole by se muselo osvědčiti. Na to pak hned musil by farář nevěsta zákonní rekonvalidací vykonati; přijal by totiž od manželů pozovu svolení na manželství před dvěma toliko svědky, a pak by výkon ten v knize oddaných na tom místě poznamenal, kde oddavky zapsány jsou.

Nechť by se pak kdo o neplatnost toho sňatku ucházel aneb neucházel, nechať by jej zemský soud za neplatný prohlásil aneb toliko za nedovolený, vždy by odpovídání z těchto protizákonních oddavek uvalil na sebe jak *farář nevěstin* tak i *farář ženichův*, jestli opravu na ohlásní listině před se vzal. Neboť třebať byly oddavky ty in foro conscientiae platné, proto že nedostatek ohlášek jest dle kanonického práva toliko překážkou manželství zapovídající, nikoli pak rušící, jsouť přece in foro publico buď neplatné aneb aspoň platnosti velmi pochybné. A pak i při platných sice, však zapověděných oddávkách jak církevní právo tak i občanské v §. 74. ustanovuje tresty proti těm, jejichžto vinou se stalo, že zapověděné oddavky vykonány byly. Církev takovým duchovním pastýřům vyměřovala za trest skrácení kanonické porci, i také sesazení z pastýřského úřadu.

Co se tkne *faráře nevěstina*, stalo se jeho vinou, že se chyba v příjmi v pravý čas nevypátrala, jeho vinou se stalo, že se oddavky s tou překážkou byly vykonaly, proto že on sám oddával, a dobře o tom věděl, že sám i farář ženichův neplatné ohlášky vykonal. Že má v rukou od faráře ženichova ohlásní list na právě jméno nevěsty, nic ho neomlouvá a vinu jeho ani na mák nemění, proto že sám na právě jméno nevěsty

neohlašoval, a k platnosti manželského sňatku jest třeba, aby jak při fari ženicha tak i při fari nevěsty ohlášky aspoň jednou se staly. — *Farář ženichův* pak tím se provinil, že úradně osvědčil, co se v skutku nestalo, a tak nepravdivé vysvědčení vyhotovil, třebať se to bylo k žádosti a dle vůle faráře nevěstina stalo, a pak tím, že by se byl snad farář nevěstin oddávati ostýchal, kdyby byl opravu chybného jmena zhoła odepřel. A byť by i tento nedostatek ohlášek a z toho posílá překážka manželství u veřejnou známost nikdy nevešly, byli by přece z té veliké chyby oba pastýřové v svém svědomí odpovědai, kdyby se byli o doplnění podběhlého nedostatku nepostarali.

Z této události opět patrně vysvítá, jak prospěch i snoubenců i duchovních pastýřů toho neodolatelné vyhledává, aby se skoumání o překážkách v pravý čas vykonalo, a jaké nesnáze snoubencům a jaká odpovědnost aneb aspoň peněžitá škoda a nemalé zahanbení duchovním pastýřům z toho pojiti mohou, když s předepsaným skoumáním až na poslední konec odkládají.

2.

Jakás osoba neznámá (těhotná) přišedši do obce T...., slehla a porodila dítě. Pravila, že jest vdaná a manžel její voják že ve Vlaších jest. I vykážala se spolu s oddávacím listem. Dítě bylo přinešeno ke křtu, po kterémžto se dle obyčeje přikročilo k zápisu. Jak se měl duchovní pastýř v tomto případě zachovati?

Dle c. kr. nařízení od 21. října 1813., vykáželi se matka s oddávacím listem a nenili přítomen otec, potřebi jest dvou svědků, kteří tuto osobu znají, a kterýmž spolu povědomo jest, že vdána a přítomný oddávací list že pravý jest — totiž že všemu jest tak, jak to v témž oddávacím listu udáno. — Než ale osoba tato docela neznáma jsouc, nemůže přivesti oněch dvou

svědků, jichžto zákon požaduje. V případnosti této má se duchovní pastýř obrátiti na úřad, — k němuž osoba ta náleží, a jej žádati, by z ohledu jmena jejího, jakož i z ohledu jejího manželství potřebného vysvětlení mu udělil. Po obdržení úředním dopisem má se pak zashovati, jak ono výše uvedené c. k. nařízení velí.

Dosvědčili úřad téže osoby, že ona skutečně vdána a všemu tak jest, jakž udává a jak přítomný oddávací list ukazuje, tu hledí duchovní na to, jestli od oddavek již uplynulo šest měsíců, šlii nie? Uplynuloli od oddavek již úplných šest měsíců, což poznati lze z přítomného oddávacího listu, zapíše se dítě toto co manželské. — Jestliže však od oddavek posud úplných šest měsíců neuplynulo, tedy se jmeno manžele v oddávacím listě uvedené do rubriky: „otec“ síce napíše — i spolu se ale i podtkne dea oddavek, a pak ku konci se poznamená, což se i matce, když k ouvedu přijde, řekne, že jedině od vyjádření manžela to závisí, jestli ono dítě co manželské anebo nemanželské považováno býti má. —

Tato osoba, jak dovozuje oddávací list, byla odána se svým manželem na tak řečený druhý způsob, a protož náležela k úřadu civilnímu. Kdyby byla odána na první způsob — tu by ovšem byla náležela k úřadu vojenskému, a duchovní pastýř byl by musel úřad vojenský a vysvětlení těch výše uvedených okolností žádati.

S...

Ř e ě,

kteřouž při instalaci důstoj. děkana Německobrodského

Josefa Trünce

dne 26. května léta 1850. na den nejs. Trojice Boží

činil

Karel Čermák,

dobře zasloužilý bývalý bisk. vikář a školozorce okrsku Něm.-Brodského a čestný děkan Bělský.

Dasazovati pastýře duchovní, jest právo apoštolské, a poněvadž náměstkové apoštolů jsou biskupové, jejich jest ta moc a oprávnění, jakož těch a takových, jenž jsou zřízeni od Ducha sv., spravovati církev Boží. (Skut. ap. 20, 28.) — Jsa epinomočen od našeho nejdůstojnějšího biskupa, mám dnes za zdejšího děkana představití a usaditi dvojicimodného kněze p. Josefa Trünce. Obřad ten jest radostný jak pro Vás rozmilé zde v Krista shromáždění, tak rovně i pro mne. — Jest radostný pro Vás, poněvadž dosahujete pastýře, jehožto 38leté ouřadování, dobré povahy, jemné srdce, neličenou přívětivost, a život bezúhonný znající, dle přísné spravedlnosti jste se na tom usnoli, za děkana sobě ho zvoliti. Jest radostný i pro mě, poněvadž znaje jeho hodnost a zásluhy, srdečnou láskou jsem mu oddán co příteli svému milému, a mohu dnes co zdejší spoluobčan v úřad pastýřský ho usaditi.

Jako Bůh lid časem tím trestává, že dopouští, by ho nepraví učitelové klamali a sváděti mohli: tak na-proti tomu jest pastýř dobrý důkazem: milosrdenství a požehnání Božího dle slov proroka Jeremiáše, řkau-cího: „A dám vám pastýře podle srdce svého, a pásti budu vás uměním a učením.“ (3, 14.)

Vida to zaslíbení Boží na zdejší osadě vyplněné, přejí tím více jí štěstí, čím více pastýře věrného, pro čest Boží horlícího, pro vznik náboženství činného, pro blaho a spásu lidu pečlivého v našich trudných časech jedné každé křesťanské obci nevyhnutelně třeba jest, nemáli se nevěra zmnožiti, dobrý mrav pokaziti, láska uhasnouti, pořádek a pokoj zničiti.

Který rozsoudný člověk by neuznával, že naši časové zlí jsou? — Jsou opravdu zlí příčinou rozedranosti poměrů občanských, jsou zlí ohledně rozviklanosti zásad společenských, jsou zlí vzhledem náboženské lhostejnosti, zlí pro nevěru a mravní poraženost.

V takovýchto okolnostech věku našeho jest dobrý pastýř neocenitelný poklad, jelikož pro náboženství a blaho svých svěřenců dvoj- a trojnásobnou horlivostí pracovati musí. Máli však jeho snaha ovoce nesti, a farníkům prospěšnou býti, i farníci dle stavu a povolání svého musí jej podporovati, a pro čest Boží a vznik náboženství oučinkovati, jak nyní o tom ve jménu Páně obsírněji promluvíme obmějšlíma.

Co může člověku důležitějšího a světejšího býti nad náboženství? — Náboženství jest uhelni kámen celého lidského blahoslavenství, jest nerozvížitelný svazek společného života, z náboženství plyne všecka šlechtnost mravů, od něho závisí jistota ctí, jmění a života, z něho vychází pořádek, pokoj a láska. Ten, ježto by to neuznával, politování jest hoden, a jeho slepotu Bůh sám osvítili račiz! —

Není však na tom dosti, důležitost tu uznávati, my musíme též pro zdar, zrůst a vznik svatého náboženství, co na nás jest, pracovati, pro náboženství svůj rozum, důvtip, jmění i život nastaviti, proti nepřátelům, kteří bázeň Boží, cnost, pořádek, poslušnost z našich srdcí vydratí usilují, neohroženě ho hájiti a zastávati.

Já vím, že žádný z vás zde není, ježto by chtěl, aby zrušeny byly věrnost manželská, dětinská k rodičům vděčnost, věrnost přátelství a manželství, bezpečnost jmění a života. — Jsou to věru svaté a nedotknutelné věci! — Vypudíte ale ze srdce náboženství, a vypudili jste i Boha, s Bohem pak jste vypudili nesmrtelnost duše, a kde víra v nesmrtelnost duše zmizela, tam žádná povinnost tak důležitá není, aby se nezanedbala, žádná nepravost tak hrubá, aby se nespáchala. Ano, tak jest, kde přestal Bůh všudypřítomným svědkem činů našich a soudcem spravedlivým dobrého i zlého býti, kde není víry ani v nebe, ani v peklo, tam jest člověk nevázané a dravé zvíře, tam jest cnost pouhé jméno, tam jest krádež právo, cizoložství hříčka, vražda maličkost. Běda! přeběda lidu, jestli náboženství jeho kleslo! — A takového klenotu nechtěli bychom sobě váziti? — Kdo jest, ježto by nehájil cti své rodiny? — Kdo jest, ježto by trpěl hanu města neb obce, ku kterým náleží? — Kdo jest, ježto by se neujal cti svého přítele neb dobrodince? — A k náboženství, kteréž nás od kolébky k sobě víže, v kterém blaze žítí a pokojně umřítí můžeme, které strach smrti mírní a život nesmrtelný nám jistí, chtěli bychom snad netečnými a lhostejnými býti? — Zachovejž nás Bůh od takové slepoty! — Kdyby prvotní křesťané, jenž krev a život pro víru nastavili, byli bývali studeni a lhostejni a žádných obětí pro Boha nebyli podnikli: dojistá by maličké símě hořčičné nikdy v strom, široko daleko ratolesti své rozprostírající, nebylo vzrostlo, a byli bychom snad až posaváde neznabohové, pohané. Horlivost, pevná víra, ohnivá láska k Bohu přinesla u prvotních křesťanů takové bohaté ovoce, kteréž až posaváde svět obdivovati musí.

Čím však více příčin máme, horlivost předků našich obdivovati, tím více se musíme za svou vlastní

vlažnost, nečinnost, nevšimavost a náboženskou lhůstevnost stydět. A naše lhůstevnost tím většího trestu hodnější jest, čím větší útok a nával nepřátel a protivníků proti Bohu a náboženství se děje, a čím více se převrácený svět od náboženství odvracuje.

Nemůžeme-li o našem věku říci slova Hospodina u proroka Jeremiáše (5, 30.) pravená: *„Věci ušasnutí hodné a divné staly se v zemi; proroci prorokovali lež a kněží plesali rukama svýma, a lid miloval takové věci.“* Nenili slyšeti dosti takových živých proroků, takových v rouše ovčím oděných a po loupeži slidících dravých vlků, s nimiž, Bohu žel! i někteří zlí kněží, tento koukol mezi pšenící, souhlasí? Pomnění to duši mou bolestně svírá, avšak nemohu toho zatajiti, a to sice již proto, abychom poznavše nepřátely své, se opatrněji ohradili proti jejich zlopostvým útokům. Jedni z těch falešných proroků zapírají osobní bytost Boží, domnívajíce se, že když nejvyšší svrchovanost Boží ze srdce lidského vyderou, svrchovanost trůnů královských sama sebou padne. Svoboda, rovnost, bratrství jest ten lep, to vнадidlo, kterýmž chytají lidi neutvrzené a krátkozraké, a majíce namířeno na zrušení stávajících řádů a zákonů, jakož i na majetnictví a statek občanů, na zrušení outlých úvazků rodin, v obecném zmatku a překotu společenském co v kalné vodě sami lovití a kořistiti chtějí. Jsou pak jejich zásady velmi vábívé, a jejich rejdy jsou tak mistrně nasnované, že divu není, když veliké množství přívrženců mají, a mnozí se jimi svestí dávají.

Druzí z těchto nepravých proroků potřebu náboženství sice uznávají, žádnému však přednost nedávají, chci říci: jim jedno jest, buď si křesťan anebo žid anebo muhametan anebo pohan. Tito netečníci při své náboženské lhůstevnosti vlastní věřičku, v níž by bezky pohodlně žítí mohli, sobě tvoří, cestu

mravní více neb méně, dle větší neb menší převrácenosti srdce svého rozšiřující. Kdybychom se jich tázali, jakého náboženství vlastně jsou, nevěděli by sami, co odpověditi; poněvadž dle slov sv. Pavla „*od pravdy sluh odtracují a k básněm se obracejí.*“ (Tim. 4, 4.)

Ještě jiným zvláště katolické náboženství jest kamenem ourazu; oni činí, Bůh ví, jaké výčitky církvi, metají hanu na její vrchní hlavu, špiní veškeré kněžstvo, a ven ze škol je vyhnati usilují. Tázeme-li se na příčinu jejich počínání, najíti ji můžeme v nenávisti, v kteréž mají náboženství křesťanské, a zvláště katolické. Poněvadž totiž učení katolické církve s jejich rozervanými zásadami a s politickou přemrštěností se nesrovnává, protož je nenávidí, a protož chtí ubiti pastýře, aby se rozprchly ovce, chei říci: proto snižují a osočují kněžstvo, by důvěry prostý a v náboženství rozviklaný lid se k jejich převratům snadněji naklonil.

Dále můžeme k nepřátelům naší církve čítati i mnohé z našinců, myslím takové, kteří dle svědectví Ducha sv. se sice co synové ku své matce církvi katolické hlásí, přece však proti ní rozličným způsobem bojují, užívajíce své lepší vzdělanosti a svého důvtipu proti církvi a nikdy pro církev. Apoštol Jůda o nich pravi: „*Tito pak čehoš neznají, tomu se rouhají.*“ (Jůda 10.) Ti a tací přetřepávají církevní obřady, náboženské jednoty, pobožné obyčeje, vyhýbají se církevním zákonům; veřejné službě Boží a svátostem, a církevní svoboda, církevní statky jsou jim pohoršením.

Jeť to smutná věc, rozmilí křesťane! a důkaz nenáboženského a necírkevního ducha, když se o církevní svobodě a zádušních statech, já nepravím slušně, nýbrž ani spravedlivě nesoudí. Ti lidé, kteří ve všem svobodu míti žádají, kteříž i nevěrcům a novým pohanům svobodu jsou přiřkli, kteříž nad svobodou židům udělenou plesali a jásali, ti pravím reptají, že jejich

vlastní církve, pakli jich do ní čítati lze, práva ku svobodnému vyvinutí náboženského ducha a ku obživení zesláblé víry jest dosáhla, a z poručnického dozorství jest vyvázla. I chtěli by, aby tato nevěsta Kristova uprostřed svých svobodných dítek navždy otrokyní a v porobě zůstala.

Jako zde, tak i příčinou církevních statků nespravedlivě si počínají, příčinou pravím těch statků, kterýchž ona buď dědictvím, buď darem, buď koupí, následovně slušným právem nabyla. Cizí jmění sobě přiosobovat, jest krádež, kterou zákon trestá, při církvi prý to ale není krádež. Když boháč svého jmění čítá sta, tisíce a milliony, ať jich již užívá, jak chce, a ať jich buď lakomstvím neb lichvou nashromáždil, vše dobře, nad tím nikdo ani necekne, tu i bledá závist mlčí: pakli ale církevní důstojník bohatšího požívá nadání — což ovšem tak zhusta není — tuť se hned volá jako druhdy Jidáš volal: Nač ztráta tato, mohlo dáno býti chudým! Tak křičí, jako by jim právo přináleželo, prozřetelnosti Boží předpisovat, kterou cestou chudým pomoc vyměřiti měla, a jakoby jen kněží ruku a dvéře před chudým zavírali, a obecných potřeb vlasti i chudiny citelní nebyli.

Nalezáme ovšem v každém stavu výmínky, a já vady lakomých jednotlivců hájiti nemíním, kde však ale tolikéře důkazy dobročinnosti do očí padají, tam se mázdra slepoty protřítí musí, a protož řku: Cítejme ty nádherné chrámy, nákladné stavby, dobročinné ústavy, četné knihárny, nemocnice, přírodní sbírky, tolikéře školy, které důstojníci církevní vzdělali a postavili, založili, nadali a potomstvu zůstavili.*) Kdyby naši zemřelí otcové mluvití mohli, oč žeby nám dosvědčili, které tisíce chudých svou obživu, které mnozství ře-

*) Jistý nedávno v Uhřích zemřelý biskup obětoval k takovým účelům přes pát millionu zlatých.

meslníků a průmyslníků zdárného výdělků, kterou podporu mistrné malby a výtečné řezby našly v bohatých klášteřích, v těch tak omluvených, a osočených klášteřích. — I zdaž se náš lakomý a zakrnělý duch časový zastyděti nemusí za svá trpaslická stavitelská díla, patřící na ty velikány, na ty nákladné a mistrné stavby synů Lojoly, které až posaváde sem tam v našich městách a dědinách ducha a oko podivením okouzlují? Co náboženská horlivost druhdy dobrého, užitečného, spasitelného, slavného a výtečného vzdělala, to naše vlažnost sotva umí zachovati; co předkové ke cti nejvyššího Boha a ku spáse lidu založili, to naše sobectví k vlastnímu užítku obrátiti zamejšlí, nedbajíc na to, jaký smutný a nectný pomník potomkům pozůstaví. Vždyť pak již i jinověrci, tato hrstka proti milionům našinců, na naši náboženskou lhostejnost směle hřeší a svých hlav proti nám zpupně vyzdvihují, metajíce hanu a utrhaní řeči i tiskem na církev naši — vždyť pak již i židé v našich duchovních záležitostech slovo věsti, a v našich svátostech, které dle rozkazu Páně nečistým tvorům předhazovány býti nemají, rejpatí se osmělují. Jsou sice mezi námi, kteří takové smutné věci nahlíží, z nich se kormoutí, a jejich zhoubné následky předvidají, jsou pravím, kteří víry hájí, útoky odráží, lži a klam nepřátel odkrývají; ale kdo medle čítá jejich obrany? — Kdo čte vůbec náboženské knihy? Radímeli čtení sv. písma, neuposlechne se; podáme-li výklady sv. otců, odloží se; navrhneme-li kroniku církevní, nežádá se; chválíme-li pobožnou knihu, protiví se; poručujeme-li obranu náboženskou, není, kdož by si jí všimnul. — Kdyby se alespoň nečtly hany a lži, které se listy rozličného druhu, ba i v kalendáři na církev Boží sypají; než právě tito nalezájí hejna odbíratelův a milovníků. Jestli již rozmilý křesťane! čteš a čísti chceš klam a lži nepřátel, prosím pro tvou spásu, čítejž také

obranu přátel, *skoumej obého* dle rady sv. Pavla, a *co dobrého podrš*. Duchu, kterýž pravdu upřímně hledá, lze snadno jí najíti v plevách klamů lidských. Naše neštěstí vlastně záleží v tom, že náš duch jest duch odporu, duch zapírající. Tento vše podryvající a bořící duch působí, že víra klesá, náboženství chladne, a poněvadž tento zapírající duch jest spolu duch materiální, to jest, že jde po svém, že při všem počínání a jednání buď zisku, buď zábavy, buď rozkoše své vyhledává, protož nelze leč zapřením sebe samého, ku kterému však bez víry a pomoci s nebes nelze se vznésti, rozum opraviti a srdce posvětití.

Moudří arci volají: Kažte, učte, napomínejte, hájte víry a svatě cnosti, by nám neodjal Bůh svého království, a nedal ho národům jiným, užitek nesoucím; starejte se, aby se nestal lid dravou zvěří, která majetnost pohltí, naše rodiny rozerve, naše manželky zhanobí, naše dcery zprzní, naše děti zkazí. — Dobrá, kdyby jenom ti, jenž to uznávají, a ti, kteří vzdělanější, neb nad jiné povýšení jsou, sami u sebe počátek učinili, náboženskou mysl všudy jevili, zákony Boží a církve plnili, dobrým příkladem předcházeli. Neb jako mravní zpoušť s hůry vyšla, a v stavích vyšších pěstovaná poznenáhla ale tím důrazněji a zhoubněji do nižších tříd sestoupila, až i chatrče pronikla: takž i oprava s hůry vyjítí musí, s hůry, pravím, musí vyjítí víra, bázeň Boží, spravedlnost, láska a cnost křesťanská, máli býti zase lépe. To se však jinaké státi nemůže, leč prostřednictvím církve, — církve, mravy čistící, bož duše hájící, víru a cnost rozšiřující, té církve pravím, která skrze devanáct set let svou léčící moc na duševní lidské zpustlosti jevila, a kteráž jediná jest v stavu, naše rozviklané okolnosti a sociální poměry uspořádati a k blahé budoucnosti dovesti. Ale vždyť církev překáží pokroku, volají nepřátelé.

Známe jejich pokrok, víme, že jest to překot zákonního pořádku, zkáza majetnosti, boření trůnů královských, zpoura, odpor, násila. S takovým pokrokem církev ovšem nesouhlasí, nýbrž takovému pokroku celou mocí odpírá a odpirati bude na vzdor všem útokům braa pekelných.

Čím větší vlažnost, lhostejnost a nevšímavost náboženská se jeví, jak jsem Vám nyní rozmilí v Kristu ukázal, tím horlivějších kněží a správců jest církvi třeba, a jestli kdy měli býti kněží, dle rozkazu p. Ježíše soli země, svícny na vrších kopců strmícini, jistě jest to za našeho věku, an falešní *kristové a proroci v blud uvesti* (by bylo možné) i *vyvolené chtějí*. (Mat. 24.)

A takovou úlohu máte i vy dvojčítihodný p. bratře! Vy máte býti soli a světlem v zdejší osadě farní, toť jest Vaše povinnost Bohem vám uložená, a k tomu vás sem vyslal ve jmenu církve náš nejlůstojnější biskup. Sebe většími obtížemi a překážkami nesmí vaše náboženská horlivost zeslábnouti a vás veřící duch ocbabnouti. Když se vám zle povede, pomněte, že tělo Kristovo po všecky časy účastno býti musí utrpení své hlavy Ježíše Krista; vzpomeňte, že apoštol národů sv. Pavel pohaněním pro Krista strpeným se chlubil, a že osud stavu našeho nemůž býti jiný, než jak jej předpověděl Syn Boží svým vyslancům, řka: „*Budete v nenávisti všechněm pro jmeno mé.*“ A zase: „*Jestli mě belzebubem nazývali, tím více vás učedníky moje,*“ a opět: „*Ven ze škol vyšenou vás, a každý, kdo vás zabije, bude se domnívati, šebý tím Bohu sloužil.*“ (Jan 15.) A dále: „*Pamatujte na řeč mou, kterou jsem já mluvil vám: poněvadž se mně protivili, i vám se protiviti budou. To vše učiní vám pro jmeno mé.*“

Než v tomto ohledu vás drohocenný pane bratře šťastným a opět šťastným nazývati mohu, poněvadž nábožný a horlivý duch zdejší osady jest známý a toto

slavné město se od jakživa nábožností a úctou ke svým duchovním pastýřům vyznamenávalo. Známo jest také, že zmatek a převrat posledních časů, jimiž tak mnoho hlav bylo pomateno, v tomto městě nenalezly ourodného pole, a že zde ani bázeň Boží, ani náboženství, ani obecný pořádek, ani věrnost k mocnáři nebyly porušeny. An vám, rozmilý pane bratře, k takovéto osadě štěstí přeji, přeji též štěstí této milé osadě k takovémuo pastýři.

Ano, znaje jeho dobré povahy, jeho ouřední horlivost, činnost, pokoru a přívětivost, mohu i vám rozmilí farníci štěstí přát a vám se zaručiti, že jste sobě zvolili pastýře dobrého, a že jako čest a chválu Boží a svaté náboženství zde bude rozšiřovat a upevňovat, tak rovně na blahu vašem vši silou po celý čas svého věku, který mu Bůh prodloužití račiž, mezi vámi — neunaveně bude pracovat.

Přichází k vám s láskou a důvěrou, přijměte jej i vy s láskou a důvěrou, přijměte jej co svého učitele, zástupce, rádce v pochybnostech, potěšitele v strastech, smířitele s Bohem a posla pokoje, podpírejte jeho bohumilé snahy, nečiňte v ničem překážky jeho pastýřské činnosti, nezarmucujte v ničem jeho srdce dobré a upřímné, aby neměl příčiny, sobě kdy mezi vámi zastesknoti. V náboženství stůjte pevně, ať vás ani pozemsky zisk, ani tělesná rozkoš, ani ousměšek neb zloba věku neodloučí od pravé církve a od lásky Pána našeho Ježíše Krista.

Vám pak velectěný p. bratře! dejž Pán nebeský k ouředování, které jste hned ve své mladosti zde započal, a nyní po mnoholeté přestávce dále konati budete, pomoc a sílu s výší nebeských, a pozehejž práce vaše, by nesly bohaté ovoce pro celou věčnost; nás pak všechny zde přítomné i nepřítomné zachovejž Bůh ve své milosti, abychom v náboženství věrně stáli a podle něho živu býti nikdy nepřestali. Amen.

Literatura.

Katolická modlitební knížka pro školní mládež od Josefa Mír. Pohořelého, duchovního správce ve Mlázově. Druhé vydání. V Praze. Tisk a sklad Jar. Pospíšila. 1850. Str. 198.

Velmi příhodná to modlicí knížka pro děti, poněvadž věku tomu zcela přiměřená. Že pan author umí psát populárně a velmi srdečně, z jiných jeho spisů jest povědomo: zde ale zvláštní měl o to péči, aby se maličkým stal srozumitelným, a zajal mysl a srdce jejich. I podařilo se mu to, a v pravdě podal nám knížku, kterouž i pro jiné dobré její vlastnosti veškeré mládeži s dobrým svědomím poroučeti můžeme. Vyznamenává se také bohatým svým obsahem, an všecko v sobě zahrnuje, což nejen vůbec ve všech jiných modlitebních knížkách bývá shledáno, nýbrž což i zvláště k věku mladistvému připadá. Ani na tak zvanou ministranci, či navedení k pravému posluhování kněze při oltáři, nebylo zapomenuto; neb i ta se zde s pěkným výkladem nachází. Máme tedy za to, že by se knížka tato dobře za odměnu pilným školákům hodila, a že došla již spravedlivého uznání, dosvědčuje i toto druhé, pěkným obrázkem ozdobené vydání.

Bludičky, kniha k napominání dítek. Vydal František Daucha v Praze 1850. Nákladem Václava Hessa. Velká 16. str. 96. Se šesti malovanými obrázků. Sešité ve slušné obálce za 20 kr. str. v tuhé obálkové vazbě za 24. kr. str.

Opět nám z pera ctihodného a pracovitého kněze Dauchy vyšel spisek pro mládež, spisek onoho druhu, v kterém jsme se již dříve se spisovatelem ku prospěchu malých byli potkali. Pan Daucha poznal dobře, jak veliká jest v naší literatuře potřeba poučných i zábavných knížek pro mládež několika *obrázky* opatřených, a samým vydáním tiskařským *novému* požadování dosti činících. Co tu jest v jiných řečích převeliká hojnost v tom druhu spisův! jaké tu nepřehledné pořadí u př. spisův tohoto druhu německých, které se hodí za dárek pro dítky k svátkům, ke zkouškám i jiným podobným slavnostem! A jaký nedostatek u nás takových *knížek s obrázky!* Uznáváme, že čím skrovněji u nás posud na tom poli pracováno, tím chvalitebnější jest vynasnažení spisovatelovo, aby se tomu nedostatku alespoň poněkud vyhovělo. Jsme přesvědčeni, že *Dauchovy „Bludičky“* naší mládeži ku prospěchu a ku potěšení sloužiti budou, podávajíce na *výstraku* a v rouchu zajímavém příběhy, jichžto před mysl kladení zároveň *s truchlivým následkem* s to jest, aby se mládež od zlého odvrátila. Co se již jednotlivých příběhů týče, voleny jsou od spisovatele v ten způsob, že se i kaize před oči vystavují zlí následkové takových vad, jakých se mládež *středního* stupně věku obyčejně nejvíce dopouští. Z celého uspořádání podobá se nám, že spisovatel má úmysl ve vydávání podobných knížek pokračovati, což bychom jemu velice schvalovali. Nebo z takové knížčky, jeli pravým sepsána duchem, může položením dobrého základu haed ve věku mladistvém

mnohdy větší vyplývati prospěch; než z dlouhého suchoparného vykládání pravidel, v řeči nesrozumitelně psaných.

Že ostatně spisovatel též na *potřeby času* zřeni má, ku potěšení svému vidíme z té oné povídky, jako u př. z povídky „Bohatství a stav nečiní člověka lepším,“ pak „kdo není s Bohem Bůh není s ním,“ anebo „Jako chcete, aby vám lidé činili, i vy jim podobně číňte,“ kde se důležité pravdy kladou v kyprou půdu srdce mladistvého co úrodně símě, k budoucímu v pravdě bohomyšlnému a čistolidskému jednání. O slohu můžeme všecku tu chválu říci, co se nám při spisech téhož spisovatele již na jiném místě podotknouti událo. Tato mluva lehounká se od mysli mladistvé snadno pochopuje, snadně vniká i do srdce, a že zvláště na stránku *náboženskou*, na stránku *mravní* se u každé naskytující příležitosti chvalná péče vynakládá, to zajisté cenu knížky znamenitě veliči. Zde onde spatřujeme i jiskry živého humoru ve vypravování příjemně prokmitající v ten způsob, jak to k zábavě a k nevinnému obveselení dítek slouží. Ke každému příběhu pak přidána jest na konec *průpověď ve verších*, která dobře k tomu hledí, aby se pravda, v události právě objasněná, mládeži snadněji v paměť vstúpila. Může se ale také těch průpovědí dobře užití ku předpisům při cvičení ve psaní. Připojené obrázky veskrze *malované* jsou příjemným přídatkem, jelikož výkresy toho druhu mládež velice jímají. Některé z nich obzvláště podarieny jsou; jmenujeme na příklad hned první obrázek „Bloudění v lese,“ k němuž připadající povídka dobrý činí úvod k celé knížce; pak obrázek „Nětrhejte ovoce, které není vaše,“ kde zase slovanský ráz kroje příjemně v oko padá. Že se ty povídky též dobře hodí ke školním přednáškám katechetickým a ke cvičením křesťanským pro vypravování potřebých někdy

příkladů, již z toho, co jsme svrchu pověděli, plyne. Schvalujeme tedy tuto knížečku přede vším duchovním vůdcům, pak ale i světským učitelům, rodičům a pěstounům jakožto milý dárek, majíce za to, že jim bude na nejvýše vítán zvláště v těch dobách, když svým dítkám za příčinou jmenin, narozenin aneb školního zkoušení nějakou radost chtít učiniti.

Zahrada Budečská. Číslo I. Malý kejklíř, sepsal Štěpán Bačkora. V Praze, nákladem Bedř. Stýbla. 1850. Cena 15 kr. str.

Chtíce touto úvahou svou ve známost uvést na nejvyš chvály hodné počínání našeho vlastenského učitelstva, ježto pod naduvedeným názvem vydávati hodlá úplnou sbírku spisův pro mládež českou užitečných, rádi bychom přede vším naznačili *směr*, jakýmby šlechetný podnik tento v celém objemu svém měl veden býti.

Nebude zajisté neznámo všem, jenž stále napiatou pozorností sledují dráhu, na níž se nynější věk vyvíjí, že i mezi učitelstvem, aspoň ve valné jeho části, jevily se dříve pokradmo, hlasitě a odevřeně v minulých dvou rozchvělých rocích mnohé emancipační snahy, které nejurputnější odvahou brojili proti vládě Církve nade školou, spojenými silami o to usilující, aby škola napřesto odloučena byla od Církve. Ač v nynější právě době, a to nejvíce útlakem neočekávaných převratův politických, hlasy tyto na mnoze umlkly, nicméně netroufám sobě dosvědčiti, žeby rozčeřené mysle byly zcela utichly a vnitřním přesvědčením o pravém poměru Církve a školy žádoucí rovnováhy nabyly. Že však pravá národní osvěta matkou jest národního blahobytu a rozhodným vlivem se oplétá v osnovu dějstva národního, nemůžeme tedy za upřímnou snahou, aby náš českoslovanský národ dospěl k vrcholu *pravé* a

jedině blažené osvěty, nepoukázati na věčné základy společenského blaha a všeho vychování, kteréž ku blahu částečně vésti má.

Věčně trvanlivé základy společenského blaha jsou: *spravedlnost a láska*. Spravedlnost nutně vymáhá, a bychom každého spolubratra svého bez rozdílu ctili co osobnost stejné zcela s námi důstojnosti, a bychom každému, což jeho jest, nechávali a prokazovali, jak to vyslovuje Apoštol Páně: Dávejte všem, což jste povinni; komu daň, (tomu daň), komu clo, tomu clo. (Řím. XIII. 7.) Spravedlnost drží se přísně právní pudy a mezí, právem odměřených, a významně naznačuje se vahou, na obě strany rovnou: láska však pomáhá i tam, kde jí k tomu přísná povinnost nevíže, její snahou nebekojnou jestiť pomáhati spolubratřím svým i zapřením sebe a stále činnou obětovností, která dospívá i k onomu stupni, o němž dí Spasitel nebeský: Většihó milování nad to žádný nemá, než aby duši svou položil za přátely své. (Jan XV. 13.) Bez spravedlnosti a lásky nestává na dlouho nižádné společnosti; kde obě tyto cnosti svornou páskou se oplétají okolo společenského staviva, jen tam vzkvetá a vzrůstá blahobyť stálý a trvanlivý; spravedlnost bez lásky činilaby život náš trpký a bezradostný v ledovatělosti zarytý, a láska zase bez spravedlnosti ztratila by zářící hvězdu, kteráž okazuje jí cestu, na niž má ku blahu spolubratří působiti.

Tyto společenské základy chová v sobě jediné Církev katolická, a ona tedy jediné dáti může lidské společnosti trvanlivého blaha. Ač cit práva a spravedlnosti hluboce jest zakořeněný v každé útrobě lidské, přece teprv Kristem k výsluní jasného vědomí jest uveden, slovy, v nichž sloučeny jsou všechny zákony spravedlnosti: Co nechceš, aby druzí lidé ti činili, to i ty nečiň jim! I cit lásky tkví ve hlubinách srdce na-

šeho; avšak na Kalvarii v rudé krvavé záři odhalilo se tajemství nejvyšší lásky, kdežto na dřevě našeho vykoupení krvavým prstem napsal Syn Boží: Umírám z Lásky! A toto nejhlubší tajemství světa obnovuje se každodenně na oltářích našich a každodenně zachvěje se veliké srdce naší svaté Církve týmž citem lásky, a to na celém oboru světa, kterým ji na věčné skále založil Chof její nebeský. A učení toto Kristovo a tuto neskonalou Lásku jeho chová Církev katolická stále v nepoškvrněném lůně svém; na základu Lásky vzrostla z nepatrného počátku ve strom, jenž ratolesti své rozložil po celé zemi; a všude, kde krvácí společnost lidská bolestnými ranami, přistupuje mateřskou péčí Církev, a věčně tekoucím pramenem lásky hojí a léčí jich. Při všem tom nezapomíná co starostlivá pěstounka obracet zrak své k vědám a k umění, ale i při těchto snahách poukazuje na onen věčný sloup, o nějž umění a věda musejí se opírat, aby přispěly ku blahu společenskému.

Obrátivše tyto všeobecné úvahy ku předmětu našemu, snadno poznáme, žeby zle poslouženo bylo drahé naší vlasti československé, kdyby naše učitelstvo o osvětlu národní pracovatí chtělo bez těsného úvazku s Církví katolickou. Netajíme, že jako povšechný věk náš lze téměř výhradní snahou ku vezdejšíku, taktéž i v učitelstvu ozývají se hlasy, jenžto požadují, aby se celému nynějšímu vychování dal více směr pozemský, jímžby mládež vypěstovala se k životu občanskému, v paprscích politické svobody v širších co den kruzích se rozvíjejícím, a taktéž aby budilo se v ní vědomí národní. Směru tomuto prý odpírá Církev, obracujíc zraky své více k nadhvězděné vlasti, tůtlajíc tím ve srdečích dětiných všeliký cit národní a občanský.

Vyznáváme směle, měly-li by se snahy tyto mnohých učitelův státí skutkem, žeby tím povšechně vy-

chování kleslo na půdu staropohanskou. Vychování pouze národní a občanské — chtěl věk starořecký a starořímský. Ovšem vychovává Církev pro věčnost, a zdali lze toho upírat, že všichni jsme zde jen pohostinu a že v srdci našem plane touha, ničím zle na světě neukojitelná, touha to po věčném u Boha sjednocení? Církev těší a raduje se nad opravami obecného a společenského života; ale přece volá k dítkám svým: Co platno, byste sobě všemožně okrášlili pozemský život svůj, a užívali svobody politické nejsirší měrou, při tom však zakaboněnou tváří hleděti museli k věčnosti?

Taktéž Církev katolická není nepřítelkyní národnosti. Církev hluboce toho povědoma jest, že rozliční národové jsou co různé květiny v zahradě Boží; církev považuje celé člověčenstvo co *jednu* rodinu Boží, a všechny dítky této rodiny, ovšem mezi sebou i útvarem tělesným, i rozličnými duchovými nadáními a rozmanitým mravem různé, stejnou povždy objímá láskou; církev dobře přesvědčena jest, že právě tato rozmanitost a různost národův a řečí nemálo půvabu dodává tomuto pozemskému sídlu našemu; a protož má v uctivosti každé snažení národní, aby každý národní kmen rozvíjel v důstojných činech původnost svou, odhrnul před světem svůj národní život, tvořil svou historii a zveleboval svůj národní jazyk, pokudž jen snahy tyto nepříčí se velikému zákonu Lásky. Církev nebyla a není proti národnostem; vždyť všechny národy ve svém mateřském lůně uchovává; ale ona chrání jednotlivé národy proti národnímu, staropohanskému záští, a podává všem ve své lásce, ku všem národům stejně, palmu míru a pokoje.

Musí nas to po těchto rozjímáních zajisté hlubokou úctou k Církvi naplniti, že v ní rozhodnuty jsou všechny důležité záhady člověčenstva, a sice způso-

hem, jenž jedině upokojiti může zvědavost naší stále rýpavou, což neomylným jest důkazem, že Duch sv. po věčné časy svým nebeským duchem ovivá tuto choť svou!

By učitelové naši chtěli sobě zvláště při zmíněném podniku svém tak dalekosáhlém povšimnouti vroucích slov našich, i by chtěli rukou v ruce s Církví kráčet na dráze národního vychování! Pomněmež, jak viklá se nynější společnost! jak jsou všechny mysle rozhárány, ano rozervány! Více a více vymírá z lůna nynější společnosti láska a svatá obětovnost, a převládá jesitné sobectví, bezměrné rozkošnictví, a přece žádný klid, žádná pravá radostivost!

Ve školách tkví zajisté semeno blaženější. Ale škola jedině tenkrát přispěje ku pravému oblažení vyhyřalé nynější společnosti, pakli se upřímnou svorností spojí s Církví. A i Církev nedocílila by pravého prospěchu svého, kdyby všemi silami nehájila dávného práva svého ke škole.*) Máme radostnou naději, že naše vlastenské učitelstvo bude i při vydávání Zahrady Budečské kráčet cestou, námi nyní naznačenou.

My ze stanoviska rozumné a přirozenému dítěte vyvinování přiměřené pedagogiky chválíme, že vydavatelstvo svou sbírku počíná spisy o „přírodě“ jednajícími; nebo z počátku vyvinuje se v útlé myslí touha, nazývati předměty smyslné a pak teprv povznesti se snaží k pojmům abstraktním. To právě bylo hluboce zakořeněnou vadou našeho dosavadního vychování, že

*) Jak důležitá to pravda, že, kdyby se Církví vzala škola, sbořiloby se celé stavení její, dokazují právě nepřátelské snahy, vzítí Církví školu. Pruský ministr, Stein s Altensteinu, jenž zavřítí dal v Pánu zesnulého arcibiskupa Kolínského, že tento pravý pastýř stádce svého mužně hájil práva církevní, vyslovil tato povšimnutí hodná slova: „I ponechte biskupům infule atd., ale odtrhněte jen školy od nich, pak se samy od sebe zboří stolce biskupské.“

jsme počátečně hned kojeni byli pouhými, suchými pojmy daleko nad naši vědoucnost povznesenými, ježto jsme spíše *názorně* vedeni měli býti u vyučování školním. Odvírajíce však dítkám rozsáhlou dílnu přírody, odhalujíce před jich užaslým zrakem nepřehledlý stvořený svět, neopomínejmež nikdy, poukázati na to, že příroda svědectví vydává o Bohu, stvořiteli svém, a že čím více hloubáme v zákonech přírodních, tím průzračněji poznáváme v nich věčnou moc a božství Jeho, a jak se zjevené slovo se stvořenou věcí srovnává. *) Tak smíříme — což jest nejhlavnější úlohou našeho věku — i ve školách a ve vychování mládeže naší nebe a zemi, a spojíme v jednu vlast společnou. †

Malý gratulant, čili sbírka přání, hodících se mládeži pro rodiče a přátele její; od Josefa Bačkory. Druhé poopravené i rozmnožené vydání. V Praze 1850. Nákladem Frant. Řivnáče. Cena 20 kr.

Podávajíce zprávu o té knížce v časopise, náboženským záležitostem zasvěceném, máme zření k jejímu prvnímu hlavnímu účelu, ježž i spisovatel v „Předmluvě“ propověděl. „*Účelem dílka toho jest, aby se v srdcích dítek cit uznalosti a vděčnosti k jejich rodičům a jiným dobrodincům vzbuzoval. Ačkoli se to v každý čas dítí má, jsou přece případnosti v roce a v živobytí lidském, v kterých zvláště příležitě, city vznesené co nejmocněji vzbuzovati a ustálovati, a takové zajisté jsou slavnosti rodinné, jako: jmeniny, zrozeniny, též nový rok a j.*“ — A v skutku, tyto rodinné slavnosti, bývá-li jich náležitým způsobem užíváno, blaze působiti mohou ve *mravní cit* dítek. Živé, jimi vzbuzené představení odvislosti dítek od vůle rodičů vede k živějšímu sobě vstípení povinnosti ochotného poslušen-

*) Jsou to slova biskupův ve Vídni r. 1849. shromážděných v jich pastýřském listu k lidu.

ství; obnovené zde zpomenutí na obdržená dobrodíní rozněcuje srdce opět vřeleti ku vděčnosti a následkem toho i ke všem oněm cnostem, které s myslí vděčnou nerozlučně jsou spojeny. Má-li však toho blahého výsledku dosaženo býti, nevyhnutelně jest potřebí, aby se to projevování citův nestávalo jazykem cizím, nýbrž jazykem tím, ježž moudrý Stvořitel sám vložil v ústa dítek, — jazykem, jímž dítko rodičů neodrodilých vyslovilo poprvé *jmeno Boží*, a kterýmž je milující matka učila říkati *první modlitbičku*. Uznává se toho potřeba od rodičů a vychovatelů rozumných nyní více než prvě, aby se dítko u příležitostí takových nekazilo papouškováním cizích „Wünschů“, ale přání své vděčnosti a úcty pronášelo slovy řeči mateřské, která od srdce jdou k srdci. Následkem toho chvalného uznávání bývá častěji pomocných knížek hledáno od vůdcův mládeže, „kteří buď času buď zkušenosti nemají, aby dítkám svým a chovancům něco k takovým případnostem se hodícího napsati mohli.“ K vyhovění té žádosti vydal podruhé spisovatel svrchu jmenovaný spisek, kterýž jest nyní poopraven a více než o tolikéž rozmnožen, zvláště některými články sepsanými v prostomluvě a hodícími se k zaslání. Čtenář zde nebude hledati vysokého citův horování aniž mluvy vznešené a veršů dle přísných pravidel složených; jsou to pouze prostinké výlevy prostého srdce dítěcího, jaké se pro útlejší mládež hodí. A protož bude té knížčky moci použito býti také od těch, kteříž jinou podobnou (ale větší a též ve vyšší obor sáhající) knihu, nedávno od jiného spisovatele vydanou, sobě objednali; neboť spisek, těmito řádky zde oznámený, výhradně určen jest pro věk mladistvý.

△

Návod ku čtení hláskováním. Od kněze J. V. — V Praze 1850. Rychlotiskem Jana Spurného. Velká 12, str. 61. Sešité za 6 kr.

Době naší, vyznačené tolikeronárodním hnutím v oboru říše duševní, stal se mimo jiné též mohutným heslem: „Rychlost, zkrácení prostoru. sražení dlouhého času v dobu stručněji odměřenou; slovem, přemožení vládné hmoty a uvedení jí ve služebnost rychlejšímu vzletu myšlenky.“ — Denní úkazové v říši vědy, vtělením svým přecházejíce v život praktický, mají na čele veliké to heslo, kterýmž naše pozemské obydlí v nejednom ohledu nabývá nové tvárnosti. Popatřmež, kterak páry síla zrychluje pohyb opanované hmoty, kterak zde parolodími onde parovozy a strojnými drahami zkracuje cestu, střelbitě přivádějíc blíže místa vzdálená; pozorujmež, kterak slovo na perutích mlčaného proudu dohání cíle vzdáleného s rychlostí samé myšlenky: a nebudeme v pochybování bráti pravdivost výroku svrchu uvedeného.

Jakož v oborech jmenovaných, tak jeví se též směr, táž snaha v nescíslných jiných stránkách života, — tak jeví se i ve stránce *vyučování*. Čím rychleji k cíli, tím prospěšněji; čím více zkrátiti lze dráhu, ku bráně poznání vedoucí, tím větší zisk při té krátkosti života pozemského. Povážíme-li, kterak zdolhavá, kterak unavující hned na prvopočátku byla i posud bývá cesta, na kterou se maličký záček vydati musí se svou cestovní tobolekou, aby učinil první kročky k budoucímu poznávání; povážíme-li ten dav trudností a lopot, skrze kterýž on voděn bývá toliko k formální znalosti čtení, trmácejícím slabikováním: uznati musíme jednak, jakéž dobrodiní se stalo mládeži novým a rychlejším návodem ke čtení hláskováním, jednak, kteraká výhoda dána učitelům i učňům každou novou i zároveň

dobrou prací v tomto odvětví. Že což posléze řekli jsme, svou platnost má o spisku kněze J. V., čtenář po projití jeho plnou měrou dosvědčí. Zcela praktickým, a jakž veskrze vidíme, na mnohém zpytování a hojně zkušenosti založeným novým způsobem vykládá se těm, jež povolání k té stránce vychovatelství nese, kterakou cestou *rychleji, jistěji* a protož výhodněji mládež přivéstí lze ke čtení pořádnému, minouc těžkochodé, tuho-obuvné slabikování středověkých, *každé novo-dobné prospěšné změně* odporujících mechaniků. V knížečce nenachází se pouhé vyčtení pravidel, dle kterýchž by učitel teprva *sám* při vyučování sobě *xpůsob cesty* vybrati musel, nébrž ta cesta jesti zde *skutečně* a zevrubně vyznačena, vyučování *samo* krok za krokem vytýčeno. Ježto i mluva v knize tak jest sporádána i upravena, jakž ji při maličkých v užívání bráti sluší, zasluhuje práce spisovatelova, aby nad pře-dešlé toho druhu spisy učitelové jí sobě povšimnuli. Zlepšení škol *vůbec* kladeno jest k úlohám nejednoho pro vzdělání vroucího muže; kdož pak *jednotlivým* odvětvím školního vyučování za věno dává činnost ruky zlepšující, přispívá tím samým svou částkou ku provedení celku souměrného. △

Svěcení na biskupství v církvi katolické. Vydal Václav Pešina, kanovník na hradě Pražském. V Praze 1850. str. 58.

Život svatě Ludmily a devítidenní pobožnost atd. v Praze 1850. Tisk c. k. dvorní knihtiskárny synů Boh. Haase. Str. 84.

Toto dvě knížek máme opět děkovatí neunavené činnosti, horlivosti a zbožnosti vysoce důstojného pana kanovníka *Pešiny*. První z nich obírá se výkladem významných a krásných obřadů, při svěcení biskupův užívaných. Svěcení toto jen velmi pořádku se děje, a

jelikož mezi tisíci sotvy jeden byl kdy mu přítomen, a obřady tohoto svěcení v skutku velikou mají do sebe moc vzdělávající: protož ovšem leží na jevu, že vysoce ctěný pan spisovatel vydáním spisu tohoto nemalou získal sobě zásluhu. Prohlížeje pak k stejným potřebám německých bratří našich, vydal horlivý pan author tento spis i jazykem německým, obé pak vydání krásnou podobiznou vrchního pastýře našeho Jeho Emnencí kardinala *Bedřicha* ozdobil.

Druhá knížka obsahuje stručný životopis matky naší křesťanské, Ludmily svaté, k jejímužto vydání čil se velectěný pan kanovník vzbuzena tím pěkným a stkvostným oltářem, kterýž ke cti drahé této Svěťice Boží zvláště jeho neunaveným přičiněním v hlavním chrámu Páně svatého Víta vzdělán byl. *) Na ten cíl a konec připojil k životopisu této naší milé patronky krásné písně a modlitby, kteréž ovšem v každém českém srdci svatý oheň pobožnosti, lásku a úctu, vděčnost a důvěru k této oslavené službnici Boží roznítiti mohou. Za tou příčinou hodí se spis tento za modlicí hnihu všem těm, ježto v oktávě svaté Ludmily zvláštní pobožnost k oslavení drahé této matky naší konati chtějí. Ozdobuje pak milou knížku tuto též pěkná rytina, představující nový, krásný a stkvostný oltář svaté Ludmily. Uznávajíce snažnou vůli, kterouž se veledůstojný pan kanovník o rozmnožení pobožnosti a vůbec o slávu církve katolické zasazuje, nemůžeme jináče, než vroucí díky jemu vzdávati, a zejména těchto dvou výše dotčených milých dárků vděčni býti.

*) Viz Časopisu II. roční běh svazek 3, str. 186.

Kázání na všechny neděle a svátky celého roku a řeči příležitostně, kteréž činil a vydal Jan Valerian Jirsík, kanovník vždy věrné kapitoly a metropolitního chrámu u sv. Víta na hradě Pražském etc. Díl druhý. V Praze 1850. Velký 8. str. 253.

Jako jsme se chránili, o prvním dílu těchto kázání nějaký úsudek vynesti: tak i o tomto druhém dílu žádného mínění svého nevynášíme, pozůstavujíc jednomu každému, aby sám o sobě dle zvláštních svých náhledů spravedlivě kázání tato posoudil, což ovšem snadno může k místu být přivedeno, když se mnohé vady jejich s těmi některými dobrými stránkami, kteréž do sebe mají, na vázky nestranného soudu položí. Než buď jak buď, toho aspoň nabyli jsme přesvědčení, že práce naše nebyla zcela marná, a že pokud lze souditi podle prvního dílu, i tímto druhým se snad jednomu i druhému z pp. bratří našich zavděčíme. Onen první takového žádoucího prospěchu došel, jakového jsme se sami nenadáli; neb dřív než šest měsíců uplynulo, celé vydání bylo rozebráno. Snad i tento druhý díl na skladě nezůstane? Obsahuje pak následující předměty: Které jsou ty příčiny, za kterýmž mnozí zřídka kdy k stolu Páně přistupují; o všeobecných soudech lidských; co činiti a jak se zachovati máme, bychom Boží požehnání měli; jaká musí býti spravedlnost naše, aby hojnější byla než zákonníků a fariseů; nejjistější pomoci lze se od Pána Ježíše nadíti; dvě hlavní známky, dle kterých lze falešné proroky poznati; kterak bližnímu na státku a jmění jeho uškozeno bývá; povinni jsme, časem se také společně a veřejně modliti; kdo to dobré, kteréž konati má a může, nečiní, hřeší a trestu Božího neujde; sluch a řeč vzácní jsou darové Boží, za něžto Bohu srdečně děkovati, a

jichžto náležitě užívati máme; jak by láska naše k bližnímu měla býti spořádána; hřích jest největší zlé na světě; všechny přílišné starosti a péče lidské jsou marné a zbytečné; stav vdovský má i své bolesti i své útěchy; v nenávisti před Bohem i před lidmi jest pýcha; nelze nestihlou lásku Boží na mysl přemítati, by hned v srdci našem ty nejspasitelnější a nejradostnější city nepovstaly; před knězem z hříchů svých se vyznati musíme; jak se má mše sv. slyšeti; proč prosby naše nebývají vždycky od Boha vyslyšány; o náhradě; pokrytci jsou ohavní podvodníci; jak bychom mohli sobě přílišný strach smrti umenšiti; den obecného soudu bude strašlivý zlým — radostný dobrým; děti rodičům svým povinni jsou lásku; aby slovo Boží užitek činilo, musíme je slyšeti a v srdci dobrém a výborném zachovávat; cizoložstvo jest ohavná nepravost; učení církve katolické o svátosti pomazání nemocných; smrt všemu konec učiní.

Dokonavše tak tímto druhým dílem celou řadu nedělních kázání, budeme míti o to péči, aby třetí díl, obsahující v sobě všechna sváteční kázání, brzo na světlo vyšel, což se, jak doufáme, k budoucí slavnosti velikonoční stane.

O z n a m o v a t e l.

Die Weihe eines Gotteshauses in der katholischen Kirche. Herausgegeben von Wenzel Pešina, Domkapitular an der prager Metropolitankirche. Prag, 1850. Verlag von Massner et Steyrer. Malý 8. str. 244. K vydání tohoto spisu zavdalo svěcení nového chrámu v Mariánských lázních příležitost. Vída vysoce důstojný pan spisovatel, an svěcení chrámu velmi řídkou událostí jest v životě církevním, a věda, že řády při svěcení

tom užívané nejsou lidu známy, ustanovil se v zbožném duchu svém na tom, krásné a významné řády tyto věřícímu lidu přístupnější učiniti. Na ten cíl a konec podal v tomto spisu německý překlad všech v latinském pontifikálu obsažených a sem připadajících obřadů a modliteb, a jelikož nad to výše neopominul, k tomu, což by méně mohlo býti srozumitelné, i pěkný výklad přidati, a konečně knížku tuto mešními modlitbami a písněmi opatřiti, učinil ji dvojnásob vzdělavatelnou a dobrého oučele svého dostojnou. Okrášlena pak jest obrázkem milovaného arcipastýře našeho, Jeho Emi-nencí knížete a kardinala *Bedřicha*, jakož i dvěma jinýma, jenž vnitřek i zevnitřek onoho vnově vzdělaného a ušlechtilého chrámu Páně představují.

Zeitschrift für die gesammte katholische Theologie. Herausgegeben von der theologischen Fakultät zu Wien. Verantwortliche Redaction: Dr. J. Scheiner, Mitglied des Professoren - Collegiums; Dr. J. M. Häusle, Mitglied des Doctoren - Collegiums. Erster Band. 1. Heft. Wien 1850. Wilhelm Braumüller. V Praze u Krednera a Klinmbuba 3 svazky za 3 zlat. V theologické fakultě ve Vídni počíná se čilý život vyvíjovati, čehož výše dotčený časopis utěšeným jest důkazem. S radostí jej vítáme, a přislibujeme sobě od něho mnoho dobrého, ježto již tento první svazek tak výtečně a načitě vyniká. Směr pak tohoto Časopisu, ač i praktická stránka není docela vyhostěna, jest zvláště vědecký, a toho ovšem jest nám potřebí, aby za těchto našich časů k odrázení ohnivých šípů nepřátelských statnější a vydatnější zbraně bylo pohotově. I neminou se učení vydavatelové tohoto Časopisu s cílem svým, budouli tak pokračovat, jak v tomto prvním svazku pečali. Na ukázkou podáváme zde pojednání v tomto prvním svazku obsažená: Die canonische Lebensweise der Geistlichen. Ein Votum für Wiedereinführung derselben. Von Dr. und Prof. Ginzler id Leitmeritz. — Ueber den angeblichen sittlichen und geistlichen Verfall des

Clerus im Anfange des sechzehnten Jahrhunderts, mit besonderer Bezugnahme auf Innerösterreich. Von Dr. Friedrich Hurter, k. k. Hofrath. — Kritischer Aphorismus über den Aufsatz von Dr. Frauenstädt: Die Untauglichkeit der theologischen Moral zur künftigen Volkserziehung. Von Dr. und Prof. Zukrigl in Tübingen. — Die Bedeutsamkeit der Predigten über Symbole des christlich-geselligen Volkstlebens. Von Dr. und Prof. Scheiner in Wien. Konečně podává se nám zde přehled celé literatury, kteráž za příčinou synod a rozličných návrhů k opravám církevním od roku 1848. na světlo byla vyšla, a to vše kritickou rukou jest rozebráno, a tak posouzeno, a tak úplně, že podobného eos v tomto odvětví nikde nenajdeš. Komu tedy vědecké vzdělání na srdci leží, tenť dojistá nový tento časopis nepřezří.

Die grossen sozialen Fragen der Gegenwart. Sechs Predigten, gehalten im hohen Dome zu Mainz von Wilhelm von Ketteler, Pfarrer in Hopsten, Mitglied des deutschen Reichstages. Mainz 1849. Vel. 8. Str. 92. V Praze u Krednera za 24 kr. na str. Pan kazatel obral sobě za předmět svých řečí některé věci, kteréž ovšem jsou od času, jako ku příkladu učení o vlastnictví proti komuniamu, o svobodě, o manželství a o rodině, a konečně o moci a právu církve katolické, a věci tyto rozbírá tak důvtipně, že nikdo knihu tuto bez velikého ducha svého vzdělání čísti nebude. Jenom ulehdejš zde nikdo kázání, takových totiž kázání, kterýchž by se na kazatelně upotřebiti dalo; neb kázání to nejsou, a nemůžeme pochopiti, kterak pan Ketteler tyto věci v takové formě na kazatelně přednáseti mohl.

Die Säulen der Kirche. Zwölf Vorträge über die Apostelgeschichte von Dr. Jos. Em. Veith, Ehren-donherr am Metropolitan-Kapitel zu Salzburg, emer. Domprediger an der Metropolitan-Kirche zu St. Stephan. Wien 1849. 8. Str. 342. V Praze u Krednera za 1 zl. 20 kr. v stříbře. Z pera páně Veitha toliko

domyslné a originalní plody duchovní vycházejí, a tím se jméno jeho stalo po všech německých katolických zemích velmi slavným a velebeným. I přítomná práce jeho vyznamenává se těmito pěknými vlastnostmi, a vyniká nad to výše i exegetickou důkladností. Komu na tom záleží, aby poznal nejprvuější počátky církve Kristovy, a ty mohutné sloupy, na něžto nebeský Pán církev svou podepřel, kdo konečně chce vědět, jaký poklad kniha „Skutků Apoštolských“ v sobě zavírá, nechať knihu Veithovu sobě zjedná.

Die Dreieinigkeit oder die Drei-Persönlichkeit in der Wesens-Einheit Gottes, das Heil der Welt. Systematische Darstellung der gesamten christkatholischen Dogmatik, herausgegeben von Mathias Beyer, Doktor der Theologie und gewesener Professor der Dogmatik im bischöflichen Alumnate zu St. Pölten etc. Erster Theil. Brünn 1850. Druck und Verlag von C. Winiker. Velký 8 str. 272. V Praze u Krednera a Kleinbuba za 1 zl. 40 kr. ve stříbře. Spasení rozumných tvorů pochází od Otce v Synu skrze Ducha svatého. Podle toho rozpadá celé učení víry katolické ve tři částek. Této idey se drže, rozvíjí p. author dogmatiku svou v trojíma tomto směru, a protož v prvním tomto dílu, „*Spasení od Otce*“ nadepsaném, předkládá učení, kterýmž se dokazuje, že Bůh jest, že se zjevil, a že toto jeho pravé zjevení má a drží cele a úplně víra křesťanská. Jest se nadíti, že dílo toto spojujíc vědeckou tvárnost s populárností, dojde mnoho milovníků.

Zprávy.

Inthronizaci

Jeho Eminenci knížete a kardinála Bedřicha Josefa Švarcenberka.

Čeho staroslavná Praha od dávných časů nevděla, to uzřela 15. srpna b. r., v den na nebe vzetí blahoslavené rodičky Boží. Není dojista nikoho, kdožby takové duchovní stavnosti byl pamětníkem. Praha dokázala, že jest katolická, dokázala toho na začátku druhé polovice XIX. století, v ten čas, aa zde oude mnozí synové církve katolické, zhoubným duchem časovým nakvašení, počali se u vře své staré a samospasitelné viklati. Avšak dokázala také, jak umí sobě *dobrého pastýře* vážiti. Protož seč byla, vše k slavnému příjezdu a uvítání jeho beze všeho pobídnutí učinila. Haed na usvitě toho památného dne napluly se ulice lidstvem, žádoucím spatřiti dlouho již očekávaného pastýře. V Nuslích uvítali Jeho Eminenci prazský p. Krajský se svými Podkrajskými a s Vrchním národní obrany v čele městského jezdeckta. Odtud ho po srdečném uvítání vyprovázeli do města. Okole 8 hodin přijelo se k bráně městské, kdež ho očekávali dva poslancové vždy věrné Kapitoly svatého Víta, vysoce důstojní p. děkan *M. Tomek* a p. školastik *J. Rauch*. Nedaleko brány, stoje na svatováclavském náměstí v čele veškeré městské raddy, pozdravil ho pan měšťanosta Dr. Vaňka ve jmenu celé Prahy takto:

„Vaše Eminenci! Radda městská shromáždila se, by ve jmenu obyvatelů prazských V. B. při vchodu do tohoto

hlavního města uvítala, kterémuž popráno jest, V. E. co žádoucího knížete církevního, co svého Arcibiskupa pozdraviti.

Vaše Eminenci ráčila nyní nastoupiti místo svého působení, a srdce Čechů, stálých u pravé víře svých otců, věrných svému Císaři a Králi, horoucích pro pravdu a svobodu založenou na zákoně a právu, vítají V. E. jakožto syna této krásné vlasti hlasem nejvřelejším.

Račičž V. E. přijmouti výraz naší úcty a upřímné náklonnosti, i ujištění naší ouplné důvěry, kteráž se zakládá v milém vědomí, že V. E. co šlechtný oud slovutného českého knížecího rodu, kterýž se dobrodincem Čechů, přestítelem věd a umění, a pevnou trůnu podporou býti prokázal, že V. E. jakožto kníže Švarcenberg pro Čechy jen dobré chytíti bude, a s pomocí Boží také vykoná.

Protož se tou nadějí kojíme, že V. E. ouřad svůj Bohem a Jeho c. k. Milostí svěřený pro pravé blaho tohoto města a této vlasti zastáváti, a v duchu Nejsvětějšího zakladatele naší svaté víry o dobro národu pečovati bude. Račičž Bůh V. E. dlouho mezi námi zachovati, a Vám síly k pracem důležitého tohoto ouřadu propůjčiti, aby V. E. nám se tím stala, čímž byla spoluobčanům našim Selnohradským.“

K srdečným slovům odpověděl Nejdůstojnější pan kardinal jazykem českým v tato asi slova: *„Důvěrné a zbožné uvítání, kterýmž mne pozdravuje hlavní město drahé naší vlasti, radostnou a blahou útěchou naplňuje srdce moje. Jestliž mi zajisté rukojemstvím, že duše, kteréž mi svěřiti ráčil Pán, i důvěrou i skutky podporovati budou pastýřské snažení mé. — Děkujiž Vám za to srdečně, i ubezpečuji Vás, že se chci přičiniti vůli upřímnou a věrnou, abych s pomocí Boží zadoost učinil těžké úloze své. Vy pak mějteš mne poručena do lásky své, do nábožných modliteb svých.“* 1)

1) Blahověst, číslo 66. str. 393.

Na to se milovaný arcipastýř ubíral uprostřed mládeže školní a valných zástupův z blízka a z daleka příšlých dále po náměstí svatováclavském. I jel novými alejemi, po nábřeží ku Karlovu mostu, kdež ho u pomníku Karla IV. uvítali zástupcové vysokých škol Pražských, jakožto svého kanclíře a ochrance. Slavný rektor university, toho času pan Dr. F. Češík oslavil Jeho Eminenci těmito slovy:

Omnis dum haec nostra urbs, inclutum regni Bohemiae caput, alacri gestit laetitia, quod contingit sibi, ut Te, Eminentissime ac Serenissime Princeps, Sacrae Romanae Ecclesiae Presbyter Cardinalis, Reverendissimum dioeceseos suae Antistitem. et supremum animarum Pastorem cum summa, qua debet, et venerationis et pietatis significatione consalutet: nostra quoque alma et antiquissima mater, literarum Universitas Pragensis, Tibi, Cancellario suo atque studiorum Protectori pium erga Te et venerandum animum propter hanc magnanimi auctoris sui statuam per me ejus h. t. Rectorem pateferi et declarari jubet, neque dubitare ei fas est, Te, virum omnigenis virtutibus ornatissimum patrocínio Tuo unquam defuturum iis artibus optimis, quas ab ineunte aetate habueris comites et dignitatis Tuae administras. Deus O. M. Te in Academiae nostrae Carolo-Ferdinandae incrementum et gloriam diutissime incolumem sospitemque praestare et laetam Te Patrono clementissimo honestissimarum rerum segetem efficere velit etiam atque etiam precamur.

K této řeči odpověděl nejdůstojnější arcipastýř v ten asi smysl: Věda bez náboženství, bez Církve, bez Krista nemá života; nábožnost bez vědy snadno se převrhá v šílenství; ¹⁾ čímž patrně osvědčil, že dobře pejal poměr nauk a umění k církvi a náboženství.

Odtud se bral po kamenném mostě na malou stranu do chrámu svatého Mikuláše, kdež ho již mezi 7. a 8. hodinou z metropolitního chrámu sv. Víta slavným průvodem tam příšlé duchovenstvo očekávalo. Zde ho nejdůstojnější bisku-

1) l. c.

ové Králové Hradecký a Litoměřický, vždy věrná Kapitola Prazská, všecky ostatní Kapitoly, generalní Vikář osiřalé diecése Budějovické, arcibiskupští vikářové, městští a venkovští farářové a někteří svěští důstojníci uvítali. U dvéří chrámových podal mu Jeho Excellenci pan kapitolní probošt *Václav rytíř Václaviček*, p. t., Aspergill a Incensum, načež se řadou alumnů a ostatních duchovních k velikému oltáři odebral. Po mši svaté, kterouž právě jmenovaný p. t. pan probošt sloužil, vyšel průvod z chrámu na hrad Pražský.

Kdo sečte to lidstvo, kteréž se tu vsady, kudy noha arcipastýřova kráčetí měla, nashromáždilo? Tak četného lidu nebylo zde snad ještě nikdy viděti, a vše se tím nejpěknějším řádem dalo — beze všeho zmatku, beze všeho ourazu. Radost se jiskřily oči všech věrných katolíků, srdce jejich plesalo, když milostná osoba důstojného pastýře z chrámu vykročila a se objevila. Velebný, nábožný zpěv se zpředu i ze zada ozýval, domy, okna okrášleny a lidem naplněny, všude radost — divadlo to důstojné a utěšené!

Vedl se pak průvod v následujícím pořádku: Kostelní kříž, arcibiskupské služebnictvo, milosrdní Bratři, Kapucíni, Františkáni, Augustiniáni, Minořité, Dominikáni, Piaristé, Benediktini z Emausu a od svaté Markéty, kanonie Prémonstratská, Křížovníci, Maltesové, arcibiskupští Alumnové, Umbella, sbor zpěvců metropolitního chrámu Páně, Aceolyté, městští a venkovští farářové, knězstvo chrámu svatého Víta a arcibiskupské Konsistoře, universita, arcibiskupští Vikářové, Kapitoly kolegiálních od všech S. S., ze staré Boleslavy a z Vyšehradu, p. p. Prélati království Českého, vždy věrná Kapitola metropolitního chrámu Páně, assistenci, dva kanovníci svatovítské nesoucí Pallium a papežské Bully, Jeho Eminenci s dvěma kanovníky, arcijahncem a ceremoniáři, klobouk kardinalský nesen od jednoho arcibiskupského vyššího úředníka, výše řečení dva p. p. biskupové se svým příslušným duchovenstvem, zemští a městští důstojníci, obecný lid. Před metropolitním chrámem svatého Víta uvítali Jeho

Ěminenci c. k. vládní rady a c. k. nejvyšší vojenské důstojnictvo.

Než drahý velekněz vkročil do svatyně svatovítské, zastavil se dříve v kapli sv. Vojtěcha, kdež nejsvětější Svátost Oltářní pozdravil, a u hrobu svatého předchůdce svého se pomodlil. Na to u hlučném a slavném zpěvu: „Ecce sacerdos magnus“ vešel nejdůstojnější arcipastýř do hlavního chrámu. Nyní Jeho Excellenci nejdůstojnější pan *Vitale Préla*, arcibiskup Karthaginenský a poslanec papežský ve Vídni, konal slavné služby Boží. Po skončených službách Božích četl redaktor tohoto Časopisu Bully svatého Otce, načež (p. t.) pan kardinal do rukou papežského náměstka složil přísahu, a přijav Pallium, uvázal se ve správu Pražského arcibiskupství. Hned na to udělil shromážděným věřícím papežského požehnání s plnomocnými odpustky, a tenž byl první výkon biskupského ouřadování jeho mezi námi, že nám totiž požehnal, a od církevních trestů nás rozvázal. Vykonav tento posvátný obřad usadil se na arcibiskupském stolec, a tu se k němu přiblíživ Jeho Excellenci p. t. pan kapitoální probošt, rytíř Václaviček, následující velmi srdečnou a ráznou řečí ho oslovil:

*Reverendissime ac Eminentissime sacrae Romanae
ecclesiae Cardinalis! Princeps serenissime atque
Archipraesul gratiosissime!*

Ex quo praematurum obitum reverendissimi ac celsissimi Principis - Archiepiscopi nostri, Aloysii Josephi, sincere lugebamus, ardentissimis Numen supremum precibus obsecrare nunquam cessavimus, ut unius sanctae catholicae Ecclesiae summi Pontificis, Jesu Christi in terris Vicarii apostolica auctoritate ecclesiae nostrae Pragensi divi Viti Martyris, sedi huius sancti Adalberti antiquissimae, atque provinciae sacri regiminis amplissimae, Pastore suo orbatae, de novo provideretur Archipraesule, qui omnium virtutum genere ornatus vir esset secundum cor Dei, qui sciret animam dare

pro ovibus, atque condere ignorantibus et errantibus, ut crescerent omnes in gratia et cognitione Domini et Salvatoris nostri Jesu Christi. (Hebr. 5, 2. 2. Petr. 3, 18.) Has preces nostras ardentissimas exaudire dignatus est aeterni Patris aeternus Filius, qui homo factus ecclesiam Suam acquisivit Suo sanguine, eique promisit auxilium Suum nunquam defuturum, largiens nobis Archipraesulem, nobis omnibus, universo Clero et populo desideratissimum, *Te* videlicet,

Reverendissime ac Eminentissimae sacrae Romanae Ecclesiae Cardinalis ac Princeps serenissime! — *Te*, inquam, quem venerabilis ecclesia Salisburgensis sancti Ruperti suum hucusque Principem—Archiepiscopum, quem omnis Tyrolis, Styria, Carinthia atque Carniola suum Metropolitanam, quemque universa Germania catholica suum Primatem piissimo amoris cultu venerabantur, amplectebantur, admirabanturque. Et profecto, quis tam speciosum virtutum atque meritorum *Tuorum* congestum, adumbrando venerabilem pietatis et sollicitudinis pastoralis imaginem, quam reverendissima Serenitas atque Eminentia *Tua* ubique lucentem prae se fert, dignis laudibus audebit exornare? Quis poterit enarrare *Tuum* in gregem Domini tenerrimum animum, atque indefessam excubantis boni Pastoris vigilantiam? Quis explevit laborum apostolicorum numerum, quos in omnibus sancti aequae ac ardui muneris *Tui* partibus sustinuisti? — Verum autem vero quis non simul gaudeat fructibus nunquam marcescentibus, quos fides *Tua* catholica, charitas evangelica atque zelus *Tuus* apostolicus, quippe fides vera Petri, charitas Joannis atque zelus Pauli apostolorum protulerunt in vitam aeternam? Idcirco quem et quos Dominus commisit sollicitudini apostolicae reverendissimae Serenitatis atque Eminentiae *Tuae* gregem, filios presbyteros, fratresque Coepiscopos nunquam non habuisti fidissimos gratissimosque, qui discedentem Patrem, Archipraesulem, Metropolitanam atque Primatem lugent luctu magno, piissimis ad Patrem luminum precibus Eum comitantem, qui retribuatur Illi, quod tribuit ipsis, qui det Illi dies

multos, adstet Illi gratia Sua, servet Illum sospitem incolumenque in gloriam Suam, gloriam Jesu Christi crucifixi, in honorem atque incrementum sponsae Ipsius immacolatae, sanctae ecclesiae catholicae.

Nos itaque *Te*, reverendissime ac eminentissime sanctae romanae ecclesiae Cardinalis ac Princeps serenissime! e manu ipsius Dei suscepimus Archipraesulem, Metropolitam atque Primatem iuclyti regni Bohemiae, nos *Te* divinitus nobis missum profitemur veneramurque obedientissimi filii amantissimum Patrem, in Domino exultantes, qui magna nobis fecit, et Cujus nomen sanctum est. Deo igitur Optimo Maximo praepremis grates quam maximas pro tanto beneficio referre etiam atque etiam enitamur, cum nacti sumus Archipraesulem, quem flagrantibus votis exoptavimus, quem piis anhelisque suspiriis flagitavimus, Archipraesulem, qui, utique dignissimus, ut ab augustissimo Imperatore ac Rege nostro clementissimo, *Francisco Josepho I.* ardentissima desideria et necessitates nostras respiciente denominaretur, — non nisi, — ne Deo aperte vocanti refragaretur, — non nisi — ex mandato apostolico Summi Ecclesiae Pontificis, sanctissimi in Christo Patris nostri, *Pii Papae IX.* novae, ejusque hujus nostrae Pragensis ecclesiae regimen capessendum duxit. —

En, serenissime Princeps ac eminentissime Cardinalis! ornat huncce diem festum, quo Sedem divi Adalberti anti-quissimam exultante universo Clero, gestiente universo populo conscendere atque occupare dignaris, reverendissimus, illustrissimus atque excellentissimus Archiepiscopus *Carthaginensis*, sanctae Sedis apostolicae ad aulam caesareo-regiam *Nuntius*, Antistes meritis clarissimus, nobis benignissimus gratissimusque, qui reverendissimae Eminentiae *Tuae* Pallium archiepiscopale traditurus advenit commissarius apostolicus! Ornant huncce diem festum reverendissimi, illustrissimi ac excellentissimi regni nostri bohemi Episcopi, Suffraganei reverendissimae Eminentiae *Tuae*, piissimo amoris

culta dignissimi Metropolitanæ sui! Ornant hunc actum solennem, qui regno nostro praeest, illustrissimus ac excellentissimus Suae caesareo - regiae Majestatis vices gerens, nec non universi inclyti magistratus praestantissimi spectatissimique praesides atque assessores! Adstamus in conspectu *Tuo* viri capitulares, Praelati et Canonici hujus sacrae metropolitanae Ecclesiae, qui solium *Tuum* proximi ambimus. Adstant capitulorum collegiatorum Praepositi — Praelati atque Canonici capitulares. Adstat clarissimus Senatus academicus venerabundus Serenitatem atque Eminentiam *Tuam* Cancellariam perpetuum almae ac antiquissimae litterarum Universitatis nostrae. Adstant regularium ordinum Abbates - Praelati et reliqui praepositi; — adstat laetabundus Clerus archidioecesanus urbicus et foraneus, hicque spectabili venerabilium Decanorum suorum frequentia repraesentatus; — adsunt denique, qui *Te*, Archipraesulem exoptatissimum, hodie Metropolim ingredientem jubilo solemniter exceperunt, religiosi ac honesti cives Pragenses, nec non innumerabilis undique confluentium oycularum omnium ordinum atque conditionum multitudo!

Et sane, e nostris Unus es, Primus inter primos, quem felix patria Čechia suam salutem veneraturque filium! Duleis haec patria nobis est communis, nostra *Tuaque*, serenissimae scilicet prosapiae Principum de Schwarzenberg, ducum de Krumlov.

Felices itaque nos, quibus talis et tantus obtigerit Archipraesul! Felix ecclesia, quae regimine *Tuo* gaudeat atque gloriatur! Felix denique grex, qui tenerrimae Pastoris solertissimi curae est commissus! Illum etenim admiramur gubernatorem, non qui navigantes possit in portum incolumes ducere, cum mare tranquillum est et quietum, cumque navis fertur ventis secundis, sed cum insaniente pelago ventisque saevientibus, navim valet dirigere et conservare. (S. Chryst. serm. de s. Ignat. mart.) Sic in procellis nimbisque, quibus turbidissimis hisce temporibus navis Christi,

sancta nimirum Ejus Ecclesia jactatur, Archipraesule gubernatore indigemus, qui omnipotenti Ipsius auxilio, qui ventis et mari imperat, suffultus, eandem ad desideratum pacis et gloriae portum feliciter deducat, ut non solum de salvo et incolumi, sed etiam de aucto et ampliato regno Dei possit laetari.

Proh dolor! quis non videat his nostris diebus ecclesiam Christi, quae sola omnibus, quibus genus humanum exagitur malis, mederi potest, ubique aperte et impudenter verbis et scriptis hostiliter peti? — Verum nos non terremur tot et tantis, quibus sponsae Christi hoc imprimis aevo luctandum est difficultatibus, discriminibus atque periculis, — periculis, quae verae fidei ac virtuti christianae ubique struantur; — luctandum mendaciis, contumeliis ac conviciis contra sacrosancta ejus dogmata, sublimia mysteria, sacras ejus institutiones atque ministros; — nobis enim ejus perennitatem saluberrimamque efficacitatem spondet ipsius Dei falli fallendique nescii promissio: *neque portas inferi adversus eam esse praevalituras.* (Mat. 16, 18.)

Non diffitemur quidem magnos et insignes progressus, quibus in scrutanda investigandaque rerum terrestrium copia intellectus humanus inclarescit. Licet pervestiget et exploret ingenii humani acies adspectabilem mundi hujus naturam et indolem, consulat cuncta pensitando ac provide scrutando hujus vitae felicitati et prosperitati eamque in tuto collocet: illud tamen *Coeleste et Aeternum, quod hominem unice reddit sanctum, probum et in omne tempus beatum; quod omnes vitae hujus tenebras et aenigmata solvit et illustrat; quod parietem illum maceriei, qui peccatorem a divino Numine arceat, diruit ac demolitur; quod unionem cum Deo, summo Bono efficit, — quod in vita solatur, in morte reconciliat, et immortalis vitae triumphalisque coronae spem praebet — Illud nulla ingenii humani contentio et meditatio pervestigare ac perscrutari valuit; id Unus Ille nos docuit, qui de sinu Patris descendens, de Se affirmare potuit: Ego*

sum via, et veritas et vita; nemo venit ad Patrem, nisi per me (Joan. 14, 6.), quique ecclesiam Suam fundatam super rupem Petrum constituit generis humani magistram, columnam et firmamentum veritatis (1. Tim. 3, 15.), unde quicquid verum, a Deo ipso revelatum, quicquid rectum, justum, pium et cum virtute est, patescit; unde in pectora mortalium dimanant solatia et refrigeria; datur peccatorum remissio, fit reconciliatio per Spiritum sanctum, quo nobis infuse solo in timore Dei, sola in honestate, in vita tantummodo ad sanctissimam Christi legem exacta, veram eamque unicam vitam esse temporalem et aeternam felicitatem nostram persuasum habemus.

Quibus vero divinus Salvator depositum fidei custodiendum, atque thesaurum gratiarum Suarum dispensandum commisit, tradens illis claves regni coelorum, non erat communitas fidelium, neque selectus ex hic coetus septuaginta duorum discipulorum, quos misit ad loca a Se deinde petenda, ut praepararent animos in adventum Ejus (Luc. 10. 1.), verum erant viri solummodo *duodecim*, quos Suos fecit perpetuos comites et Apostolos nominavit. Hos voluit esse ecclesiae Suae patres, duces et pastores, conferens eis auctoritatem potestatemque, quam Ipse accepit a Patre: *Sicut me misit Pater, ita et ego mitto vos.*¹⁾ In his autem Petrum elegit ut petram seu rupem ad fundamentum, super quo aedificaret ecclesiam Suam; Petro contulit singulari modo clavium potestatem; ei commisit manus pascendi agnos et oves; eundem constituit nec non universae Ecclesiae ac apostolorum ipsorum caput et Principem.²⁾ *Inter duodecim Unus eligitur, ut capite constituto fidei servetur unitas, tollaturque schismatis occasio.*³⁾ Ita igitur Dominus aucto-

1) Matth. 10. 1. sqq. 18, 18. 28. 19, 20. Mc. 3. 14. 16, 15. Luc. 6, 13. 24. 49. Joan. 14, 16. 20, 21. act. ap. 1, 8. Eph. 2, 20. Apoc. 21, 14.

2) Matth. 16, 18. 19. Joan. 21. 15—17.

3) S. Cypr. de unit. eocl. epist. 50 et 79. Hier. adv. Jovin. 1. 2.

ritate Sua disposuit, ut omnis in ecclesia potestas ad fontem unitatis reducatur, atque qui eam exercent Apostolorum successores, Episcopi, Sacerdotes primi ordinis et apices omnium uno eodemque unitatis Centro, divi Petri cathedra indissolubili vinculo juncti, ita innitantur, uti qui in partem sollicitudinis episcopalis sunt vocati, Sacerdotes secundi ordinis, presbyteri (S. Optat. Milev. de schism. Donat. I. 13.) ceterique ecclesiae ministri, Episcopis suis. *Habent illi*, scribit S. Bernardus ad Eugenium Papam III. suum quondam discipulum, *habent illi, i. e. gregum pastores, scilicet Episcopi sibi adsignatos greges, singuli singulos, Tibi universi crediti sunt, uni unus (grex). Nec modo ovium, sed et pastorum; Tu unus omnium (es) pastor.* (lib. 2. de consider. c. 8.)

Hanc ecclesiae christianae constitutionem divinitus ordinatam, inviolabilem, perpetuoque duraturam, atque Petro — apostolatus successionem nunquam interruptam, sane mirandam, animo complectens celebratissimus Mettensium Antistes, Benignus Bossuetius ita disserit:

„Qualis consolatio fidelium, et qualis convictio veritatis, quum cernunt ex Innocentio XI. (nunc e Pio XI.) qui tam digne primam Ecclesiae Sedem occupat; ascendi nulla habita temporis interruptione usque ad s. Petrum, a Jesu Christo constitutum apostolorum Principem! Quo iterum assumendo Pontifices, qui sub lege veteri ministrarunt, ad Moysen usque et Aaronem perventur, inde ad patriarchas usque et mundi originem. Qualis continuatio, qualis traditio, quam admiranda concatenatio! Si mens nostra naturaliter incerta, atque propterea ex propriis ratiociniis taecificata iis in quaestionibus, ubi de salute agitur, quadam auctoritate figi ac determinari indiget: quae major auctoritas, quam catholicae Ecclesiae, quae in semet omnium praeteritorum saeculorum auctoritatem unit, vetustas generis humani traditiones usque ad primam

Optatus Milev. l. 7. in Parmen. c. 3. Tacian. ep. 3. ad Sym. Luc. 22, 32.

ejus originem continens Successionem hanc nulla haeresis, nulla secta, nulla alia societas, quam sola Dei ecclesia sibi tribuere potest. Hinc ad Ecclesiae pedes se provolvant omnes societates, omnes sectae, quas homines sive in christiana religione, sive extra ipsam condiderunt. (Discours sur hist. univ. p. 2. ch. 30.)“ —

Quae quum ita sint, non timemus uni sanctae romano-catholice atque apostolicae Ecclesiae, licet funestissimo hocce aevo infestissima quaeque adversus eam moliri non sine moerore animadvertimus. Verum in tali rerum praesentium discrimine nobismet ipsis timeamus oportet, ne culpa nostra moveatur candelabrum de loco suo (Apoc. 2, 5.) auferaturque regnum Dei a nobis, transferendum ad gentes facientes fructus ejus. (Matth. 21, 43.) Nobismet ipsis timeamus oportet, ne nostra sive inertia, sive rerum inferioris conditionis insectatione, quae animum abstrahit, ab uno, quod est necessarium, regni divini ampliandi studio, sive denique novationum in rebus sacris cupiditate, quae ordini divino superstruere ausa fuerit humanas institutiones, — quando quidem homines per sacra immutari fas est, non vero sacra per homines, (Aegid. de Viterbo in V. Later. concilio); — ne nostra, inquam, culpa qui in nobis est grex Domini per religionis ignorantiam et erroneas opiniones astutia hominum perversorum, quos jam Apostoli praedixerunt sectas perditionis introducturos, quin et ipsum *Dominum, qui eos emit, negaturos* (2. Tim. 4, 3. 4. 2. Petr. 2, 1.) seducatur a via salutis, neve dum homines dormiunt, veniat inimicus et disperseminet zizania in agro Domini. (Matth. 13, 25.)

Nos itaque, qui divino ministerio fungentes, in partem sollicitudinis apostolicae reverendissimae Eminentiae atque Serenitatis *Tuae* sumus vocati, *Tibi*, Archipraesul exoptatissime, cui hodierno inthronisationis *Tuae* in hanc divi Viti Martyris basilicam actu solemnissimo intimo fidelitatis et charitatis vinculo jungimur, filii Patri, presbyteri Episcopo, quem in Ecclesia esse scimus, et Ecclesiam in episcopo, ita

quidem, ut si quis cum Episcopo non sit, in Ecclesia esse non possit, (S. Cypr. ep. 69.) — *Tibi*, serenissime ac eminentissime Cardinalis, Princeps-Archiepiscopel coram Deo vivo reverentiam, canonicam obedientiam atque fidem inviolabilem in exequendis, quaecunque nobis incumbunt, divini muneris officiis, spondemus, vovemus, promittimus. In hoc vero sacrae missionis nostrae summam esse sitam cognoscimus, ut sub beatissimis Eminentiae *Tuae* auspiciis, *Tuo* sub moderamine paterno

1. diligenti ac solida religionis catholicae institutione in schola, in ecclesia et extra illam, quibuscunque sive oblati sive quaesiti opportunis occasionibus,
2. pia ac fervida cultus divini publici et SS. sacramentorum administratione,
3. pastoralis vitae morumque integritatis exemplo, quo fidelibus Christi prae luceamus,
4. assiduo denique orationis studio, quo ipsi sanctificemur, atque rorem coelestis benedictionis, qui conatus nostros ad procurandamque animarum salutem fecundet, efflagitemus etc. —

regnum Dei in terris, regnum Jesu Christi, regnum almae veritatis et virtutis conservemus, amplificemus dilatemusque; ut amorem avitae fidei, amorem sanctissimae crucis, quem suavi matris Ecclesiae jugo excusso multi perdidit, resuscitemus diffundamusque in cordibus hominum, quo diffuso veram in Deum religionem, inviolatam in regem fidem, integram in patriam pietatem, nec non *mutuam invicem charitatem*, promoveamus. Tum in nobis vigeat fides, spes et charitas; tum irriti reddentur falsarum doctrinarum impetus; tum vigeat legum auctoritas, pax publica et privata, qua societatis humanae sospitas, qua communis nostrum omnium fundatur felicitas.

Quod ut eveniat, in tutelam et patrocinium matris misericordiae, Deiparae nostraeque matris, beatissimae Virginis Mariae, cujus hodie gloriosum in coelum assumptionis festum

recolimus, pia devotaque fiducia confugimus, implorantes simul sanctorum hujus metropolitanae ecclesiae atque regni Bohemiae Patronorum suffragia, imprimis divi Vojtěchii seu Adalberti, immortalis ecclesiae Pragensis Antistitis, qui *Tibi* serenissimo ac eminentissimo haeredi sacrae Sedis suae patrocinabitur ad Deum Patrem omnipotentem, Ejusque aeternum Filium, Dominum nostrum Jesum Christum, — qui reverendissimam Eminentiam *Tuam* diutissime servet sanctae Ecclesiae Suae salvum et incolumem, qui *Tibi* adsit gratia Sua, qui *Te* confortet, roboret et protegat in munere gravissimo, quod est regimen animarum, ut inde felix, faustum beataeque aeternitatis praemio dignissimum sit *Tuum* hujus almae Archidioeceseos moderamen, perpetua alti Nominis *Tui* laus atque memoria nulla unquam oblivione delenda.

Ceterum uti universum venerabilem Clerum, ita et collegium nostrum, Capitulum metropolitanum hujus ecclesiae divi Viti Martyris, Capitulum exinde *Tuum*, Deo, Sedi apostolicae atque legitimis suis Principibus semper fidele, filios *Tuos* observantissimos, qui omnes vires et facultates suas reverendissimae ac serenissimae Eminentiae *Tuae* offerant voventque, quosquos in partem curarum *Tuarum* vocare et in subsidium sollicitudinis *Tuae* apostolicae adhibere placuerit, in favorem sublimem gratiamque paternam suscipere digneris. Amen.

K této řeči souzvukovala srdce všechněch přítomných kněží, a když důstojný řečník sám u velikém pohnutí poroučel milovaného arcipastýře do ochrany Boží a do přimluvy blahosladené panny Marie a všech milých svatých patronův království Českého, tu ani jedno oko nezůstalo suché. I doufáme v Boha, že ty nesčíslné vzdechy, z tolika vroucích srdcí k němu vyslané, pronikly nebesa, a od něho vyslyšány byly. Když Jeho Excellenci pan kapitolní propošt domluvil, pozdvihl se milostný arcipastýř, a jal se mluvíti. „Blahověst“ ve výše řečeném čísle na stránce 395. o tom vypravuje v tato slova :

Již pak nastala chvíle, kteráž co živi budeme, nevyjde

nám z paměti. P. kardinál — náš pastýř — otevřel úst svých, aby promluvil poprvé k shromážděnému duchovenstvu. Slovy jeho vážné, srdečné a nelíčené, důvěrné, otcovské řeči padal oheň, padala rosa Boží do srdcí našich — útroby šířily a pozdvihovaly se v nás radostí — nadšeností. Líto nám, že nelze podati řeč tuto doslovně. Což podáme, jest jenom chatrný ohlas, pozůstalý v srdci našem. —

„Bohdejž bych“ povzdechl sobě, v pokoře srdce svého dvojnásobně vznešený, Bohem daný arcipastýř, „bohdejž bych měl tolik síly, co mi jí třeba k snášení těžkého břemene biskupského úřadu mého! Přiznávám se zajisté, že nepřistupuji k dílu Páně nikoli bez bázně; vím dobře, že bylo, že jest obzvláště za těchto časův potřebí člověku i statečnosti i opatrnosti, aby mohl dobře zastávat úřad biskupský po zákoně Kristovu, po zákoně Církve svaté. Máš zajisté biskup přede všemi jinými podnikati i trud i boj; onť má odstraňovat překážky, má zdržeti první útoky při setkání. — Což tu o mne praveno dobrého, jest spíše soudem dobrotivosti než pravdy. Pokud jsem učinil co dobrého, sudiž mne Bůh! Znaje se sám, nikdy bych byl nesměl přijmouti na sebe svatého tohoto břemene, by mne k tomu byl svatý otec nezavázal; kdy by mne bylo nepoutalo poslušenství k náměstku Spasitelovu, nebyl bych se osmělil říci s prorokem: „Hle teď jsem — aby mne poslal!“ —

Již pak především vyzývám skroušeně Pána Jesu Krista, aby mi udělil Ducha moudrosti a rozumu, ducha rady a síly, ducha umění a pobožnosti, aby mne nadechnul duchem bázně a lásky Boží. Na Něho samého vzkládám celou svou naději, jelikož On řídil od mladosti kroky a osudy života mého; na Něho spolehám, jelikož On sám jest všemohoucím ochrancem Církve své, tak že ač zápasí bez ustání, neumdlévá nikdy, ač sevřena bývala od starodávna, nic však méně nikdy potřena není; na Něho spolehám, poněvadž vím, že jakož ochraňoval Církev svou, ochraňujet ji nyní a ochrání ji na věky věkův. — Nespolehaje nikoli na sebe, ovšem ale na

Boha milostivého těm, kdožkoli vzývají nejsvětější jméno Jeho, nadějí se tudíž věrné pomoci u kněží služebníků Páně, ježto jsou nadšeni láskou ku Kristu a svaté Církvi Boží. I obracím se tu především k Vám důstojní kapitulníci hlavního tohoto chrámu, a jakož se naději, žádám Vás, abyste byli svíci dobrých skutkův veškerému tělu Církve, jejímž předními údy ráčil Vás učiniti Pán. Světlo Páně lidu věřícímu světiž Vámi kněží Hospodinovi! Vyť zajisté učinění jste služebníky Kristovými, konajíce poslání na místě Kristovu, abyste zvěstovali slovo pravdy, slovo víry a cností všechněm, za kteréž umřel Kristus. Vyť jste služebníci Páně, abyste dospělým lámali chléb života, malickým pak podávali mléko pravdy nebeské. Stůjítež věrní v povolání svém, a pak buďtež cele tím ujistěni, že vždycky se budu snažiti o to, cožkoli jest spravedlivého a chvalitebného, cožkoli jest ku prospěchu Církve svaté a ku spasení duší nesmrtelných lidu Páně. Oddáni jsouce Kristu a věrně pracujíce na vinici Jeho, nic pak se nestrachujte, nic se neděste, uzříte-li, že ani tak neustávají vrahové dorážeti na Církev Kristovu a sluhy jeho. Nenávist tohoto světa jest zajisté dědictví, kteréž nám zůstavil Pán a Původce víry a spásy naší. Slova, kterýmž osvědčil Spasitel: Pronásledovali-li jsou mne, i vás pronásledovati budou, tato slova buďtež vám ku potěše. O Církev pak se nebojte. Svět může sice bojovati proti ní, přemoci ji však nedovede na věky.“

„A tak již prosím, zapřísáhám Vás všechny, sluhové Páně: buďtež všickni jedině srdce a duše jedna s biskupem, kteréhož ustanovil Pán, aby řídil kroky Vaše na cestu spasení. Buďtež silní u víře, vroucí v lásce, pevně zakořenění v ohnisku jednoty. Neustávejte vzývati Spasitele, aby na mne vylil Ducha svatého, osvětitele ke všemu dobrému a dárce všeliké milosti, abych vydával svědectví o evanjelium Kristovu před krály, knížaty a národy, před milovnými a nepřáteli kříže Kristova, před těmi, kdož hledají, kdož zavrhují pravdu! — —

Svatý Otče, zachovejž je ve jmenu svém, kteréž jsi mi dal, aby z nich nikdo nezabynul, posvětiž je v pravdě, přispívejž jim na pomoc v ostříhání zákona Tvého, aby dosáhli s radostí života věčného.“ — —

Tak mluvil, tak se modlil za nás drahý dědic sv. Vojtěcha. Srdce se chvělo v nás a slze plynuly bezděky s očí knězstva u oltáře kolem biskupa svého shromážděného. Poručiv sebe, poručiv stádece své pod ochranu královny nebeské a svatých patronův našich — žádaje nám milost a požehnání na Pánu Ježíši, zapěl slavně: *Te Deum laudamus* — načež přistupovale knězstvo ku knížeti svému osvědčujíc mu povinné poslušensství. — Posléze vykonaly se modlitby obyčejné, při závěrce důkčovinných slavností a jeho Eminencí p. kardinál provázený srdečnou láskou stádece svého ubíral se do sídla svého arcibiskupského.

My ale skonávajíce radostnou zprávu tuto, voláme: Ažta, zaraduj se církvi Česká, raduj a vesel se zvláště ty arcibiskupství Prazské, radujte a veselte se bratří kněží z velekněze Bohem nám daného! Pod apoštolskou berlou jeho bude se všeliké dobré símě Boží ujímati, bude utěšeně rozkvítati, a hojně ovoce vydávati. Pod pastýřem tak bdělým, horlivým a zbožným dočká se církev Česká radostnější a požehnanější budoucnosti. Pochoutku těch lepších časů poskytl nám hned v prvých dnech svého apoštolského ouřadování, připraviv nám stkvostné hody, po nichž dávno již práhlo srdce naše, totiž

První Prazské kněžské Exercicie.

Že se nám jich letos ještě dostalo, dílo a zásluha to Jeho Eminencí. Počaly se tyto Exercicie v Prazském semináři u večer 19. srpna, a skončily se 23. před polednem. Dva presulní mužové: důstojný pan *Augustin Rechberger*, čestný kanovník a professor dogmatiky, a důstojný pan *Jan Reiter*, kněz lateranského řádu od svatého Floriana a pro-

fessor církevní historie, oba z Lince, přijali na se ouřad exercitatorův. Sešlo se pak 64 kněží všelikého postavení a řádu hierarchického, avšak nejvíce toliko z bližších krajin naší rozlehlé arcidiěcesí. Že jich více nebylo, dílem novota věci, dílem opožděné ohlášení a znamenitá vzdálenost mnohých bratří na vinici Páně pracujících, byly jsou toho u příčině. Nesklame však nás naděje, když dokládáme, že bohdá budoucí rok počet ten se snad zdvojnásobá, ano snad i ztrojnásobí. Símě jest vysáto, okusili jsme slasti a duchovních rozkoší odsud vyplývajících, a z úst do úst půjde, jaká stkvostná a drahá a svatá věc to jest, Exercicie míti a je konati, i rozhorlí jeden druhého, jeden druhému dodá chuti, a tak se naplní brzo to svaté večeradlo, dušem k odpočinutí, očistění, posilnění a zotavení připravené. Ano kojíme se nadějí, že snad takové duchovní hody po nedlouhém času i dvakráte za rok a na více místech po arcidiěcesí slaviti se budou, aby knězstvo pastýřskými pracemi zabývané vystřídati, a také ti, ješto od Prahy vzdáleni jsou snáze se jich zúčastniti mohli. Na ten cíl a konec učinil se již, jak dole ještě povíme, počátek s založením pekladnice, z kteréž by se po arcidiěcesí konat se mající exercicie vybývaly, a bratřím chudším přístup k nim usnadnil.

Než přistupme již blíže ku vypravování, jakým pořádkem se dály. Výše řečeného dne u večer v 5 hodin přibyl do Seminarium milostivý arcipastýř *Jeho Eminenci pan kardinal*, a odebrav se do oratorium, shromážděné okolo sebe knězstvo srdečnou řečí uvítal. Pověděl nám, co jsou exercicie, jaký mají oučel a záměr, a jak ho to těší, an vidí nás zde k tomu spasitelnému záměru shromážděné. Přitom ale také dosvědčil bolest svou, že sám nemůže býti jich účasten, zaměstnán jsa právě nyní při nastoupení těžkého ouřadu svého velikými pracemi. Lituji, tak doložil, že mi nelze duši své dáti toto svaté odpočinutí, a že nemohu těchto Božích hodů k vlastnému posilnění a posvěcení, jehož mi teď právě tak velice potřebí jest, užítí, an chopil

jsem se pluhu Božího, a povinnost apoštolská mne volá do díla. Po otcovském napomenutí, bychom ku posvěcení svému užili toho času příjemného a těch duů spasení, vedl nás do chrámu svatého Salvatora, kdež před vystavenou Nejsvětější Svátostí přiměřenými modlitbami učinil počátek exerciciím. Co se pak každou hodinu a každého dne dálo, a jakého vůbec pořádku se šetřilo, nejlépe každému patrnó bude, když zde předložíme následující

Ordo diurnus

seu dispositio temporis in exercitiis spiritualibus.

Feria II.

Hora 5. vespertina ad datum signum campanulae omnes convenient in Ecclesia. Expositio Sanctissimi, et hymnus: Veni Creator Spiritus etc. alternatim cum Vers. et Resp. et Oratione. Sequitur Pange lingua et datur benedictio. Allocutio praeparatoria, postea Meditatio per horam.

Hora 7. Coena, qua finita commendatur visitatio Sanctissimi privatim peragenda.

- „ 8. Vesperae cum Complet. cum examine conscientiae generali, dein instructio in oratorio. Postea in Ecclesia Litaniae Laurentanae, psalmus Miserere et benedictio cum Sanctissimo.

Feria III.

Ante meridiem.

Hora 5. Surgitur et commendatur visitatio Sanctissimi ante preces matutinas.

- „ $\frac{1}{2}$ 6. In oratorio Matut. cum Laud. Meditatio per horam cum debita reflexione.

- „ 7. Missa coram Sanctissimo. Jentaculum in refectorio, dein tempus liberum.

Hora $\frac{1}{2}$ 9. Recitatio horarum in Oratorio, Primae, Tertiae, Sextae et Nonae, quibus absolutis Meditatio II. cum debita reflexione, dein tempus liberum.

„ $\frac{1}{2}$ 12. Lectio spiritualis cum examine conscientiae particulari in Oratorio.

„ 12. Prandium — Visitatio Sanctissimi cum Rosario Mariano, dein relaxatio animi in Silentio.

Post meridiem.

Hora 2. Recitatio Vesperarum cum Completorio. Sequitur consideratio — Postea tempus liberum.

„ $\frac{3}{4}$ 5. Matutinum cum laudibus, quibus persolutis III. Meditatio cum reflectione; dein tempus liberum.

„ 7. Coena, qua finita commendatur Visitatio Sanctissimi.

„ 8. Preces vespertinae cum examine conscientiae generali; reliqua ut heri.

„ 9. Ad quietem.

Feria IV. et V. omnia, ut feria III.

Feria VI.

Hora 5. Surgitur.

„ $\frac{1}{2}$ 6. Preces matutinae, dein meditatio finalis cum reflexione.

„ 7. Missa. Communio omnium. Post Missam „Te Deum“ alternatim, Benedictio cum Sanctissimo. — Persolvuntur preces pro lucrandis indulgentiis. — In Oratorio allocutio finalis.

Meditací čínil důstojný pan Rechberger, a těch bylo každý den tři, konsiderací čínil důstojný pan Reiter, den co den jednu. Než co máme zde říci? Byla snad v těchto meditacích a konsideracích nějaká taková učinnost, kteréž isme nikdá ještě neslyšeli? Nebyla. Přijít k nám tyto mu-

žové s vyvýšeností řeči a slovy hluboké moudrosti? Nepřišli. A přece padala jejich slova co hromové rány do duše, přece co ohnivé střely pronikla všeliké srdce. Co jsme slyšeli, slyšeli jsme také již jindy, ale nikdá — nikdá nebylo nám to tak na rozum a na srdce položeno, jako tu. Svědectví Kristovo a moc pravdy Boží jest nad důvody všelidské moudrosti, a milost Boží dokonává, co započala. Nejednou jsme byli tak nadšeni, že se srdce naše roztránilo, a zraky naše ohněm svatým zahorely. Bylo tu viděti, jakou moc má sprosté, jednoduché slovo Boží. I získali sobě tito dva poslové Boží důvěru všechněch, a nebylo nikoho, ježto by jim po skončených exerciciích nebyl s vroucím srdcem děkoval, jim žehnal.

O ovoci, kteréž pak vydaly tyto první exercicie, můžeme směle říci, že nebylo malé; a že nejlepší předsevzetí a úmysly v každém srdci přítomných vzbuzeny a pojaty byly, můžeme též v jistotě tvrditi. I požehná Bůh sám to vsaté, a utěšené ovoce z něho vyvede. Jako z jedněch úst bylo slyšeti, ó bohdejž by nám dříve byli takové duchovní hody připravovali? A nebude zajisté ani jednoho, jemuž by se tyto exercicie věčně památnými nebyly staly.

Poslední den ve 8 hodin přišel opět Nejdůstojnější kníže pán, aby jako započal tak i zase skončil naše exercicie. Při mši svaté, kterouž sám sloužil, přisluhoval nám velebnou večerí Páně, a po vykonaných modlitbách a Te Deum odebral se s námi do oratorium. Zde pan professor Reiter činil závěreční řeč, kterouž nás všechny tak roznítil, že bez mála bychom mu byli všickni, by v tom okamžení možné bývalo, okolo krku padli. I povstal tu Jeho Excelenci p. t. pan kapitální probošt rytíř *Václavíček*, a jak mu v tom okamžení roznícené a nadchnuté srdce na jazyk kladlo, lítoval, že tu není všeho duchovenstva, avšak pověděl také, proč není a nemůž býti, a potom děkoval ve jmenu všech účastníků Jeho Eminenci za tu duchovní rozkoš, kterouž nám připravil, a p. p. exercitatorům díky vzdá-

val za jejich práci a vynasnažení, za jejich brátrskou lásku a obětovnost a za všechny milé služby nám prokazané. V každém oku třpytila se slza, pohnutí bylo obecné, a nejvyššího stupně dosahlo, když konečně se milostný arcipastýř zdvihl, a řečí nelícenou, ale z útrob srdce pošlou, řečí na nejvýše dojmavou radost svou nad horlivým našim účastenstvím jevil, v učiněných předsevzetích našich nás sílil, na povinnosti naše nás pozorny činil, a žehnaje nás, otcovsky s námi se loučil. Po snídaňi, ve kterémž Jeho Eminenci s námi stejného podílu bral, a při kterémž se tak jako při obědě a večeri každého dne nějaká částka z listů Apoštolských a z popsání životů svatých Otců čítala, vystoupil důstojný pan rektor Dr. Plaucar, a též on díky činil za tu duchovní radost, kteráž se stala domu, jemuž jest představen. Spelu ale také nejposléze oznámil, co ponavrhl Jeho Excellenci pan probošt rytíř Václaviček, p. t., jak bychom totiž mohli těmto „*dnům spasení*“ postaviti krásný pomník, a jak bychom mohli ty také milosti, kterýchž jsme se sami zúčastnili, vyjednat i zaopatřiti i jiným bratřím. Založme pokladnici, složme se, tak pravil, dej každý seč jest, učinme počátek a zařídme to, aby se i tomu, kterýž nedostatečně jest dotován a od Prahy vzdálen, budoucně dostati mohlo exercicií. Návrh tento s radostí byl přijat, a hned se všickmi podepsali, co každý na ten cíl a konec hodlá obětovati. Tak se skončily první Prazské Exercicie. Mnoho dobrého spůsobily, a bohdá až rok co rok se budou navracovati a větší v nich se bude bráti účastenství, že tím více dobrého ovoce budou vydávati.

- První apoštolská cesta Jeho Eminenci našeho nejdůstojnějšího arcipastýře.

Jak horlivé, opravdu apoštolské činnosti se arcidiocesi Pražské od svého nového nejvyššího arcipastýře nadíti lze, vyjevila již první cesta, kterouž proslulý tento sluha Páně za příčinou arcipastýřského ouřadu svého byl podnikl. Neboť ledva že slavnost svého dosednutí na uprázdněnou stolicí sv. Vojtěcha odbyl, a nejdůležitější práce v sídelním městě svém pořídil: již hned o tom přemýšlel, aby co nejdříve aspoň nějakou částku lidu a duchovenstva své správě podřízeného seznal. Že kroky své právě k západu vlasti naší obrátil, trojí ho k tomu příčina vyzvala; umínil totiž 1) krásný a s mnohým nákladem od důstojného p. Opata Teplského, Mariana Heiula, vnově vzdělaný chrám Páně v Marianských lázních posvětit — 2) ta města zhlédnouti, kteráž co příhodná sídla pro páté v Čechách zřízení býti mající biskupství ponavržena byla, by u věci tak důležité podstatný na osobním přesvědčení spočívající úsudek vynesiti mohl — a 3) v městech těch, pokud k arcidiocesi náležejí, svátosti bířmování věřícím udělovati. Budiž nám popřáno, o vykonání této trojí úlohy váženým čtenářům našeho Časopisu zde stručnou podati zprávu.

Příbyv nejdůst. p. Kardinál již dne 6. září u večer do Marianských lázní, střelbou a hudbou národní obrany, jakož i osvěcením města slavně uvítán byl; následujícího dne však k tomu použil, by všecky přípravy k nastávající slavnosti zařídil.*) U večer téhož dne konaly se u přítomnosti nejdůstojnějšího knížete od řeholníků Teplských církevní hodinky před ostatky Svatých, jež v oltářích nového chrámu měly uloženy býti. Slavnost svěcení nového chrámu ustanovena byla na den 8. září, jakožto na den památný narození Blah. Rodičky Boží, k jejížto zvláštní počtě chrám

*) I. etos byl i jiný ještě chrám dostaven a posvěcen, a sice chrám Páně Řepínský v biskupství Litoměřickém, o němžto v přístím svazku správu podáme.

tento jakož i hlavní oltář posvěcen býti měl. Postranní oltáře, ozdobeny Prazským malířem Krazmannem pěkně malovanými obrazy svatého Jana Nep. a Norberta, na památku těchto dvou svatých českých patronů zasvěceny jsou.

Ač povětrnost zrána chladná a deštivá velké schůzce lidu nepřívznivá se zdála, přece chrám prostranný lidem nábožným naplněn byl, jenž svědkem býti chtěl tohoto srdce jímajícího obřadu a prvního apoštolského ouřadování nejvyššího pastýře království Českého. Po obětované tiché mši svaté jal se nejdůstojnější p. kardinal Bedřich kníže Schwarzenberg okolo 8. hodiny posvátný obřad svěcení chrámu dle předpisu římského pontifikálu konati, doprovázen jsa četným duchovenstvem, mezi nímž se mimo Teplského p. opata Mariana Heinla, velmi zaslužilého zakladatele a patrona chrámu tohoto, i jiní infulovaní důstojníci, totiž pan opat Strahovský Jeroným Zeidler, Jenerál řádu Křižovnického Jakub Beer, opat Břevnovský Nepomuk Rotter, a kanovník vždy věrné kapitoly na hradě Prazském Václav Pešina nacházeli. V počtu světských hostů vynikal pan předseda krajského řízení Chebského, hrabě Rothkirch. Stal bych se příliš obširným, kdybych tento nejrozsáhlejší obřad církve naší v celém jeho pochodu zevrubněji popisovati chtěl; toliko zde podotknouti musím, že se vše v nejkrásnějším pořádku dalo, a že významné částky posvátného konání tím mocněji na srdce nábožného lidu oučinkovaly, čím více od p. kanovníka Pešiny v jazyku německém vydaný a na outraty p. opata Teplského mezi lid četně rozdaný překlad obřadu toho a pak kázání od Jeho Eminencí význam hlavních částek téhož svatého obřadu vysvětlující, k náležitému pojmutí veškerého posvátného konání přispěly. Nelze mi popsati, jaký to dojem na srdce všech přítomných učinilo, když se velebná osoba nejjasnějšího knížete, kterýž se pro Krista a církev všeho pohodlí vznešeného rodu svého odřekl a s posledním spolubratrem svým na vinici Páně due i horka břímě poduikl, ponejprv

v Cechách na kazatelně objevila, když tento pravý nástupce svatých Apoštolů, svou nelíčenou a srdce jímající výmluvností obřady svěcení chrámu Páně rozbíral, a mravní poučení z nich na srdce lidu kladl, jistě, že i jinověrci zde v lázních četně meškající, nemohli tajiti hlubokou úctu k muži, jenž s tak obětovnou horlivostí svatý svůj ouřad koná.

Po skončeném posvěcení chrámu konala se u přítomnosti Jeho Eminencí důstojným p. opatem Strahovským zpívána mše svatá, jejížto hlavní díly střelba národní obrany vyznačovala. Po mši svaté se oznámily lidu od Jeho svatosti papežské ke slavnosti této udělené odpustky, načež se slavnost chvalo zpěvem Ambrosiánským: *Te Deum laudamus*, od Jeho Eminencí vykonaným skončila. Slavnost tato, ač sama v sobě vzácná, zaslubuje zajisté netoliko pro tu apoštolskou horlivost, s kterouž od nejvyššího pastýře království českého vykonána byla, nýbrž i pro onu obětovnou štědrost, s nížto chrám ten B. Rodičky Boží vystaven a ozdoben jest, v letopisech Mariánských lázní věčného místa. Jestliž to budova krásná, vnitř vkusně a bohatě ozdobena, nákladem více než 100.000 zlatých z důchodů kláštera Tepelského zhotovená! Bůh račiž požehnáním svým nahraditi klášteru oběť tak znamenitou, kterouž dojista jen s ujmou svou přinesl pro čest a slávu Boží a duchovní prospěch bývalých svých poddaných!

Při obědě ovšem u večer teprva odbyvaném vyslovil při slavném připjení p. opat Tepelský ve jmenu svém, a tamnější starosta ve jmenu svých spoluobčanů Jeho Eminencí vroucí díky za milost a lásku Mariánským lázním prokázanou; načež již za tmy nejdůstojnější kníže zůstaviv v Mariánských lázních důkaz štědrosti své odjel do kláštera Tepelského, do jehožto chrámu na den 9. a 10. září vůkolní osady k přijímání svatého břimování vyzvány byly. Co po ty dva dny konal milovaný arcipastýř náš, v novém světle objevuje apoštolskou horlivost jeho. Neb již v 5. hodinu ranní mši svatou sloužil, při mši v hodinu 8. p.

opatem sloužené přítomen byl, na to sám s kazatelny k lidu shromážděnému po celou hodinu s oučinkem nevýslovným řečnil, a napotom dokud birmovanců bylo, neunaveně svátostí birmování přísluhoval, tak že přes 5000 jich bylo, ježto té svátosti v Teplu účastnými se stali.

Dne 11. září odpoledne odebrala se J. Eminencí do Chebu, kdež již na hranicích Chebského údolí u vystavené čestné brány od tamnějšího podkrajského p. Hergeta jádrnou řečí uvítan, a napotom od sedláků na koních, a od výborů městských v kočárech do města starobylého s velkou slávou doprovázen byl. Zde svátost birmování v krásném a prostranném chrámu děkanském dne 12. a 13. září uděloval. Jestliže kde, tak jistě v Chebu mohla se vyplniti na nejdůstojnějším arcipastýři našem slova písma: *Zelus domus tuae comedit me!* Neboť netoliko že prvního dne kázání opět sám činil, nýbrž jelikož se též z vůkolí Českého i Bavorského velké množství lidu sešlo, tak že nelze bylo při birmování žádoucího pořádku udržeti, s velikou jenom obtíží mohl svátostí tou posluhovati, což až do 5¹/₂ odpoledne trvalo. Než mladistvý a horlivý pastýř tak málo zemdlel, že i druhého dne až do třech hodin společně (v celosti po oba dny as 6000 lidí) birmoval. Tím se stalo, že teprv třetího dne Františkové lázně a Chebské kláštery navštívit, a budovy v Chebu k umístění biskupství obětované prohlédnouti mohl. Tak se v Chebu až přes slavnost jmena Blah. Rodičky Boží pozdržel, a velké služby Boží v děkanském chrámu tak mistrně provedenou paraphrasí modlitby „Zdravas Královno“ oslavil, že kdo kázání to slyšel, dojem pocítěný do své smrti v srdci uchová. Než se s městem rozžehnal obětoval 200 zl. stří. k dostavení požárem ztrávené druhé věže u kostela děkanského, jakož i tamnější chudé darem oblažil.

Že když arcipastýř náš po takovém působení dne 15. září odpoledne z Chebu se ubíral, neschůdný dav lidu daleko jej se zbožným přáním a vděčnými slzami doprovázel,

můž se každý domyslíti; a já nepochybuji, že řeč, kterouž sedláky jej až k hranicím oudolí Chebského na koních doprovázející na rozloučenou oslovil, a kterouž jejich věrnost ku starobylému kroji spojenou s věrností k trůnu a katolické víře schválil, zajisté nikdy nezanikne v srdcích jejich.

Na cestě z Chebu do Plzně zastavil se nejdůstojnější arcipastýř v Haydu, v Tachově a v Kladrubech, zvlášť pak v posledním místě krásný kostel a bývalý prostranný klášter bedlivě, avšak s bolestným srdcem a s tím přáním prohlížel, aby brzo církev těchto krásných a stkvostných budov opět k účelům svým užívati mohla.

Že se starobylá vždy věrná Plzeň při prvním slavném uvítání arcipastýře svého od jiných měst zaharbiti nedá, bylo se ovšem nadíti; než skutek daleko převýšil očekávání naše. Hned na pomezí kraje Plzeňského stála čestná brána, kdež velevážený p. předseda krajského řízení František Schmück nejdůstojnějšího knížete Pána uvítal. Od obce k obci jeli před vozem knížecím sedláci na koních, až se k nim nedaleko města důstojníci obrany Plzeňské přivtělili. U města stála opět čestná brána, kdež výbor městský Jeho Eminenci dne 18. září u večer uvítal, a pěkně ozdobenými ulicemi až k chrámu arciděkanskému, kdež se zase obrana národní a městští střelci byli postavili, a národní hymnu hráli, slavně doprovázel. I četné císařské úřednictvo a vojenské důstojnictvo pana kardinala slušně uvítalo, a při každých službách Božích přítomno bylo.

Maje více pastýřské působení Jeho Eminenci na zřeteli, mlčením pomlčím, co se ještě všecko u večer příchodu a po oba dny (19. a 20. září) meškání jeho v Plzni k počtě jeho dalo; ale o tom se zmíniti musím, že i zde nejdůstojnější p. kardinal přes 5000 lidu biřmoval, a poněvadž Plzeň i okolí její obyvatelstvo české i německé má, služby Boží po oba podotčené dny tak zřídil, že přede mši české kázání od místních duchovních, po mši však německé od Jeho Eminenci konáno bylo. Ač dojem, který kázání ta na srdce

věřících učinila, patrný byl: přece toho milovaný arcipastýř před sebou netajil, ano i s bolestí veřejně na kazatelůč vyzval, žebyls pomocí Boží z hojnějšího ovoce se radovati mohl, kdyby již s to byl, v řeči větší částky obyvatelů Plzenských (totiž v češtině) slovo Boží hlásati.

Že při prohlížení místností a ústavů Plzenských kníže Pán i také špitál vojenský a ústav pro chudé navštívil, že při odchodu svým domácním chudým hojnou pozůstavil al-mážuru, dovršilo ještě míru uctivosti a lásky, kterouž již vřidná osobnost a apoštolské působení arcipastýře milého v srdcích občanů Plzenských byly roznítily.

Poněvadž i Klatovy byly mezi těmi městy, jenž se za sídelní místo pátého v Čechách biskupa ponavrhly, uznal nejdůstojnější p. kardinal za svou povinnost, i tamnější stavení k provedení toho oumyslu ponavržená osobně prohlídnouti. Protož odpočinuv si na krátce u knížecí rodiny Lobkovické v Křimicích, dne 23. září na cestu do Klatov se vydal. Na cestě do Klatov zastavil se v Přesticích, by i tamnější krásny a prostranný chrám viděl. Že se se Klatovy při příchodu tak vzácného hosta v roucho svatební oblékly, že jej tamnější duchovenstvo, měšťanstvo, úřednictvo i vojsko se vši možnou uctivostí uvítalo, o tom nebudeme zde slov šířiti, nýbrž řekneme jenom, že to vše naležto zajisté v srdci Jeho Eminenci vděčného uznáuí. Dne 24. září sloužil p. kardinal v krásném a prostranném, ondy Jesuitském chrámě, kterýž lidem přeplněn byl, v hodinu 8. tichou mši svatou; a prohlídnuv napotom tamnější budovy k umístění biskupství ponavržené, vykonal též modlitbu svou před věhlasným obrazem Blah. Rodičky Boží v tamnějším děkanském kostele. Tím dokončiv první apoštolskou cestu svou, navrátil se opět přes Plzeň a Rokycany do sídelního města svého. Zdař Bůh, bude to druhý Vojtěch, pod jehožto žehnající rukou církev Česká utěšeně prokvítati bude.

H.

Domáci Missie.

Že církevní Missie ve vlasti naší blahodárného zniku nabývají, dovědčil letošní rok. Vloni jich nebylo více než sedm po milé vlasti odbýváno, a hle letos bylo už jich 16, a mimo to se konalo ještě patero Renovací. Místa, kdež se vloni missie konaly, jsou následující: Kaclířov, Kottvice, Absdorf, Širendorf, Lymberk, Forst a Vilčice. Osady, kteréž letos missií účastny byly, jsou tyto: Ottenreith, Svatý kříž, Prčice v Prazské diécesí; Sloupnice, Litomyšle, Lyterbach, Kařna, Hermanseifen, Pilnikov v Hradecké diécesí; Třeboň, Lomnice, Maria sněžná, Lišov, Hiršov v Budějovické diécesí; Litoměřice, Kleinhan v Litoměřické diécesí. Mimo to bylo v Kladsku ku Prazské diécesí náležejícím třem missiím konáno, a sice v Ebersdorfu, Rengersdorfu a Neurode, jest tedy všech lonských a letošních 26, a 5 renovací, kteréž se činily letos v Kaclířově, Absdorfu, Forstu, Vilčicích a Kottvici. I z Moravy docházejí nás utěšené zprávy, že totiž také tam se počínají missie konati. Počátek učinil vysoce Důstojný pan opat Rajhradský, muž to zbožný, o církev a stát velezasloužilý, kterýž první missii v Rajhradě již 6. října zařídil. Sláva mu! Po této missii se hned měly jiné konati v Tuřanech a v Oujezdě, a ještě prý se jiné osady missií dovolávají. Zdař Bůh! — U této příležitosti omluviti se musíme, že jsme v přítomném svazku výborné pojednání páně Pruchovo o missiích, jak jsme v III. svazku přislíbili, neukončili. Nad míru oučinný pan spisovatel pro jiná důležitá zaměstnání nemohl k slovu svému dostáti; v příštím I. svazku ale bohdá nás výtečnou prací svou potěší.

Chrám Páně v Karlině.

Co katolická víra a láska rozsívá, nelze aby nevzešlo, se neujalo a u veliký, požehnaný strom nevzrostlo. I toto svaté podniknutí z katolické víry pošle a katolickou láskou

avlažované dochází žádoucího prospěchu, a den ke dni nabývá větší síly a podpory, a to zvláště od tobo času, co arcidiécei naše vrchního pastýře svého nabyla, a ze siroby své vyvázla; neboť jeho Eminenci kníže kardinal podniknutí toto nejen schválil, nýbrž vši silou je také podporuje, a k místu přivesti žádá. I nemine se svaté a upřímné toto všestranné snažení s žádoucím výsledkem, a Karlín bohdá po nepřítli dlouhém čase svou bude mít velkou a pěknou svatyni Boží. Zatím velební bratři pilně sbírejte dárky! Co jsme již v 3. svazku tohoto Časopisu na stránce 173. pravili, to vám opět ku paměti přivozujeme. Pomněte, že se zde o to jedná, abychom světu dokázali, že posud katolická víra a láska v srdcích našich nevyhynula, ač brány pekelné právě za těchto přítomných časů se dosti a více než kdy jindy o to zasazovaly, jednu i druhou ze srdcí lidských vypaditi. Pomněte, že draží naši apoštolové, *Method a Cyrill*, jenž vlastem našim světlo svatého Evangelium rozžehli, posud mezi námi nemají takového pomníku lásky, vděčnosti a uctivosti naší. Pomněte, že nám rok 50. devatenáctého století přinesl svobodu církve a milovaného Arcipastýře, a že tento rok, jímž nová epocha nastala církvi České, lépe zasvětit nemůžeme, než takovýmto bohumilým a opravdu katolickým skutkem. Dokažme světu, že umíme tak, jako prvotní křesťané na úsvitě církve, chrámy Pánu Bohu vzdělávati. A toho dokážeme, jestli tak učiníme, jako již mnozí učinili, jenž hojně oběti své přinesli. Podívejte se na jednoho bratra svého, kterýž nemá mnoho, a přece tuty dny 100 zlat. na stříbře nám k účelu tomu poslal. Jestli to horlivý kněz Páně, *Josef Balcar*, farář v Černisku, Budějovické diécesi. Aneb chcete viděti farní osadu, kteráž hojně dala? Jestli to Golcův Jenikov, v diécesi Králové Hradecké, kteráž 150 zl. V. č. na oltář vlasti a církve položila. Bratři pastýřové, choďte od domu k domu; nepřestávejte toliko na sbírkách chrámových, kteréž obyčejně málo vynášejí, vezte si takovou práci, jako bratři naši

v G. Jenikově, přečtete svolání naše ovčičkám svým z kazatelny, položte jim je na srdce, a ta horlivou řečí svou rozpalte, pak vyjděte do milé osady své, jděte ke všem, jděte i k chudým, neb to má býti dílo katolické, v němž každý má míti účastensví, neshbírejte jenom groše nýbrž i krejčary — a uvidíte, že požehnaná bude práce vaše, a dojde žádoucího ovoce. Bohda doufám, že v příštím L. svazku utěšené přineseme zprávy o této věci.

O d p o v ě d

P. Dr. Novotnému na dorozuměnou od Dr. Mokrého.

Vyčítáte mne p. Doktore ve Slovanu 4. svazku, že jsem s Vámi po doktorsku nejednal, když jsem v Časopisu tomto o Vás zmínku učinil.

Ovšem že bych Vám byl mohl Vaše lání na hierarchii katolickou doktorskou odpovědí posloužiti, onou totiž, kterou (jak v Bečkovského kronice čteme) *Doktor Leo* na učení Pražském před více než 400 lety Mistru Janu Husovi na jeho lání proti římskému Papeži dal, řka: „Poněvadž jsi kněz, odkud jsi medle dosáhl svého úřadu? Od Arcibiskopa, a Arcibiskup od Papeže; Onť tehdy otec tvůj duchovní! O neochvalitebný pták kterýž trousí do svého hnízda, a zlořečený Chám, kterýž odkrýval hanbu Otce svého! — Však to se mi zdálo hrubé; a protož jsem toliko psal, „že co Chemnic protestant před 300 lety již činil, to Vy nyní činíte“ — chtě tím naznačiti, že takové žaloby proti Papeži římskému nové nejsou, a že Vaše lání toliko tím se rozeznává, že Chemnic co protestant, dle zásad svého náboženského smejšlení jednal, ježto Vy jakožto kněz katolický a doktor slavnou přísahu k zastávání katolictví zavázaný, proti té hierarchii lajete, jejižto údem sám jste. Vzhledem na učenost aneb jiné vlastnosti, Vás Chemnicovi přirovnati mě ani nenapadlo; tak jako když jsem moji nedostatečnost,

Vás poučiti, objeviv, příčinu toho slovy Spasitele: „Si sat evanuerit“ . . . udal, mne totiž: na mysli tenú výklad sv. Augustina v Breviari (in com. Doctorum) položený: „Pakli Vy, jimiž lid má poučování býti, pravdu království božie pozbudete; *kde se nalezne člověk*, kterýby Vás z bludu vyvedl; an právě Vy Bohem zvoleni jste, jiných bludy odstraňovati?“ —

Nevím tedy, co v této dvojí o Vás učiněné zmínce pro Vaši osobnost urážlivého, a mne co katolického kněze a doktora nehodného jest; pakli ale jsem citlivostí Vaší nemile se dotknul, tuto Vás odprošuji, a ještě déle Vaší uražené osobnosti dosti učiniti hotov jsem.

Ostatně jest mi líto, že pro dvoji příčinu s Vámi v literární souboj příčinou volení biskupův vejíti nemohu. Neb kdo chce semnou zápasiti, musí *předně upřímný a poctivý* býti. Tyto dvě vlastnosti ale z Vás, nepochybně s tou solí farisejskou, vyvanuly. — Abyste ale nerekl, že Vám opět křivda činím, táži se Vás *předně*: „Odkud pak víte, že naše náhledy o volení biskupů se jenom v tom líší, že já biskupy *bezprostředně* od Boha ustanovené míti chci, kdežto Vy je též od Boha, ale prostředkováním volby (věřícími vykonané) ustanovené právíte? (p. 257). — Já aspeň jsem mých náhledů o volení biskupův nikde nepronesl, a nemohu jináče souditi, než že jste má slova v nadznameném poznámenání obsázená, neupřímně a nepoctivě překročil, abyste jenom mne na pranýř postaviti a v posměch uvesti mohli. — Když já lásku a důvěrnou oddanost prvích křesťanů k biskupovi tomu přičítám, že oni ho, neohlížejíce se *jak* (t. j. zdali volbou neb jinak), a *odkud* (t. j. zdali z vlastní jejich obce aneb od jinad) k nim se dostal — co jin Bohem daného náměstka Kristova *povašovati*, a v osobě jeho *Krista Pána samého* ctíti se domnívali: mohli kdo, neníli smyslem pominulý, aneb ošemetný, z toho odvoditi, že já biskupy *bezprostředně* od Boha zvolené míti chci? — Kdybyste byl chtěl v upřímný a poctivý souboj o tuto

otázku semnou vejíti, byl byste musel napřed mé náhledy, jak já biskupy zvolené máti chei, vypátrati, a protož buď čekati, až bych (započaté, ale pro jiné práce podložené) pojednáni: „O volení kandidátů pro úřad biskupský“ byl vydal; aneb aspoň konec mého pojednání „o účastenství presbyterů ve vládě církevní“ (v Časopise tomto) da ruky vzíti, a pak byste byl s to býval, určiti, v jakém poměru mé náhledy k Vaším vzhledem na tuto otázku se nacházejí. Vám se ale zdálo býti pohodlněji, odporou sadu si dle libosti sám vystavětliti, ji mně přivlastniti, a pak proti ní jako slavné paměti Sancho Pansa brkovým mečem máchati. Ó upřímnosti, ó poctivosti pana doktora Novotného!

Za druhé táží se Vás: Odkud pak víte, že já nad zmíněnou, mně nepoctivě přiřkautou sadu *proto* zastávám, abych se jisté (politicko-hierarchické) straně zalíbil? (pag. 257). Kdybyste, an mne osobně neznáte, a též o mém dorozávdním snažení vědomosti nemáte, vzhledem na můj stav a na mé úřední postavení byl psal: „Vy tak píšete, protože katolík, katolický křez, doktor katolické theologie, a dobře placený professor kanovnického práva jste, a tedy slibům přísahou stvrzeným dostáti, aneb za plat vám od církve daný vděčným se prokázati chcete.“ — dal bych si to (ač nerad) líbiti; ale tak beze všeho důkazu, takové obvinění pronesti proti člověku, kterého jste jak živ neviděl, a o kterém jste jistě jak živ neslyšel, že po něčem baží, coby jeho brzy 25letému v kněžském úřadu vynasnažování přiměřeno nebylo, a čehož by se toliko zvláštní přízní přednostensva církevního dosáhnouti mohlo — jest netoliko *nepoctivé*, *úbrz* i *ošemetné* a *hanebné*!

Za třetí táží se Vás: Odkud pak víte, že se bojím, bych se nezdál demokratem? (p. 261). Snad odtud, že jsem překlad pojednání mého „o účastenství presbyterstva ve vládě církevní, které jakýsi český kněz poněmčil a demokratickými výběhy na hierarchii vyšperkované, bez jména, tedy také na mé conto vydal, zamítnul? — Já nechci se

zdání demokratem, protože jím nejsem; já lidu nelichotím (slovy), ale dle možnosti jak v duchovních, tak i v tělesných potřebách dnem i nocí sloužím, a ještě déle na každé pokynutí sloužiti a dobře činiti hotov jsem. Že ale i demokratickým snahám věku našeho vyhověti žádám, netoliko z mého mluvení, ale i z posud vydaných spisků jest patrné; Váš tedy úsudek o mně — *křivý a utrhačný!*

Za *čtvrté* táži se Vás: Odkud pak víte, že jsem texty ze sv. Otců v pojednání mém *proto* v latině uvedl, aby si jich snad někdo nepovšimnul? (p. 261). Myslíte snad, že katolické duchovenstvo, jemuž Časopis mé pojednání obsa-
hující věnován jest, v latině již tak na mízinu přišlo, že když na latinský citat přijde, jej slovy: „*latinum est — non legitur*“ — přeskočí, a že snad i já takového mínění jsa, toho používám, duchovním spolubratřím svým písek do očí metati? — *Utrhači!* já to dělám proto, aby se každý čtenář sám o pravém smyslu výroku svatého Otce na důkaz uvedeného přesvědčiti mohl, a abych se podezření vyhnul, že jsem své náhledy do výroku na důkaz uvedeného vnesl, jako jste Vy to udělal když „*dederunt sortes*“ s „*dali hlasy*“ překládáte.

Za *páté* táži se Vás, ačkoli se mi při tom ruka třese, a srdce bořem krvácí: Kde jste vzal tu smělost, *ousměšně* psáti, že proto onu od Vás mně nepoctivě podstrčenou sadu zastávám, abych snad Ducha svatého nerozhoršil? (p. 266). *Rouhači!* pomněte co Kristus Pán (Mat. 12, 31. 32.) pravi: „Všeliký hřích i rouhání bude lidem odpuštěno, ale rouhání proti Duchu nebude odpuštěno; a kdobykoli řekl slovo proti synu člověka, bude jemu odpuštěno, ale kdožby mluvil proti Duchu svatému, nebude jemu odpuštěno ani v tomto věku ani v budoucím! —

Druhá příčina, pro kterou v literní boj s Vámi vkro-
čiti nemohu, jest, že Vy o zcela jiných věcech se há-
dáte, než jaké k našemu sporu příčinu zavdaly. Já jsem psal pojednání: „O práva římského papeže, biskupy *konfir-*

morati, neb zvolení jejich *stvrzovati* a jim právomocnosti církevní udělovati.“ Vy ale mé pojednání posuzujete, jakoby bylo pojednání: „o volení biskupův.“ Táhá se Váš: Jest „volení“ biskupa *totěš* co „konfirmaci“ aneb „potvrzení zvoleného na biskupství?“ Nejsou to dvě od sebe docela neodvislé věci, z kterýchžto každá povždy od zvláštních osob se konala? Sám jste si vytknul heslo: *Qui bene distinguit bene docet!* (p. 257) proč pak se ho tedy tuto nedržíte, a tyto dva děje od sebe neodvislé neoddělujete? Snad aby ste nám zvláštní důkaz oblíbené důslednosti podal? Anebo snad oddělení těchto dvou dějů také za pouhé pauktičkářství držíte, a tady mezi ty lačné domněnky školasticko-sofistické počítáte, kteréž z bohosloví vymítati při své promoci jste slíbil, a kterýžto pouhý slib, nepochybně proto, že farisejství z Váš vyvanulo, mnohem svědomitěji plniti se snažíte, než svatosvatou přísahu, kteroužto jste se před promoci na doktorství k hájení katolictví zavázal? — — Inu, já proti tomu nic nemám; pro sebe si můžete obě tyto věci spojití a je pod jakýmkoli názvem v jedno zahrnouti; ale když spisy jiného posuzovati aneb s ním v literární souboj vkročiti obmejšlite, tu musíte na náhledy spisatele aneb protivníka svého poctivý ohled bráti, a předmět pŭtky tak pojmuti, jak jej protivník váš pojal. Kdybych já byl „o volení biskupův“ psal, byl bych také zevrubně onen *jakýsi* podíl určil, který lidu při volbě biskupské přináležel, spolu ale též udal, proč a jak během věků se tento podíl zmenšil až zmizel, a pak zdali možno a ráduo, nyní opět toto účastenství lidu vavrátiti. V mém pojednání ale se toliko jedná o konfirmaci, již *zvoleného* biskupa, a o vyvolení samém se jen proto zminka činí, protože konfirmací zkouška volby v sobě zahrnovala, a za času metropolitního řádu bezprostředně volbu následovala. Vy ale pane Doktore jste v poctivosti své právě tuto část z pojednání docela jiný směr majícího vyňal, a terčem své uražené osobnosti učinil! — —

Z toho každý pozná, že s Vámi pro vlastnosti, které

rekapitulovati ze šetrnosti pro vážené obecnstvo něchci, v literární souboj vejíti ani pomysliti nesmím.

Že jsem Vás svým pojednáním o právu římského papeže nepřesvědčil, tomu se nedivím, ne sice proto, že (jak p. 269. pravíte) nejste dosti „na hlavu padlým“ (?) a neb ošemetným, — ale proto, že velice pochybuji, že jste mé pojednání četl, aneb aspoň s takým úmyslem a s takou pozorností četl, jak sluší tomu, kdo v nějakém spisu přesvědčení hledá.

Co se ale čtenářů našich týká, veliká otázka jest, kteří z těch, ježto se námi přesvědčiti dají, více k politování jsou. (p. 269) Já píši toliko pro katol. duchovenstvo o věcech do oboru vědomosti duchovenstva sáhajících; co udávám, dle možnosti odůvodniti se snažím, a an čtenářové moji dostatečné schopnosti k uvážení důvodů mají, žádnému náhledů mých nevnuceji, nýbrž každému na vůli nechávám, mé náhledy přijmouti aneb zavrhnouti; protož pokojně říci mohu, že pakli mé literární práce neprospějí, aspoň nikomu neuškodí! — — Vy ale píšete též o věcech církve katolické se týkajících; píšete ale tak, že pravdu se lží mícháte, a pro polopravdivá a polotživá udání svá žádanych, aneb toliko překroucených důkazů užíváte. Píšete pro obecnstvo, které z většího dílu s to není, pravdu neb nepravdu udání Vašich oceniti, nýbrž které toliko na Váš úřad kněžsky a hodnost doktorskou se spoléhajíc, tomu věří, co Vy mu na nos věšíte. Prach sprostému lidu do očí metati, jest věc snadná; jej ale z očí lidu vytírati, aneb dokonce bělmo tím prachem způsobené snímati, jest těžko, přetěžko.

Vy se rovnáte svatému *Pavlovi* (p. 269); mně však se v oučinkování svém více podobným zdáte *Pilatovi*, s tím toliko rozdílem, že Pilat Krista Pána *dráby svými* dal bičovati, uplývati, trním korunovati, potupným pláštěm přioditi a třetího místo žezla opatřiti; Vy ale náměstky Kristovy *sám* tupíte, špiníte, a hanu všelikou na ně metáte; a lží-vými udáními svými zohyzdění sprostákům na odiv stavíte.

jako Pilat Kristův uplvaný a zkrvácený obličej rotě židovské slovy: *Ecce homo!* představil; pak ale když kdo proti vám cos řekne, jako Pilat si ruce umýváte, a nevinost svou hájiti se snažíte. — Pán Bůh Vás naprav! — Já se s Vámi *na vždy* loučím slovy sv. Pavla (I Cor. 3, 11.); Základu jiného žádný nemůže položit mimo ten, kterýž položen jest, jenž jest Kristus Ježíš. Stavilť kdo pak na ten základ zlato, stříbro, kamení drahé, dříví, seno, strniště — jednoho každého dílo zjeveno bude; den zajisté Páně vysvětlí je, neb v ohni se zjeví, a jednoho každého dílo jaké jest oheň zprůbuje. Zůstaneť či dílo, které stavěl, odplatu vezme; jestli či dílo shoří, škodu ponese! — —

V Budějovicích, dne 20. Června 1850.

Dr. Mokřý.

K b r u s u.

Kalich jest v kostele, květ bylin se ale jmenuje *kalíšek*, Blumenkelch.

Kormidlo jest jmeno nové, zbytečné a chybné. Nové: an teprva několik let vymyšleno; zbytečné: poněvadž říkali staří opačina, jak dobře naše nejnovější slovníky vykazují; chybné: poněvadž dle formy své ukazuje na jistý nástroj, kterýmž by se *kormy* (zadní částky lodí) dělaly, (ad analog: krájím — *krojidlo*, motávám — *motovidlo*, kropím — *kropidlo*, věším — *věšadlo*); mimo to se odvozují takové slovece od slov a neode jmén statných. A *kormidelník* nebyl by Steuermann, *první veslár*, nébrž ten, kterýž by kormidla dělal, jako zedník dělá zdi.

Křivopřisešník jest, kdož přísahá na křivou, nepravou věc; kdož ale přísahou se zavázal, že nějakou povinnost plniti bude, a nyní jí neplní: jest *rušitel přísahy* anebo *slovolomný*.

Křtící kněz neb křtitel, ostatně *křestní* jmeno, *křestní* voda, *křestní* matrika, *křestní* list. Nové *křestiti* není tak dobré jako staré *křtíti*.

Kůže, die Haut; *pleť*, cutis, die Menschenhaut; *blána*, *mázdra*, die innere Haut; *lena*, *lína*, *slinek*, die abgelegte Haut; *spratek*, das Fell von jungen Thieren; *košina*, das Fell überhaupt; *rouno* das Vliess; *ušeň*, *ušně* coll. *usní* t. j. vydělaná kůže, das Leder; a zde dělá Čech mnoho rozdílů: teletina, kravina, konina, kozina, kozlovina, jehnětina, liščina . . . jakových Němec nemá; avšak právě tento rozdíl názvů každé zvláštní ušně spůsobil, že obecný název *ušeň* z obyčeje vyšel. *Jircha*, na měkko vydělaná kůže, Weisseleder. *Poděšvice*, Pfandleder. *Soláče*, *svlačky*, der Balg; *košich*, der Pelz, *košešina*, das Pelzwerk. — Proto zde sestaveno, aby si Čech osvědčil rozdíl významů, a věděl se jak hájiti proti Němcům, kteříž se domnívají, jako by v té věci byl náš jazyk chudý, a pro všechny ty rozdily jiného významu neměl, než *kůže* a *košich*.

Kvilím imper. *kvěl*, *kvělime*, *kvělte*; a ne *kvil*.

Líce neut. a ne *fem.* Udeři-li tě kdo v *jedno* lice tvé, nasaď mu i *druhého*.

Lze mnohem lépe: *lze bylo*, *lze bude*, než *lze lo*, což dojista *zbytečná* novota.

Malomyslnost, *malomyslný*, ne *málomyslnost*; t. j. *malá* mysl, a ne *málo* myslí; vždyť i v lat. *pusillanimus*, v něm. *kleinmüthig*.

Mát, *máti*, *mátě* habet gen. *materě* a *materi*, a ne *máti*; a *máteř* jest vlastně *acc.* jmena *mát*, a v pozdějších časech teprva se ho užívalo jako *nom*.

Morduji, *morduju*, jest dobře česky, jako německé morden. Kořen jest indoevropský *mor*, z čehož *mor*, die Pest, mors, smrt, mord.

Nápomáhati tolik co *pomáhati*, tedy předložka *na* *zbytečná*.

Nemoc gen. *nemoci*, ne *nemoce*; vždyť pochodí od jména *moc*, a tu se neříká *moce*, nébrž *moci*.

Noc, gen. *noci*, ne *noce*.

Od svatých *tří* králů, ne *třech*; *od* žádá gen. a ten jest *tří*, loc. *třech*.

Odumírati poněmčilé, české jest *umírati* světu, hříchu.

Ohlašující kněz; vysvědčení, list, kniha *ohlášek*, neb ohlášky.

• *Okolichnost*, der Umstand, *okolnost* toliko co okolek, der Umkreis, neb toliko co okolí, die Umgegend. *Okolostojichnost* pouhý latinismus, tedy slovice chybné.

Pec, gen. *peci*, ne *pece*.

Poctěn, beehrt, *poctěn*, gezählt, *poctěn* nic.

Pojem, *ponětí*, jsou jména dobře česká, ale pouze pro logiku. Ale: einen Begriff von einer Sache haben, jest *něčemu rozumětí*, du hast keinen Begriff davon *tomu nerozumíš*, *toho nechápeš*, *toho jsi rozumem svým nedostihnul*.

Pokrytec vlastně ten, kterýž svůj zločin některými dobrými skutky *přikrývá*, aby od lidí nebyl *poznán* a *trestán*; *přetvářenec*, kterýž běře na sebe jinou tvář, než kteráž mu patří, a stává se hodnějším než skutečně jest, aby lidi *klamal* a byl od nich *chválen*; *licoměrník*, ktepodstatu spravedlnosti *měří dle zevnějšího líce*, a na pouhé zdánlivosti *přestává*, nedbaje o ducha pobožnosti a o jádro spravedlnosti. Jidáš byl pokrytec, Absolon přetvářenec, fariseové a zákonníci byli dílem pokrytci, dílem přetvářenci, dílem licoměrníci.

Pozůstávám ich bleibe, ich bleibe übrig, maneo, remaneo; *záleším*, sestávám, ich bestehe, consto. Dokud člověk *pozůstává* na světě *záleší* z těla a z duše nesmrtelné. Ten spis *záleší*, *sestává* ze tří dílů.

Příroda, natura universi; *přirození*, natura cujusvis creaturae; *přirozenost*, proprietas cujusdam naturae.

Prositi matky, ne *matku* za něco, o něco, též *prositi něčeho od někoho*; nikdá tedy *s acc.*

Průhledný mnohem lépe než *prohledací, durchsichtig*; podobně říkáme *ouhledný, dohledný, vzhledný*.

Rámě, gen. *ramene*; tedy pl. *ramena* a ne *rámě*.

Ten samý tolik co *ten samotný, der allein*, a ne *der selbe*, což na česko *tentýž, tatáš, totěš*; anebo *týš, táš, těš*; gen. *tohotěš, tětěš, tohotěhoš*; anebo *těhoš těš, těhoš*. *Tentiš, tatiš, totiš* jest *emphat. tenf, taf, tof* eben *dieser*.

Těšiti matku, ne *matky*; *potěšiti matky*, ne *matku*; těšiti se ze *štěstí, z dobrého zdraví*.

Trefiti, trefný jest dobře český, jestliť *Intensivum* zastaralého slova *trapiti*, kteréž se ještě zachovalo v slovu *natrapiti, utrapiti* t. *chytiti, dopadnouti ku př. zloděje*. Není tedy z *němčiny* vzato, anobrž jest společné i jiným *Evropejským jazykům*.

Tvář, gen. sice *tváři* i *tváře*, v častějším užívání ale bylo *tváři*. Boha pak viděti budeme *tváři v tvář*, a ne *od tváři k tváři*, což pouhá *poněmčilost*.

Učím něčemu, anebo *něco někoho*.

Vemu jest sprosté na místě *vezmu*; vždyť jest *praet. vzal* a ne *val*. — *Vezmi se dohromady*, pouhá *poněmčilost*, na česko *sebeř se*.

Vlastní, ne *vlasní*, užívá se chybně při *obláškách k stavu manželskému*. Ženich *vlastní syn*, nevěsta *vlastní dcera*. Vždyť se v té případuosti bez toho nikdá nejmenují *nevlastní*, nebo *pastorní rodiče*: následovně jest onen *přídavek zbytečný pleonasmus*. Máli zde ale skutečně co býti *přidáno, přidáno buď manželský syn, manželská dcera*.

Zpráva o tomto Časopisu a žádost.

Opět jsem jeden ročník tohoto Časopisu s pomocí věrných a pilných spolupracovníků svých dokonal, a pakli se zcela nemýlím, doufám, že aspoň poněkud vyhověl časopis tento vytknuté úloze své. Na vás to ale záleží, velební bratři, nemáli k hanbě naší, Časopis tento, jediný toho druhu ve vlasti naší, na vždy zaniknouti. K tomu dvojího jest potřeba, a toť jest, zač vás snažně prosím, abyste totiž předně hojným odbíráním a za druhé spisováním dobrých a k času případných pojednání jej pilně a ochotně podporovali. Bez dobrého literárního materialu tak jako bez hojných odbíratelů musí každý Časopis zaniknouti. A protož vyzývám všechny pp. spisovatele, by mně výtečnými duchovními plody svými přispívali. Nedostává se mi často rázných, důkladných pojednání, a přece tak výtečné síly chová v sobě československé knězstvo, a bylo by hned odpomoženo, kdyby jen ti, ježto čas mají, chtěli se pera uchopiti. Honoraru se platí 6 zlat. na stř. za tištěný arch, a u této příležitosti prosím, by ti pp. spisovatelé, kteříž za tento předešlý rok posud v pokladnici časopisové svůj honorar mají, si jej ráčili vyzdvihnouti.

Co do vydávání, uvozuje se v známost veškerým p. p. odběratelům, že v příštím roce bude Časopis tento jak obyčejně na světlo vycházeti. První svazek vyjde 15. ledna, a protož žádám snažně všech p. p. odběratelů, by se záhy přihlásili. Zvláště pak důstojných p. p. Vikářů prosím, by jim s obtížením nebylo, v okresích jim podřízených předplacení na tento Časopis zaříditi, a výsledek jeho mně záhy zdělití. Na outraty s tím spojené povoluje se jim *dvacet ze sta*, kterýchž sobě při odvodu peněz, *coš se i později státi může*, sami hned odraziti mohou. Nejposléze žádám těch pánů, kteříž mezi časem Vikariat svůj opustí, a v jiný se přestěhují, by hned o tom mně zprávu dali, chléjili, aby Časopis pořádně a v brzkém čase dostávali.

N á v ě š t í.

Byli jsme požádáni, v listech těchto „*Vídenský deník*“ oznámiti, což i s radostí činíme, schvalující jej co organ opravdu národní, a práv národnosti naší hájící.

Dne 1. října t. r. počne nové čtvrtletí časopisu

Vídenský Denník.

Noviny politické a literární.

Vycházejícího ve Vídni denně (vyjmouc neděle) ve velkém archovém formátě.

Předplatní cena čtvrtletní s denní zásilkou po poště jest 2 zl. 30 kr. stř.

Předplacení přijímá každá pošta bezplatně v listech pod nápisem: „Expedicí Vídenského Denuka v kněhkupectví Mechitaristů, Singerstrasse Č. 879 ve Vídni.“ (Předplatní peníze).

Postavivše se na půdu danou v říšské ústavě od 4. března 1849. zachovávají tyto noviny, v působení svém, zcela nezávislé, směr rozvážlivý, stejně vzdálený od plánného radikalismu, jako od bezvýminěčného souhlasení se vším, cokoli od vlády vychází; úctu a hájení náboženství jest základ všeho jích působení; důležitosti Slovanstva rakouského vůbec a nás Čechoslovanů zvláště nacházejí v nich odhodlaného obrance.

V ohledu literárním jest jích vedoucí zásada, že ku zvelebení naší literatury nevyhnutelné jest rozrušení onoho sobě bratrování, kteréž v ní panuje; z toho stanoviska posuzují se v nich plody našeho písemnictví. Rychlé vědomosti ze všech literatur slovanských, při čemž i na literatury neslovanské dostatečně pamatováno, pak původní novelly, obrazy a jiné články belletristické podávají se nepřetržitě ve Feuilletona, jakož také zprávy průmyslní, obchodní a tržní, důležitější zákony ve zvláštním oddělení.

Poznamenání důstojných, velebných a učených

P. P.

Spisovatelů,

kteříž Časopis tento pracemi svými v letošním roce podporovali, a jak mnoho každý z nich tištěných archů a stran byl podal.

Sepsal tištěných	archů	stran
Jeho Eminenci, Nejdůstojnější kníže pan kardinal	2	—
<i>Biřý Jan</i> , kaplan v Židlichovicích na Moravě	2	15½
<i>Branšovský Václav</i> , zámecký kaplan v Sehušicích	1	1½
<i>Čermák Karel</i> , děkan Bělský	—	10
<i>Doležal Emanuel</i> , farář v Dublovicích	2	3
<i>Daucha František</i> , kněz církevní	—	7
<i>Havránek František</i> , kněz rytířského řádu křížovníckého	2	11
<i>Horčice Josef</i> , kanovník v staré Boleslavi	1	14
<i>Hron Vojtěch</i> , konsistorní referent a čestný kanovník v staré Boleslavi	—	11
<i>Jabulka František</i> , lokalista v Malkovicích	—	5
<i>Kaiser Karel</i> , kaplan u sv. Havla v Praze	—	8
<i>Krbec Jan</i> , rektor v Georginum v Praze	2	5
<i>Mokrý Vojtěch</i> , doktor a professor v bohosloví a konsistorní rada v Budějovicích	3	8
<i>Novotný František</i> , psalterista na hradě Prazském	—	1
<i>Pavla Jan</i> , kaplan v Roudnici	1	9
<i>Prucha Karel</i> , doktor v bohosloví a spiritual v Prazském semináři	3	9
<i>Řehák Antonín</i> , vicerektor v Litoměřickém semináři	—	6
<i>Stárek Jan</i> , doktor a professor v bohosloví v K. Hrádci	—	9½
<i>Svoboda Augustin</i> , doktor a professor v bohosloví v Budějovicích	—	8½
<i>Šabat Josef</i> , kaplan v Tachlovicích	—	1
<i>Šmídek Karel</i> , kaplan v Hustopečích na Moravě	1	½
<i>Tichý Antonín</i> , kaplan v Sonnenbergu	—	10
<i>Vacek František</i> , děkan a vikář v Kopidlně a dvorní c. k. kaplan	—	7
<i>Václaviček Václav</i> , Excellenci (p. t.) probošt na hr. Prazském	—	9
<i>Veverka Emilian</i> , psalterista v metrop. chrámu Prazském	—	12
<i>Votýpka Josef</i> , farář v Hbitech	2	9
<i>Viesner Antonín</i> , kaplan v káznici Prazské	—	11
<i>Zimmermann Josef</i> , lokalista v Stodůlkách	1	7
<i>Redaktor</i>	11	15½
Summa	48	—

Obsah všech čtyř svazků tohoto ročníku.

Dogmatika.

Katolictví I, 3. Podstata svaté církve jest nezměnitelná I, 8. Katolická víra slouží k upokojení rozumu i srdce II, 3. Čas do braně volá III, 43. Dogma o vykoupení člověka IV, 34. Sněm svatých Otců I, 124.

Moral.

Vrchnost a poddanost I, 35. Která jest hlavní příčina toho zlého, na něž sobě všickni praví křesťané ztěžují, a jaká tu pomoc I, 48. O trpělivosti Jobově II, 20. Manželství II, 33. Různost jazyků IV, 49.

Historie.

Otázky a odpovědi k dorozumění I, 86. II, 104. Životopis III, 3. Něco o kommuismu IV, 67.

Církevní právo.

O právu Římského papeže, potvrzovati zvolené biskupy I, 56. O právu zeměpána k reformování v náboženství II, 52. O církevních zákonech z stran manželství III, 114. Poměr škol k církvi i státu III, 130.

Pastoralka.

První svaté přijímání školní mládeže I, 71. Proč dáváte na mše III, 33. Církevní Missie III, 59. Drobnůstky z ouřadu a života pastýřského I, 100. II, 109. IV, 102. Pastýřský list Jeho Eminencí ku kněžím IV, 3. — k lidu IV, 21.

Liturgika.

Posvátný či církevní rok I, 26. Kterak by se dali posvátní obřadové věrným přístupnější učiniti II, 73.

Homiletika.

Úloha nynějšího kazatelství IV, 90. Řeč školní I, 117. Kázání při slavném činění slibů II, 133. Kázání při installaci IV, 111. Oratio in coena Domini III, 141.

Literatura.

Nábožné spisy ctihodného Tomáše Kempenského I, 131. Krátké vysvětlení katechismu I, 133. Katolický katechismus I, 137. Jen s pravdou ven I, 140. III, 157. Věrná Roza I, 147. Život sv. Vojtěcha I, 153. Několik slov k poutivým lidem I, 145. Bibličtí příběhové starého zákona II, 156. Bibličtí příběhové nového zákona II, 156. Biblická dějprava II, 159. Dějepis kat. církve II, 160. Oběť novozákonní II, 168. Večerní rozmluvy II, 169. Zůstanu katolickým II, 171. Rukověť pobožností II, 172. Kázání Jirsikova II, 173. IV, 134. Bibliotheka kazatelská III, 150. Výkladové na nedělní evangelia III, 158. Víněk III, 158. Pohřelého kat. modlitební knížka IV, 121. Bludičky IV, 122. Zahrada Budečská IV, 124. Malý gratulant IV, 129. Návod ku čtení hláskováním IV, 131. Svěcení na biskupství IV, 132. Život sv. Ludmily IV, 132. Oznamovatel I, 154. II, 177. III, 159. IV, 135.

Zprávy.

Kterak katoličtí biskupové mluví I, 158. Velehrad I, 176. Dějepis prvního kláštera řeholních kanovníků sv. Augustina v Čechách I, 180. III, 178. Ohrazení I, 185. O novém vydání písmo svatého I, 187. První Prazská porada kněžská II, 180. Zprávy o kněžských Exerciciích a církevních Missiích II, 184. Výsledky biskupských porad II, 189. Máme již Arcipastýře III, 161. Uspořádání církevních záležitostí v říši Rakouské III, 163. Církevní nález III, 174. Inthronisací Jeho Eminencí Bedřicha Josefa Švarcenberga IV, 139. První Prazské kněžské Exercicie IV, 155. První apoštolska cesta Jeho Eminencí našeho nejdůstojnějšího arcipastýře. IV, 161. Úmrtí II, 190. III, 198. Chrám Páně v Karlně III, 167. IV, 167. Odpověď IV, 169. Missie IV, 167. K brusů I, 188. IV, 188. Návěští I, 189. II, 190. III, 199. IV, 199. Zpráva o tomto Časopisu a žádost IV, 179. Poznamenání spisovatelů a t. d. IV, 181. Dopisovatel I, 191. II, 191. III, 199.

